

**Together
through
culture**

Razem poprzez kulturę

INTEGRACJA
MNIJSZOŚCI
W KRAKOWIE
WYTYCZNE
DLA INSTYTUCJI
KULTURY

REDAKCJA / EDITORS
KINGA ANNA GAJDA, ANIELA RADECKA

ISBN: 978-83-938406-3-2

Instytut Studiów Europejskich Uniwersytetu Jagiellońskiego

Kraków 2023

Publikacja została sfinansowana ze środków Programu Strategicznego Inicjatywa Doskonałości na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ

The publication was funded by the Strategic Excellence Initiative Program at the Faculty of International and Political Studies of the Jagiellonian University

Spis treści

Wstęp – <i>Kinga Anna Gajda</i>	5
Debata: link i rekomendacje	7
Kraków i kultura dla migrantów w świetle strategicznych dokumentów i raportów – <i>Kinga Anna Gajda, Aniela Radecka</i>	9
Zmieniająca się społeczność miasta Krakowa – „Razem poprzez kulturę” – <i>Janusz Mucha</i>	17
Rozważania nad działaniami kulturalnymi i integracyjnymi w Krakowie: Perspektywa grupy europejskiej – <i>Aniela Radecka</i>	24
Rola języka i kultury w procesie integracji: Perspektywa mieszkańców zagranicznych w Krakowie: Perspektywa grupy pozaeuropejskiej – <i>Carlos Panek</i>	26
Tożsamość i integracja w Krakowie: Perspektywa mieszkańców w kontekście kultury i społeczeństwa – <i>Carlos Panek, Aniela Radecka</i>	29
Mnogość powodów, jedna więź: Różnorodność migracyjna a tożsamość lokalna w Krakowie – <i>Kinga Anna Gajda</i>	31
Zalecenia po rozmowach i ankietach	34
Finalne rekomendacje wynikające z przeprowadzonego badania	36

Contents

Introduction – <i>Kinga Anna Gajda</i>	41
Debate: link and recommendations	44
Krakow and Culture for Migrants: An Examination of Strategic Documents and Reports – <i>Kinga Anna Gajda, Aniela Radecka</i>	46
The Evolving Community of Krakow: Navigating 'Unity Through Culture' – <i>Janusz Mucha</i>	55
Reflections on Cultural and Inclusive activities in Krakow – The Perspective of the European Group – <i>Aniela Radecka</i>	65
The Role of Language and Culture in the Integration Process: The Perspective of Foreign Residents in Krakow – The Perspective of the Non-European Group – <i>Carlos Panek</i>	67
Identity and Integration in Krakow: Residents' Perspective in the Context of Culture and Society – <i>Carlos Panek, Aniela Radecka</i>	70
Many Reasons, One Bond: Migratory Diversity and Local Identity in Krakow – <i>Kinga Anna Gajda</i>	72
Recommendations after Interviews and Surveys	75
<hr/>	
Разом завдяки культурі - звіт українською	80
Resumen	83

Razem poprzez kulturę

Wstęp

Kinga Anna Gajda

Migracja i mniejszości stanowią istotny aspekt współczesnego społeczeństwa, a ich złożoność wyraźnie uwypukla się w kontekście zmian zachodzących w przestrzeni międzynarodowej, państwowej i miejskiej. Zmiany zachodzące we wszystkich tych przestrzeniach, takie jak konflikty, kryzysy humanitarne, zakłócenia społeczne, problemy ekonomiczne, oraz wydarzenia o charakterze epidemiologicznym, wpływają na migrację i procesy integracji społecznej mniejszości. W ostatnim czasie migracje kształtowały między innymi pandemia COVID-19, kryzys humanitarny na granicy Unii Europejskiej z Białorusią oraz atak Rosji na Ukrainę.

Pandemia miała ogromny wpływ na światową migrację. W miarę jak liczba zakażeń i obostrzeń sanitarnych rosła, kolejne kraje wprowadzały ograniczenia w przemieszczaniu się ludzi, co skutkowało zatrzymaniem poszczególnych procesów migracyjnych. Jednocześnie, wielu migrantów znalazło się w skomplikowanej sytuacji, często borykając się z brakiem dostępu do opieki medycznej, pracy czy środków do życia. Pandemia udowodniła, że migranci są bardzo wrażliwą grupą na kryzysy społeczne, narodowe i międzynarodowe. Wzrost napięć na granicy polsko-białoruskiej (2022) przyczynił się do eskalacji migracji. Przesiedlenia, próby nielegalnego przekroczenia granicy oraz zwiększona liczba uchodźców z krajów, takich jak Irak czy Syria, były efektem prowokacji politycznych i próby wykorzystania migracji jako narzędzia w relacjach międzynarodowych. Zaś atak Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 spowodował znaczny napływ uchodźców z Ukrainy do różnych krajów europejskich - to jedno z największych przemieszczeń ludności w Europie od czasów II wojny światowej.

Warto w tym kontekście podkreślić, że imigracja jest zjawiskiem, które często jest postrzegane jako przemieszczanie się osób z jednego kraju do drugiego. Jednak w rzeczywistości to o wiele bardziej złożony proces, w którym jednostka, która reprezentuje pewną kulturę i tożsamość, przenosi się z jednego miejsca do innego, co ma wpływ na obie kultury. Proces integracji migrantów z nowym miejscem zamieszkania i kulturą zależy nie tylko od państwowej (centralnej) polityki migracyjnej, ale także od działań podejmowanych na poziomie lokalnym. Coraz częściej badawcze wskazują na rolę społeczności lokalnych, samorządów i instytucji w procesie integracji kulturalnej, skupiając się na tak zwanym lokalnym zwrocie (ang. *local turn*). To podejście, które kładzie nacisk na rolę społeczności lokalnych, samorządów, organizacji pozarządowych i instytucji kulturalnych w tworzeniu warunków do udanej integracji migrantów. I wskazuje na znaczenie procesów inkluzyjnych na poziomie lokalnym.

Niezależnie od państwowej polityki migracyjnej, to sposoby włączania migrantów do kulturalnego, społecznego i ekonomicznego życia danego miejsca decydują o tym, czy osoba migrująca stanie się obywatelem danego miejsca i zaangażuje się w partycypacyjne procesy współtworzenia tego miejsca. Kluczowym elementem lokalnego zwrotu są zatem procesy inkluzyjne, które obejmują możliwości rozwoju zawodowego, kulturowego, sportowego i społecznego migrantów. To właśnie te procesy decydują o tym, czy nowoprzybyli mieszkańcy staną się pełnoprawnymi uczestnikami życia społeczności lokalnej. Mówiąc o procesie włączania nowoprzybyłych obywateli do społeczeństwa danego miasta, używa się różnych pojęć, takich jak integracja, inkluzja oraz wzajemna adaptacja większości i mniejszości społeczeństwa. Proces integracji nie jest jednokierunkowy i nie polega tylko na adaptacji migrantów, ale również wymaga znaczących zmian w dostępie i działaniu struktur instytucjonalnych społeczeństwa przyjmującego. Jest to wielokierunkowe działanie, które polega również na dostosowywaniu struktur społeczeństwa przyjmującego do nowego obywatela oraz uwzględnienie różnorodności kulturowych i etnicznych. Integracja jest procesem dwustronnym, który wymaga aktywnego uczestnictwa zarówno migrantów, jak

5

i społeczności lokalnej. To wzajemne dostosowywanie się migrantów i społeczności przyjmującej, mające na celu współtworzenie społeczeństwa opartego na zrozumieniu i współpracy. Toteż strategię integracji imigrantów na poziomie miasta i instytucji miejskich powinny uwzględniać potrzeby zarówno migrantów, jak i mieszkańców i rezydentów. Istnieją różne podejścia do tego zagadnienia, ale kluczowym jest promowanie współpracy i współuczestnictwa wszystkich grup społecznych. Strategie te powinny być ukierunkowane na tworzenie inkluzywnego środowiska, które promuje aktywne uczestnictwo i współpracę między różnymi grupami społecznymi. Skutecznymi i kluczowymi narzędziami wdrażania strategii integracji są partnerstwo i partycypacja, ponieważ pozwalają uwzględnić różnorodne perspektywy i potrzeby wszystkich zaangażowanych stron. Toteż w procesie integracji imigrantów na poziomie miasta, istotną rolę odgrywa partnerstwo między różnymi podmiotami, w tym instytucjami miejskimi, organizacjami pozarządowymi, społecznościami lokalnymi i samymi imigrantami. Wspólne podejmowanie decyzji i partycypacja różnych grup społecznych przyczyniają się do tworzenia bardziej efektywnych strategii integracji.

Celem niniejszego badania jest przyjrzenie się i opisanie lokalnego zwrotu w Krakowie, który jest drugim. Już w 2021 roku, czyli przed rozpoczęciem pełnoskalowej wojny w Ukrainie, obcokrajowcy stanowili ok. 10% ludności miasta, co dowodzi, jak obecność obcokrajowców w mieście stanowi istotną część populacji. Tymczasem Kraków w swojej dotychczasowej *Strategii Rozwoju Krakowa „Tu chcę żyć. Kraków 2030”*, która „na nowo ukierunkowuje rozwój miasta w najbliższych kilkunastu latach”, jedynie wspomina o istnieniu obcokrajowców w mieście, lecz nie opracowuje konkretnej inkluzywnej propozycji dla mniejszości narodowych. A *Program Rozwoju Kultury w Krakowie do roku 2030* przyjęty w 2017 proponuje tylko ogólne rozwiązania służące integracji obcokrajowców w Krakowie. Dopiero ostatni dokument *Diagnoza sytuacji grup narażonych na wykluczenie w Krakowie w następujących obszarach: edukacja, bezpieczeństwo publiczne, zdrowie, transport, przedsiębiorczość, kultura oraz partycypacja społeczna* autorstwa Niny Gabryś, Izabeli Przybysz, Aleksandry Niżyńskiej, Małgorzaty Druciarek oraz Agnieszki Sznajder to raport przedstawiający sytuację wszystkich mieszkańców Krakowa, w których osoby cudzoziemskie i z doświadczeniem migracji są potraktowane jako obywatele miasta. Dokument ten, w przeciwieństwie do tych wcześniej wspomnianych prezentuje konkretny program wsparcia osób z doświadczeniem migracji i zapowiada plan integracji. Być może zmieniany właśnie *Program Otwarty Kraków* powieli holistyczne spojrzenie na Krakowian ukazane przez zespół pod kierownictwem Gabryś. Pozostaje mieć nadzieję, że w ślad za nimi pójdzie również Wydział Kultury.

Jako odpowiedź na masową falę uchodźczą, od 24 lutego 2023 roku, mieszkańcy Krakowa oraz instytucje kultury znajdujące się w Krakowie (miejskie, wojewódzkie, narodowe oraz pozarządowe) zaoferowały wsparcie uchodźcom z Ukrainy na wielu płaszczyznach. Z biegiem czasu w instytucjach kultury pojawił się problem dostosowania oferty kulturalnej do potrzeb tej mniejszości. Świadomość własnej wielokulturowości stała się rzeczywistością krakowskiego społeczeństwa, niemniej jednak wciąż brakuje konkretnego programu dla sektora kultury, który zawiera kompleksowe rozwiązania dla przedstawicieli innych narodowości w mieście. Niniejszy projekt stanowi reakcję na potrzebę tworzenia konkretnych wskazówek dla instytucji kultury działających w mieście, niezależnie czy miejskich, wojewódzkich, narodowych czy pozarządowych. Badanie prowadzące do opracowania raportu składało się z trzech etapów. Pierwszy to analiza danych zastanych - dokumentów miejskich (strategii, programów etc.) oraz raportów zamawianych przez miasto Kraków dotyczących sfery kultury. Drugi etap to partycypacyjna metoda wypracowania wspólnych rekomendacji składająca się z debaty z ekspertami, przedstawicielami Urzędu Miasta Krakowa oraz instytucji kultury miejskiej i wojewódzkiej (część jawna, nagrana i opublikowana online na kanale YouTube), druga to warsztaty z przedstawicielami osób z doświadczeniem migracji (część niejawna, niniejszy raport zawiera podsumowanie warsztatów w grupie europejskiej i pozaeuropejskiej). Trzeci etap to jakościowe badanie przeprowadzone w oparciu o rozmowy oraz za pomocą ankiety opublikowanej w internecie i rozesłanej do grup, stowarzyszeń i osób prywatnych z doświadczeniem migracji mówiących w języku polskim, angielskim, hiszpańskim i ukraińskim. Ostatnim etapem było wyłonienie rekomendacji i skonsultowanie ich z przedstawicielką samorządu miejskiego. Badanie trwało od kwietnia do listopada 2023 roku.

Debata: link i rekomendacje

Link do nagrania z debaty: <https://www.youtube.com/watch?v=vq39tyKAZP4>

Rekomendacje:

Nacisk na politykę horyzontalną:

- Skierowanie strategii w kierunku polityk horyzontalnych, zrezygnowanie z myślenia sektorowego.
- Zachęcanie do współpracy na szczeblu administracyjnym między różnymi wydziałami miasta w celu wspierania zintegrowanego zarządzania.

Integracja Praw Człowieka:

- Postulowanie integracji zasad praw człowieka na wszystkich poziomach funkcjonowania miasta.
- Zapewnienie, że polityki i praktyki są zgodne z międzynarodowymi standardami praw człowieka.

Program antydyskryminacyjny:

- Włączenie programu antydyskryminacyjnego do wszystkich programów miejskich.
- Wprowadzenie środków aktywnie promujących inkluzję społeczną i różnorodność.

Szkolenie z wielokulturowości i antydyskryminacji:

- Podniesienie świadomości urzędników poprzez szkolenia dotyczące wielokulturowości i przeciwdziałania dyskryminacji.
- Promowanie wszechstronnego zrozumienia kwestii związanych z różnorodnością kulturową i dyskryminacją.

Perspektywa zorientowana na usługi:

- Zachęcanie urzędników do patrzenia na mieszkańców miasta przez pryzmat usług.
- Dostosowanie polityki miejskiej do zróżnicowanych potrzeb populacji zamieszkującej miasto.

Jakościowa analiza trendów:

- Przeniesienie uwagi z zapisów i badań ilościowych na obserwację trendów i kierunków zmian.
- Podkreślenie jakościowego zrozumienia dynamiki rozwoju miasta.

Wewnętrzne mapowanie sektorów:

- Przeprowadzenie wewnętrznego mapowania działań w ramach różnych sektorów i wydziałów miasta.
- Identyfikacja możliwości współpracy i synergii pomiędzy różnymi działami miasta.

Mapowanie zewnętrznych instytucji kultury:

- Mapowanie zewnętrznych działań instytucji kultury, analiza diagnoz przygotowywanych przez te podmioty.

Kompleksowe mapowanie potrzeb:

- Przeprowadzenie dokładnego mapowania potrzeb wszystkich mieszkańców.
- Dostosowanie polityki miasta tak, aby uwzględniała specyficzne wymagania całej populacji mieszkańców.

Komunikacja i wymiana:

- Zapewnienie komunikacji i wymiany doświadczeń między podmiotami miejskimi, włączając w to urzędników, instytucje, organizacje pozarządowe, itp.
- Ułatwianie wspólnych wysiłków i wspólnego uczenia się między różnymi zainteresowanymi stronami.

Strategia partycypacyjna i planowanie działań:

- Otwarcie się na strategię partycypacyjną i planowanie działań.
- Uwzględnienie oferty kulturalnej dla obcokrajowców, procesów konsultacyjnych i współtworzenie ram strategicznych z migrantami.

Budowanie narzędzi otwartych konsultacji:

- Opracowanie narzędzi do otwartych konsultacji.
- Aktywne słuchanie osób z doświadczeniem migracyjnym, traktujące migrantów jako samodzielnych ekspertów.

Traktowanie migrantów jak (nowych) mieszkańców:

- Promowanie perspektywy traktowania migrantów jako (nowych) mieszkańców, a nie izolowanych grup demograficznych.
- Ułatwienie ich integracji z szerszą tkanką społeczności.

Organizacja spotkań z migrantami:

- Organizacja regularnych spotkań z społecznościami migranckimi.
- Wspieranie otwartych kanałów komunikacji i bezpośredniego rozwiązywania problemów.

Definiowanie barier i zatrudnianie migrantów:

- Zdefiniowanie i usuwanie barier istniejących wobec grup mniejszościowych i osób z doświadczeniem migracyjnym.
- Aktywne dążenie do zatrudniania migrantów w instytucjach kultury, promowanie różnorodności w tych placówkach.

8

Włączające rady sąsiedzkie:

- Zapraszanie przedstawicieli mniejszości do udziału w radach sąsiedzkich.
- Zwiększanie reprezentacji i włączania na szczeblu samorządu lokalnego.

Budowanie modeli wielokulturowości:

- Budowanie modeli, które uwzględniają i promują wielokulturowość.
- Prezentacja udanych przykładów zróżnicowanego i włączającego rozwoju obszarów miejskich.

Sieci lokalne i międzynarodowe:

- Promowanie inicjatyw sieciujących zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym.
- Wspieranie współpracy i dzielenie się doświadczeniami edukacyjnymi z innymi miastami stojącymi przed podobnymi wyzwaniami.

Kraków i kultura dla migrantów w świetle strategicznych dokumentów i raportów

Kinga Anna Gajda, Anieli Radecka

Strategia Rozwoju Miasta Krakowa „Tu chcę żyć Kraków 2030” (SRK) to dokument, który zawiera listę istotnych wyzwań rozwojowych stojących przed miastem, analizę SWOT, plan strategiczny, opis mechanizmu wdrażania SRK, ramy finansowe i wskaźniki realizacji celów strategicznych. Jednym z (czternastu wymienionych) wyzwań stojących przed Krakowem, istotnym w kontekście niniejszej analizy możliwości integracji społeczności Krakowa w sytuacji migracji jest: „przygotowanie mentalne i instytucjonalne na przybycie znaczących liczebnie grup ludzi, niosących ze sobą nowe kultury i nowe style życia” (s. 4). Autorzy dokumentu zaznaczają, że zdefiniowane wyzwania znajdują w SRK propozycje rozwiązań i konkretnie zaplanowane obszary działań, które zostały podzielone na 6 tematycznych obszarów (Gospodarka [*smart economy*]; Kapitał społeczny [*smart people*]; Jakość życia [*smart living*]; Mobilność [*smart mobility*]; Środowisko naturalne [*smart environment*]; Zarządzanie [*smart governance*]). W dokumencie określono najważniejsze zasoby miasta, na dwóch pierwszych miejscach umieszczając ludzi i kulturę:

„Ludzie: Kraków dysponuje wysokiej jakości kapitałem ludzkim. W czasach negatywnych trendów demograficznych Kraków jest miastem świadomego wyboru miejsca zamieszkania, pracy, nauki, spędzania wolnego czasu.

Kultura: Budowany od wieków zasób materialny i duchowy, tożsamość i tradycja narodowa. Z kultury wynika kreatywność, skłonność do innowacji i eksperymentów. Kultura uwrażliwia na codzienność i otwiera na rozwój” (s. 5).

Naszym zdaniem, połączenie tych dwóch zasobów – kapitału ludzkiego oraz kultury daje potencjał integracji społeczności Krakowa w sytuacji migracji. Zgodnie z wizją ze strategii: „Kraków – nowoczesna metropolia tętniąca kulturą, otwarta, bogata, bezpieczna i przyjazna, dumna z historycznego dziedzictwa, współtworzona przez mieszkańców” (s. 21) aspekt współtworzenia miasta przez mieszkańców, w tym także mieszkańców pochodzących z grup mniejszości narodowych oraz grup migranckich, jest istotny w procesie włączania osób mieszkających w Krakowie w życie miasta i społeczności oraz budowania postawy otwartej wobec innych. Skutkuje także poczuciem odpowiedzialności za współtworzoną miejską rzeczywistość na poziomie lokalnej społeczności.

Zasadnym wydaje się więc, że autorzy SRK umieścili wśród wartości i zasad m. in. odpowiedzialność: „Odpowiedzialność za czyny, słowa. Szanowanie zobowiązań, wiarygodność. Odpowiedzialność zawiera w sobie także solidarność z innymi osobami” oraz otwartość: „Gotowość na przyjęcie nowego lub innego – człowieka, idei, pomysłu. Gotowość na kompromis dotyczący wizji i priorytetów rozwoju Krakowa. Otwartość na nowe propozycje rozwiązywania spraw społecznych. Otwartość na przyjeżdżających do Krakowa” (s. 5).

W dokumencie wyjaśniono również koncepcję „Miasta inteligentnego [*smart city*]”, w którym gospodarka opiera się na nowoczesnych usługach, przemyśle i sektorze badawczo-rozwojowym; inicjatorami zmian powinni być sami mieszkańcy, działa sieć zrównoważonego transportu; jest miejscem przyjaznym do życia dla mieszkańców; działa na rzecz adaptacji do zmian klimatu. Na kolejnych stronach strategii doprecyzowano dziedziny, w których autorzy SRK chcą, aby Kraków był liderem, wskazując m. in. przedsiębiorczość opartą na kreatywności, jakość życia, kreowanie współczesnej kultury artystycznej i in.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT zawiera mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia dla każdego z sześciu tematycznych obszarów.

W analizie SWOT w obszarze „Kapitał Społeczny” wskazano, że mocnymi stronami miasta są:

1. „Wielokulturowość Krakowa; kreatywne połączenie tradycji, historii i silnych korzeni z przenikającymi się kulturami i nowoczesnością” (s. 16).
2. „Bogata oferta edukacyjna i artystyczna krakowskich instytucji kultury (muzea, teatry, centra i ośrodki kultury, orkiestry), działających na rzecz wzmocnienia tożsamości lokalnej społeczności”. (s. 16)

Choć Autorzy nie wskazują tu jednoznacznie, o jakich członków tej społeczności chodzi, to, naszym zdaniem, właśnie budowa tożsamości społeczności lokalnej jest szansą na sąsiedzkie/twórcze/aktywne współistnienie i współdziałanie mieszkańców Krakowa w sytuacji migracji.

W analizie SWOT w obszarze „Gospodarka” wskazano w podpunkcie „szanse”, że jest nią m. in. „Umiędzynarodowienie rynku usług dla biznesu i technologii informacyjnych” (s. 15), natomiast w podpunkcie „zagrożenia” wymieniono m. in. „Słabe zakorzenienie lokalne biznesu międzynarodowego”.

PLAN STRATEGICZNY

Plan strategiczny zawiera wizję, misję oraz cele strategiczne. Cele strategiczne zawierają cele operacyjne, w ramach których wyróżniono działania kluczowe oraz wskazano odniesienia do korespondujących polityk/programów i projektów strategicznych.

Matryca strategiczna Strategii Rozwoju Krakowa

OBSZAR II: Nowoczesna gospodarka i potencjał naukowy, CEL STRATEGICZNY II: Kraków – miasto rozwijające gospodarkę opartą na wiedzy

„Kraków jest największym po Warszawie miastem akademickim w Polsce - w 2016 r. Kraków na miejsce studiów wybrało prawie 172 tys. osób, w tym ponad 8 tys. obcokrajowców” (s. 28).

„Kraków jest uznawany za doskonałe miejsce dla międzynarodowego biznesu, ze względu na dostępność dobrych specjalistów, dostępność nowoczesnych powierzchni biurowych, efektywność kosztową oraz wysoką jakość życia” (s. 28).

„Kraków przyciąga coraz więcej cudzoziemców. Tylko w 2016 r. wydano dla nich ponad 20 tys. pozwoleń na pracę” (s. 28).

Wyróżnione powyżej fragmenty matrycy świadczą o tym, iż Autorzy dokumentu dostrzegają wagę rolę krakowskich ośrodków akademickich w kwestii przyciągania do miasta obcokrajowców (studentów, ale wskazać tu można także kadry naukowe) oraz istotną rolę jaką pełnią międzynarodowe firmy w Krakowie. Warto zaznaczyć, że aby wykorzystać ten potencjał, należy zidentyfikować potrzeby obcokrajowców i spróbować na nie odpowiedzieć tak, aby umożliwić im aktywną partycypację w życiu lokalnej społeczności i życiu kulturalnym miasta.

OBSZAR II: Nowoczesna gospodarka i potencjał naukowy, CEL STRATEGICZNY II: Kraków – miasto rozwijające gospodarkę opartą na wiedzy, CEL OPERACYJNY II.3: System kształcenia dostosowany do potrzeb gospodarki opartej na wiedzy

„Rozwijanie oferty możliwości kształcenia w językach obcych przez szkoły samorządowe oraz kształcenia języka i kultury polskiej dla cudzoziemców” (s. 32).

Powyższy fragment świadczy o identyfikacji ważnej kwestii jaką jest bariera językowa (z jednej strony – brak znajomości języka angielskiego wśród części mieszkańców, z drugiej strony – brak znajomości języka polskiego i kultury polskiej przez cudzoziemców) w sytuacji, gdy dążymy do tworzenia więzi, współtworzenia lokalnej społeczności, partycypacji w życiu publicznym i integracji mieszkańców Krakowa w sytuacji migracji.

OBSZAR III: Kultura i dziedzictwo kulturowe, CEL STRATEGICZNY III: Kraków – kreatywna i korzystająca z potencjału kulturowego nowoczesna metropolia, CEL OPERACYJNY III.2: Wysokie kompetencje kulturalne mieszkańców

„Przygotowanie spójnych narracji o kulturze krakowskiej i ofercie Miasta, dedykowanych różnym odbiorcom, turystom, obcokrajowcom mieszkającym w Krakowie, studentom, seniorom, rodzinom; znaczące wzbogacenie oferty anglojęzycznej” (s. 38).

„Wzmacnianie ekosystemu kultury sprzyjającego współpracy, stwarzającego dobre warunki do rozwoju talentów, wykorzystującego potencjał i energię miasta oraz jego mieszkańców” (s. 38).

Autorzy zwracają uwagę na konieczność wzbogacenia oferty anglojęzycznej w zakresie kultury, biorąc pod uwagę potrzeby obcokrajowców jako odbiorców kultury. W drugim przytoczonym fragmencie nie ma bezpośredniej wzmianki o obcokrajowcach, jednak należy wziąć pod uwagę, iż wzmacnianie ekosystemu kultury ma w sobie potencjał na zwiększanie udziału obcokrajowców w życiu kulturalnym miasta.

OBSZAR Kapitał społeczny, CEL STRATEGICZNY V: Silna wspólnota samorządowa mieszkańców Krakowa, CEL OPERACYJNY V.3: Spójność społeczna

To jedyny fragment SRK, który odsyła bezpośrednio do Programu „Otwarty Kraków” i „wspierania cudzoziemców i migrantów w funkcjonowaniu w mieście” (s. 59).

„Realizacja celu ukierunkowana jest na włączenie społeczne wszystkich grup mogących mieć trudności w adaptacji i pełnym uczestniczeniu w życiu miasta, także przeciwdziałanie wykluczeniu ze względu na: płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną i wykluczenie ekonomiczne” (s. 59).

„Wspieranie cudzoziemców i migrantów w asymilacji i funkcjonowaniu w mieście”(s. 59).

W powyższych fragmentach widać, że Autorzy SRK tworząc te elementy strategii skierowane do cudzoziemców mieszkających w Krakowie kierowali się przede wszystkim koniecznością wsparcia ich w procesie asymilacji.

***

W dokumencie słowo „obcokrajowiec” zostało użyte dwa razy; słowo cudzoziemiec trzy razy; 10 razy pada określenie „zagraniczny”, najczęściej jednak w kontekście kapitału lub inwestorów; o cudzoziemcach pisze się najczęściej w kontekście turystów, ale także studentów z zagranicy podejmujących naukę na krakowskich uczelniach wyższych oraz w kontekście wydawania pozwoleń na pracę. W jednym miejscu w SRMK zawarto odwołania do Programu „Otwarty Kraków” (s. 59).

Wiele wymienionych w SRK działań i celów ma w sobie potencjał sprzyjania integracji mieszkańców Krakowa w sytuacji migracji i są to chociażby takie działania, jak:

- animowanie życia w dzielnicach, wspieranie tworzenia i zacieśniania więzi sąsiedzkich;
- budowanie postaw otwartych wśród obywateli Krakowa;
- budowanie wspólnoty obywatelskiej;
- zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do różnorodnej oferty kulturalnej o wysokiej jakości;
- zapobieganie przestępczości;
- stwarzanie warunków sprzyjających lokowaniu w Krakowie prestiżowych instytucji o międzynarodowym znaczeniu;
- większa aktywność w pozyskiwaniu dla Krakowa wydarzeń naukowych, gospodarczych, politycznych i kulturalnych.

PROGRAM „OTWARTY KRAKÓW”

Program „Otwarty Kraków” został przyjęty uchwałą Rady Miasta Krakowa w 2016 roku. Autorzy dokumentu wychodzą od „bogatego dziedzictwa kulturowego Krakowa” przedstawiając go jako miejsce o posiadające wielowiekowe tradycje, miejsce różnorodne kulturowo i tożsamościowo, które swoją wyjątkowość zawdzięcza zarówno rdzennym, jak i przyjezdnym mieszkańcom. Dokument składa się z Diagnozy sytuacji społeczno-demograficznej przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców w Krakowie; postanowień ogólnych, celów, zadań i realizatorów Programu; nakładów finansowych i źródeł finansowania; sposobu nadzoru, ewaluacji oraz harmonogramu realizacji Programu. Był opracowany w zupełnie innych realiach niż obecne – klimatycznych, geopolitycznych i także przed-pandemicznych: opierał się na danych z 2013 i 2014 roku. Jego realizacja zakończyła się rok temu (2022) i w zespole badawczym zgodnie uważamy, że jest obecnie dobry moment na przeprowadzenie ewaluacji programu, która da podwaliny pod następną edycję Programu.

Intencją Autorów programu było nie tylko „przygotowanie i rozwijanie mechanizmów, które zapewnią obcokrajowcom mieszkającym w Krakowie kompleksową obsługę w urzędach i instytucjach publicznych, a wszystkim mieszkańcom stworzą warunki uczestnictwa w życiu miasta i region” (s. 2), ale także edukacja włączająca i wielokulturowa, która w sytuacji migracji ułatwi mieszkańcom i mieszkankom Krakowa zbudowanie wielokulturowej wspólnoty.

Program zakładał nie tylko możliwość przybliżenia obcokrajowcom i cudzoziemcom mieszkającym w Krakowie kultury i dziedzictwa kraju goszczącego, ale i szansę na promocję dziedzictwa kulturowego krajów, z których pochodzą. Już w okresie powstawania programu w Polsce dynamizowała się dyskusja na temat migracji, uchodźstwa i imigrantów, w której, jak zauważają Autorzy dokumentu, podnoszone były niekiedy argumenty ksenofobiczne. W Programie zaadresowano ten problem i zaproponowano zapobieganie mu poprzez akcje informacyjne, antydyskryminacyjne i edukacyjne, wskazując również cel uchwalenia dokumentu: „Uchwala się niniejszy Program, w celu zapewnienia wysokiej jakości życia wszystkim mieszkańcom Krakowa oraz wzmocnienia solidarności i poczucia wspólnoty odpowiedzialnej za losy Miasta, aktywnego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji dotyczących rozwiązywania bieżących problemów wspólnoty jak i w realizacji wyzwań sprzyjających rozwojowi Krakowa” (s. 3).

Poszczególne fragmenty dokumentu odnoszą się do sposobu działania, organizacji pracy czy propozycji zmian w funkcjonowaniu Urzędu Miasta Krakowa oraz działań skierowanych do społeczności miasta. Wyróżniono siedem zadań priorytetowych (poniżej), do których przypisano działania, termin realizacji i produkt. Zadania priorytetowe (s. 13-18):

1. budowanie Urzędu przyjaznego cudzoziemcom, mniejszościom narodowym i etnicznym poprzez równy dostęp do usług i świadczeń oferowanych przez Gminę,
2. budowa instytucjonalnych ram współdziałania pomiędzy przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców a jednostką samorządu terytorialnego,
3. stworzenie społecznej platformy konsultacji i rozwoju polityki otwartości na wielokulturowość i integrację,
4. kształtowanie odpowiedzialności społecznej podmiotów prywatnych w politykach Gminy,
5. wdrażanie mechanizmów reakcji na incydenty o charakterze dyskryminacyjnym jako elementu polityki inkluzywnej oraz budowanie świadomości międzykulturowej mieszkańców,
6. dbałość o jakość i estetykę przestrzeni publicznej, przystąpienie do Sieci Miast Międzykulturowych przy Radzie Europy i Komisji Europejskiej.

Sprawozdania z Programu pod koniec każdego roku kalendarzowego ukazywały się w Biuletynie Informacji Publicznej.

Autorzy SRK wskazują na dwa bardzo istotne aspekty, które – naszym zdaniem – łączą się z tematem społeczności Krakowa w sytuacji migracji (choć sami Autorzy mówiąc o mieszkańcach, nie podają definicji mieszkańca ani nie kategoryzują mieszkańców – nie wyszczególniają mniejszości narodowych i migranckich, a kiedy mówią o lud-

ności napływowej, to opisują ją za Charlesem Landry jako studentów. Może to świadczyć o tym, że mieszkańiec Krakowa to dla nich każda osoba mająca zameldowanie czy adres zamieszkania w Krakowie, a jego pochodzenie nie jest istotne – istotna jest jedynie jego przynależność administracyjna. Każdy Krakowianin i Krakowianka jest zatem istotnym kapitałem ludzkim miasta). Autorzy Strategii wskazują, że celem miasta jest przeciwdziałanie wykluczeniu oraz integracja społeczeństwa wobec kultury. Podkreślają również partycypacyjny charakter tego działania - konieczność wspólnego wypracowania z lokalną społecznością programu wsparcia w zakresie kultury oraz potrzebę stworzenia przestrzeni współpracy urzędu z instytucjami kultury i mieszkańcami. Mówią również o coraz większej indywidualizacji potrzeb w sferze kultury.

Takie podejście do zarządzania kulturą w oparciu o procesy partycypacyjne jest coraz powszechniejsze w Europie i w Polsce. Do procesów decyzyjnych coraz częściej włącza się lokalną społeczność. Jak pisze Charles Landry, o sukcesie miasta przesądza kreatywność „jego mieszkańców i władz”. I rzeczywiście potwierdza to przypadek Krakowa, od wieków bazującego na kreatywności lokalnej społeczności, ale i społeczności napływowej.

Autorzy wskazują również na kwestię umiędzynarodowienia – w szczególności odnoszą to do kwestii bibliotek oraz - pokonywania barier w dostępie do oferty kulturalnej – tutaj należy podkreślić sugerowanie przygotowywania tłumaczeń wydarzeń artystycznych (głównie na język angielski) oraz prowadzenia niektórych debat w języku angielskim. Ta kwestia pojawia się również w rekomendacjach Małopolskiego Instytutu Kultury (MIK), gdzie zwrócono uwagę na to, iż organizowanie dwujęzycznych wydarzeń – zarówno branżowych, jak i artystycznych – wzmacnia poczucie akceptacji, szacunku i równości. Jedną z dobrych praktyk jest, zidentyfikowane i umieszczone w rekomendacjach Małopolskiego Instytutu Kultury - organizowanie spotkań sieciujących polskich i (w tym przypadku) ukraińskich organizatorów kultury – kontakty osobiste przekładają się na późniejsze ułatwienie komunikacji: możliwość swobodnej rozmowy – tak więc nie tylko prezentacja własnych działań, ale też nieformalne kontakty kulturalne – sprzyjają budowaniu dobrych relacji.

Charles Landry w swoim raporcie **Kraków Uwolniony** pisze, że w Krakowie rozwijają się obywatelskie impulsy i inicjatywy, gdyż coraz więcej ludzi chce mieć wpływ na decyzje dotyczące ich życia, a samo miasto jest relatywnie tolerancyjnym i otwartym miejscem. Równocześnie przypomina, że jest jednym z miast punktowanych najniżej pod względem networkingu, współpracy między sektorami, zbiurokratyzowania a nowi przybysze wciąż postrzegają miasto znacznie gorzej (46% wobec 57%), niż ci, którzy ani tam nie mieszkają, ani nie pracują, i którzy postrzegają je najbardziej pozytywnie ze wszystkich (72,94%).

W raporcie **Jaki program edukacji kulturalnej w Krakowie? Diagnoza edukacji w obszarze kultury** (2020) autorzy zauważyli, że osoby z Ukrainy, stanowią dostrzegalną – i dostrzeganą – zarówno przez pracowników oświaty, jak i instytucji kultury grupę odbiorców. Postulują integrację, wzajemną wymianę wiedzy i doświadczeń, o które należałoby zadbać na poziomie najbardziej lokalnym, czyli w dzielnicowych instytucjach kultury oraz szkołach, do których uczęszczają młodzi Ukraińcy i Ukrainki.

13

Autorzy raportu **Biblioteka Kraków. Rozwój sieci miejskich bibliotek publicznych** (2016) piszą, że coraz częściej placówki są odwiedzane przez obcokrajowców, którzy zainteresowani są miastem, dzielnicą i zadają wiele pytań, ale ze względu na brak kompetencji językowych komunikacja jest utrudniona. Podkreślają również funkcje, które pełni biblioteka – to miejsce spotkania i spędzenia czasu wolnego, gdzie mieszkańcy mogą się poznać i podjąć wspólne inicjatywy w miejscu zamieszkania (co ponownie uwrażliwia na aspekt partycypacyjny). Biblioteka zatem jest istotnym miejscem integracji społecznej. Tam prowadzone są również różne działania kulturalne, takie jak spotkania autorskie, warsztaty, dyskusje, festiwale literackie etc. I faktycznie w bibliotece miejskiej i jej filiach prowadzone są rozmaite działania ukulturalniające – aby wymienić choć dwa przykłady, to warto przytoczyć dyskusyjne kluby książkowe w bibliotekach i w księgarniach. Autorzy raportu postulują odejście od segregowania działów biblioteki (takich jak np. czytelnia, wypożyczalnia, biblioteka dla młodzieży, wypożyczalnia obcojęzyczna itp.) w oddzielnych pomieszczeniach, a nawet w oddzielnych lokalach, na rzecz tworzenia integrujących, przestrzennie i funkcjonalnie połączonych wnętrz, w których zróżnicowanymi środkami architektonicznymi, wnętrzarskimi i meblarskimi kreowane są strefy o różnorodnym charakterze.

Warto dodać w tym miejscu, że również Autorzy SRK wskazują na bibliotekę jako instytucję, która winna ulegać umiędzynarodowieniu. Zwracają uwagę na potrzebę zakupu nowości wydawniczych, też w językach obcych.

Tymczasem autorzy raportu *Biblioteka Kraków* piszą o tym, że w bibliotekach wciąż znajduje się niewiele pótek z książkami wydanymi w języku angielskim i kilka w języku. Znaczenie Biblioteki Kraków dla codziennych praktyk kulturowych mieszkańców Krakowa podkreślał również raport MIK z 2019 - nowi odbiorcy muszą się najpierw oswoić z instytucją kultury. Także prof. Janusz Mucha w swoich rekomendacjach zwraca uwagę na potrzebę zaangażowania w zakupy (lub innego typu pozyskiwanie, na przykład poprzez darowizny od osób prywatnych, NGO-sów i innych instytucji) książek w językach obcych. Mówi o prostej kwestii umieszczenia na drzwiach wejściowych każdej filii i w środku, informacji w językach obcych – dzisiaj przede wszystkim w języku ukraińskim i angielskim oraz zatrudniania w bibliotekach osób władających językami obcymi i/lub przedstawicieli mniejszości narodowych i migranckich.

W raporcie **Rola instytucji kultury w procesie integracji polskiej i ukraińskiej społeczności. Raport z badań pilotażowych w Krakowie** z 2020 roku Janusz Mucha zaznaczał, że istnieje potrzeba choćby minimalnego wyjścia z ofertą dla osób z Ukrainy poza formy promocji stosowane w komunikacji z publicznością polską. Trzeba pamiętać, że w Krakowie jest około 100 instytucji kultury i choć znaczna ich część jest znakomicie rozpoznawalna wśród polskich mieszkańców miasta, autor raportu podkreślał, że w tej sytuacji nowoprzybyli mieszkańcy ukraińscy muszą się o ich istnieniu po prostu dowiedzieć. W niepublikowanych zaś rekomendacjach Mucha postuluje powołanie Ukraińskiego Centrum Analiz Społecznych w Krakowie (UCAS Kraków). Ma na myśli ośrodek badawczy realizujący badania społeczne z zakresu socjologii, psychologii społecznej, antropologii kulturowej, kulturoznawstwa, ekonomii, politologii etc.) zgodnie ze standardami dzisiejszych nauk społecznych, przy całym ich metodologicznym i teoretycznym zróżnicowaniu i dynamice. Chodzi o ośrodek, który byłby:

1. finansowany w pierwszym roku działalności przez UMK (i starający się o zewnętrzne źródła finansowania działalności),
2. programowo niezależny od sponsorów,
3. kontrolowany programowo przez społeczność ukraińską (przy całym jej zróżnicowaniu) miasta Krakowa,
4. posiadający własną Radę.

Autorzy **Diagnozy sytuacji grup narażonych na wykluczenie** (2023) podkreślają rolę samorządu lokalnego w promowaniu i ochronie praw człowieka oraz integracji różnych grup społecznych. Samorządy lokalne mają obowiązek działać zgodnie z międzynarodowymi standardami i wspierać udział obywateli w życiu publicznym, tworząc inkludujące i zróżnicowane społeczności. Skupiają się na roli samorządu lokalnego w kontekście praw człowieka i integracji różnych grup społecznych. W dokumencie podkreślają, że samorząd lokalny powinien uznać prawa człowieka za uniwersalne i niezbywalne, co oznacza, że urzędnicy lokalni nie powinni naruszać tych praw swoimi działaniami. Samorząd powinien również podjąć środki, aby zapobiegać naruszeniom praw i wolności jednostek oraz aktywnie wspierać korzystanie z tych praw. Autorzy Diagnozy wskazują na kilka kluczowych zasad:

- **Niepodzielność praw człowieka:** Władze lokalne powinny uznać niepodzielność, współzależność i wzajemne powiązanie praw człowieka we wszystkich swoich inicjatywach związanych z tworzeniem polityki na poziomie lokalnym.
- **Równość i intersekcyjność:** Wszystkie jednostki mają przyrodzoną godność człowieka, co oznacza, że samorządy lokalne powinny uwzględniać koncepcję intersekcyjności, aby zrozumieć, jak różne formy dyskryminacji przyczyniają się do tworzenia nierówności.
- **Udział w sprawach publicznych:** Samorządy lokalne powinny aktywnie przyczyniać się do tworzenia środowiska, w którym jednostki mogą uczestniczyć w debacie publicznej i procesie podejmowania decyzji.
- **Realizacja zobowiązań:** Władze lokalne są odpowiedzialne za wypełnianie swoich obowiązków w zakresie praw człowieka zgodnie z międzynarodowymi normami i standardami. To obejmuje podejmowanie działań legislacyjnych, budżetowych, sądowych, administracyjnych, promocyjnych i edukacyjnych w celu promowania i ochrony praw człowieka.
- **Planowanie działań:** Samorządy lokalne powinny przyjąć plany działania w celu realizacji zobowiązań w zakresie praw człowieka, określając konkretne cele i podejmując działania na rzecz ich wdrożenia.

Autorzy Diagnozy podsumowują również działania władz Krakowa w zakresie praw człowieka i równości. Wskazują na to, że Kraków konsekwentnie nawiązuje do tematu praw człowieka, przyjmując lokalne akty prawne, deklarując poszanowanie tych praw i wdrażając środki na rzecz ich przestrzegania i ochrony. Jako ważniejsze inicjatywy i deklaracje wymieniają m.in.: powołanie w 2019 Rady ds. Równego Traktowania, która zajmuje się opracowywaniem rekomendacji zmian w politykach miejskich dotyczących przeciwdziałaniu dyskryminacji i wyrównywania szans; uruchomienie funduszy dla organizacji pozarządowych na projekty na rzecz wolności i praw człowieka, równości kobiet i mężczyzn oraz swobód obywatelskich; powołanie pełnomocniczki prezydenta miasta Krakowa ds. polityki równościowej. Podkreślają, że w Krakowie podejmowane są działania mające na celu zwalczanie rasizmu, ksenofobii i dyskryminacji. W 2012 roku zrealizowano w ramach współpracy Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa i Stowarzyszeniem INTERKULTURALNI.PL projekt zatytułowany „Strategia zapobiegania i reakcji na zdarzenia o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym w przestrzeni publicznej miasta”. W 2013 roku powołano Zespół Zadaniowy ds. opracowania projektu uchwały Rady Miasta Krakowa dotyczącej wielokulturowości, przeciwdziałania dyskryminacji, rasizmowi i ksenofobii w Krakowie. Konsultacje projektu „Program zapobiegania i reakcji na zdarzenia o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym w przestrzeni miasta Krakowa” zorganizowano w 2015 roku. W 2021 roku liczba wniosków o zezwolenie na pobyt dla cudzoziemców znacząco wzrosła. W samej Gminie Miejskiej Kraków na stałe zameldowanych jest ponad 4 tysiące cudzoziemców, z przewagą Ukraińców, Włochów, Brytyjczyków i Rosjan. Zauważają, że jednym z głównych wyzwań jest rozpoznanie imigrantów jako sąsiadów i zrozumienie, że miasta zmieniają się i stają się domem dla wielu imigrantów. Ważne jest także promowanie integracji społecznej i solidarności między różnymi grupami, zarówno osobami długotrwale mieszkającymi w mieście, jak i nowoprzybyłymi imigrantami. Przypominają, że Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 roku o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym gwarantuje osobom należącym do mniejszości prawo do swobodnego wyboru, czy chcą być uważane za członków mniejszości, oraz zakazuje stosowania środków asymilacyjnych wbrew woli tych osób. Ponadto zabrania się działań zmierzających do zmiany proporcji narodowościowych lub etnicznych na obszarach zamieszkałych przez mniejszości.

W 2021 roku liczba imigrantów pracujących w Krakowie przekroczyła 43 tysiące, z czego znaczna część to Ukraińcy. Wprowadzenie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy po agresji Rosji na Ukrainę w marcu 2022 roku upraszcza procedury zatrudniania obywateli Ukrainy w Polsce. Skutki tej ustawy były widoczne we wzroście liczby oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcom, chociaż w drugim kwartale 2022 roku liczba ta zmniejszyła się w porównaniu do poprzedniego kwartału. W obszarze rynku pracy w Krakowie podejmowane są różne inicjatywy, takie jak kursy językowe, poradnictwo zawodowe i współpraca z firmami gotowymi do zatrudnienia cudzoziemców. Nagradzane są również firmy, które działają na rzecz integracji imigrantów. Istnieje również potrzeba lepszej komunikacji w zakresie nostryfikacji dyplomów zdobytych za granicą, aby ułatwić dostęp do rynku pracy.

Dane z Wydziału ds. Przedsiębiorczości i Innowacji Urzędu Miasta Krakowa pokazują, że w 2022 roku nastąpił znaczący wzrost liczby nowych przedsiębiorczych obywateli Ukrainy w Krakowie w porównaniu z rokiem poprzednim. Autorzy Diagnozy powołują się na raport opublikowany w 2019 roku przez Jan Brzozowskiego, który wskazuje na to, że Polacy chętnie zatrudniają obywateli Ukrainy, ale istnieją obawy co do firm zakładanych przez nich. Raport ten również podkreśla, że migranci z Ukrainy często napotykają na bariery i wyzwania w zakładaniu i prowadzeniu własnych firm, często wymagające dostosowania swojego modelu biznesowego do warunków w Polsce.

Autorzy dalej zauważają, że w kontekście edukacji i oświaty, liczba uczniów i przedszkolaków z obcym pochodzeniem wzrosła. Dlatego ważne jest, aby system edukacji był przygotowany na efektywne działania integracyjne i zapewnienie równych szans wszystkim uczniom, niezależnie od ich pochodzenia. Dane z października 2022 roku wskazują na stopniowy wzrost liczby dzieci ukraińskich w krakowskich przedszkolach i szkołach w roku szkolnym 2022/2023. Informują, że Wydział Edukacji Urzędu Miasta Krakowa nie otrzymuje informacji o większych trudnościach związanych z organizacją nauki i opieki dla uczniów z Ukrainy. Szkoły wypracowały metody integrowania dzieci ukraińskich i są wspierane przez lokalny samorząd oraz organizacje międzynarodowe, takie jak np. UNICEF. Uruchomiony system wsparcia jest dostosowany do uczniów, nauczycieli i asystentów międzykulturowych. Wskazują na to, że ważne jest, aby rozwiązywać kwestie bezpieczeństwa, przemocy rówieśni-

czej oraz dyskryminacji o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym w przestrzeni edukacyjnej. Rozwiązania powinny być rozwijane we współpracy ze wszystkimi zaangażowanymi stronami, włączając w to uczniów.

Autorzy Diagnozy wskazali na wzrost liczby cudzoziemców studiujących w Małopolsce, głównie w Krakowie. Zauważyli jednak, że istnieją obawy dotyczące bezpieczeństwa i ochrony w związku z rasizmem i ksenofobią. Przepięstwa z nienawiści są niedoszacowane i często niezgłaszane. W Krakowie odnotowano pewną liczbę przestępstw motywowanych nienawiścią, ale również brakuje dokładnych danych po lutym 2022 roku. Toteż autorzy uważają, że istnieje potrzeba zbudowania systemu monitorowania przestępstw i mowy nienawiści oraz regularnych szkoleń dla osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.

Piszą również, że w dostarczaniu usług publicznych w miastach wielokulturowych istnieje wyzwanie polegające na dostosowaniu procedur do potrzeb obcokrajowców. Badania przeprowadzone w Krakowie pokazały, że informacje o usługach publicznych były dostępne dla większości cudzoziemców, choć występowały różnice między sektorami usługowymi. Autorzy wskazują na potrzebę dalszych działań i ścisłej współpracy miast, uczelni, oraz organizacji pozarządowych w celu promowania integracji i walki z rasizmem oraz ksenofobią. Działania podejmowane przez Urząd Miasta Krakowa w celu poprawy dostępu do usług publicznych obejmują uruchomienie punktu informacyjnego dla cudzoziemców, tłumaczenie i udostępnienie procedur administracyjnych w wielu językach oraz prowadzenie szkoleń dla pracowników samorządowych w zakresie budowania przyjaznego otoczenia dla obcokrajowców. W zakresie aktywizmu, partnerstwa i partycypacji, zarządzanie miastem wymaga współpracy różnych podmiotów z sektorów publicznego, prywatnego i pozarządowego, obejmujących edukację, zatrudnienie, mieszkalnictwo, pomoc społeczną, zdrowie, kulturę, sport i wiele innych obszarów. Autorzy podkreślają, że obcokrajowcy w Krakowie angażują się w różne działania społeczne, takie jak przynależność do organizacji pozarządowych i udział w inicjatywach społecznych, a także w procesie budżetu obywatelskiego.

Co istotne w kontekście niniejszych badań, autorzy przypominają, że Kraków jest uważany za miasto o bogatym dziedzictwie kulturowym, a także za wielokulturowe miasto. To bogate dziedzictwo kulturowe jest wynikiem wkładu zarówno osób urodzonych w Krakowie, jak i przyjezdnych z innych części Polski i zagranicy. W 2000 roku Kraków został Europejską Stolicą Kultury, a w 2013 roku otrzymał tytuł Miasta Literatury UNESCO. W Krakowie działa wiele instytucji kulturalnych i organizacji, które promują ideę wielokulturowości i międzykulturowego dialogu. W 2013 roku Kraków dołączył do programu Miast Międzykulturowych, który promuje polityki i praktyki wzmacniające interakcje, wzajemne zrozumienie i poszanowanie między różnymi kulturami i grupami etnicznymi. W Krakowie odbywają się liczne festiwale, które wspierają ideę wielokulturowości oraz istnieją instytucje, promująca ideę wielokulturowości poprzez różne projekty. Istnieją także programy wspierające kulturę migrantów i migrantek. Miasto Kraków przyznaje również tytuł „Krakowski Ambasador Wielokulturowości” osobom i podmiotom działającym na rzecz dialogu międzykulturowego.

16

W obliczu wojny w Ukrainie, krakowskie instytucje kultury, placówki edukacyjne i firmy angażują się w pomoc dla ukraińskich uchodźców poprzez szeroką ofertę spotkań i zajęć w języku ukraińskim oraz promocję kultury Ukrainy w Krakowie. Autorzy przytaczają wyniki badań, które sugerują, że osoby z Ukrainy wykazują duże zainteresowanie polską kulturą, a uczestnictwo w kulturze pomaga im integrować się w nowym kraju. Kraków stara się promować różnorodność kulturową i zachęcać do uczestnictwa w kulturze wszystkich jego mieszkańców, niezależnie od pochodzenia czy narodowości. Zwracają również uwagę na potrzebę uwzględniania kultury mniejszości w kolekcjach muzealnych, informatorach kulturalnych i treściach przekazywanych przez przewodników, oraz na konieczność szkolenia pracowników kulturalnych w zakresie adresowania kwestii wielokulturowości, by uczynić przestrzeń kultury dostępną dla wszystkich.

Zmieniająca się społeczność miasta Krakowa – „Razem poprzez kulturę”

Janusz Mucha

WSTĘP

Projekt „Razem poprzez kulturę” i podsumowująca najnowszy jego etap czerwcowa debata na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego otworzą, mam nadzieję, kolejny etap debat i przyczynią się do podjęcia praktycznych kroków, instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych, prowadzących do kulturowej (nigdy w pełni harmonijnej, nigdy trwałej) integracji społeczności miasta Krakowa. Wysiłki takie (**chodzi mi prawie wyłącznie o okres ostatnich niecałych dziesięciu lat**) podejmowane były przez wiele osób i instytucji, formalnych i nieformalnych, z których najważniejsze w mojej świadomości i najlepiej w niej odnotowane chciałbym krótko przypomnieć. Chcę także przedstawić kilka własnych sugestii dotyczących krakowskich wysiłków integracyjnych. Częściowo odniosę się do pytań (z uwagi głównie na brak kompetencji – nie do wszystkich) przedstawionych przez Organizatorów uczestniczkom i uczestnikom debaty „Razem poprzez kulturę”.

Przypuszczalnie wszelkie propozycje nowych instytucjonalnych rozwiązań (jak i liczne inne propozycje zmian w sposobach życia zbiorowości ludzkich) mają wiele wad. Prawie zawsze naruszają strukturę zastanych interesów, w tym i strukturę władzy. Z punktu widzenia tych zastanych interesów i systemów społecznej kontroli propozycje takie są prawie zawsze przedstawiane jako „niepotrzebne” („dotąd było dobrze”, „po co to naruszać”, „to co było naprawdę potrzebne, już zostało zrobione”), wymagają więcej pracy od osób zarządzających i od personelu (a nikt nie chce za tę pracę dodatkowo zapłacić), są „przedwcześnie”, „zbyt kosztowne” etc. Tak też będzie z poniższymi propozycjami.

IMIGRACJA DO KRAKOWA W OSTATNIEJ DEKADZIE

W ostatniej dekadzie zaszły w Polsce liczne ważne zmiany strukturalne i kulturowe. Tu koncentruję się tylko na zmianach demograficznych i społecznych, odnoszących się do zagadnienia imigracji. Od roku 2014, w wyniku agresji Federacji Rosyjskiej (FR) na ukraińskie Krym oraz Donbas i praktyczne oderwanie ich od Ukrainy, zaczęły przybywać do Krakowa (i oczywiście innych wielkich i dużych miast Polski) tysiące obywateli tego kraju. Po kilku latach, w przededniu pełnoskalowej agresji FR na Ukrainę (24 lutego 2021 r.) było ich w naszym mieście prawie sto tysięcy (najbardziej dokładne dane na ten temat można znaleźć w raportach Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji (wspólne przedsięwzięcie Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i Urzędu Miasta Krakowa² i późniejsze raporty OWiM UEK). W tym okresie przybywały też do Krakowa grupy politycznych uchodźców (bez względu na formalny status) z Białorusi i Federacji Rosyjskiej. Wzrastała w naszym mieście liczba imigrantów ekonomicznych, z całego właściwie spektrum struktury klasowej (zatrudnionych w Krakowie na przykład na sta-

17

¹ Korzystam tu z własnego tekstu, opublikowanego przez Małopolski Instytut Kultury w Krakowie w wyniku sponsorowanych przez ten Instytut badań (por. <https://mik.krakow.pl/publikacje/>). Nawiązuję też do dokumentu przygotowanego w marcu 2023 roku dla Projektu „Kraków Culture Lab”, będącego podsumowaniem mojego wystąpienia podczas zorganizowanej przez Małopolski Instytut Kultury w grudniu 2022 roku w Krakowie Konferencji „Solidarna kultura”. Będę zwracał uwagę na tytuły konferencji MIK i WSMiP UJ, gdyż dobrze odzwierciedlają one bliski mi punkt widzenia na pożądaną praktykę integracji.

² Porównaj: <https://owim.uek.krakow.pl/wp-content/uploads/user-files/reports/Raport%20demograficzny.pdf> (25.11.2023).

nowiskach sprzedawców, kelnerów, kurierów, robotników budowlanych i fabrycznych, ale też na przykład informatyków, właścicieli firm) i z ogromnie różnorodnych krajów i kultur, z Zachodu (Globalnej Północy) i Wschodu (Globalnego Południa). Kraków stawał się miastem wielokulturowym.

Od połowy roku 2022 liczba mieszkających w naszym mieście Ukraińców (obywateli Ukrainy – sprawa ich etniczności/narodowości, języka domowego, religii, koloru skóry jest bardzo złożona; podobnie jest ze zróżnicowaniem pokoleniowym, genderowym, klasowym, z interesami i projektami życiowymi) podwoiła się i wynosi ponad sto pięćdziesiąt tysięcy. Dodać trzeba do tego, że niektórzy z imigrantów z początku XXI wieku mają już obywatelstwo polskie i nie są w sensie prawnym cudzoziemcami, nawet jeśli mają ukraińską świadomość etniczną, nie mówią doskonale po polsku, aktywnie działają jako rzecznicy imigranckich mniejszości. Inni, żyjąc w Krakowie wiele lat, zachowując obywatelstwo kraju pochodzenia, faktycznie są już tubylcami, którzy znaleźli tu swoje życiowe miejsce, świetnie opanowali lokalne reguły postępowania, nieformalne i formalne. **Z całej tej złożoności musimy zdawać sobie sprawę**, chcąc razem przechodzić poprzez kulturę.

INTEGRACJA, RAZEM POPRZEZ KULTURĘ, SOLIDARNA KULTURA

Podtytuł debaty „Razem poprzez Kulturę” brzmi „Integracja mniejszości w Krakowie”. Bardzo podoba mi się chęć wspólnego przechodzenia poprzez kulturę. Sugerowałbym jednak nie używać zwrotu „integracja mniejszości w Krakowie” (czy gdziekolwiek), gdyż sugeruje on myślenie w kategoriach asymilacyjnych (dostosowywanie się grupy mniejszościowej do dominującej bez przekształceń w tej drugiej i w końcu wchłanianie tej pierwszej przez tę drugą). Nawet jeśli bardziej chodzi o asymilację strukturalną niż kulturową, to i tak sugestia jest taka, że jedni (imigranci) mają się dostosowywać, a drudzy (społeczeństwo przyjmujące) w niczym się nie zmieniają. Raczej proponuję konceptualizować pomysły w kategoriach nowej (w wyniku imigracji) integracji całej społeczności miejskiej, przez zmiany strukturalne i kulturowe „naruszonej”. W Krakowie potrzeba takiej nowej integracji wynika z faktu przypomnianej powyżej wielkiej i prawdopodobnie relatywnie trwałej zmiany struktury etnicznej miasta. I imigranci i „dawni mieszkańcy” prawdopodobnie poważnie się zmieniają i muszą zmienić, a integracja polega na tym, że obie strony muszą się do siebie dostosować, wyjść sobie naprzeciw.

Mówimy tu o zbiorowościach etnicznych, a więc kulturowych. Przyjmuję tu antropologiczne rozumienie kultury jako systemu (czy raczej kłęba) wzorów kulturowych i ich rezultatów, symbolicznych, materialnych i strukturalnych (łady społeczne). Interesować nas muszą głównie kultury symboliczne (na ogół zinstytucjonalizowane, a więc realizowane w ramach społecznych instytucji, formalnych i nieformalnych), ale i praktyki życia codziennego, zarówno zrutyinizowane, jak i zrytualizowane.

Spotkanie odmiennych pod względem ważnych wartości i norm a także istotnych cech procesu historycznego zbiorowości kulturowych jest zawsze trudne, zwłaszcza gdy nastąpiło w relatywnie krótkim okresie. Niezbędne jest obustronne branie pod uwagę istnienia i potrzeb „drugiego” czy „innego”, a więc zmiany w postawach i praktykach kulturowych „naszych” i „cudzych”. Z grubsza rzecz biorąc, wyróżnić można tu dwa podstawowe modele -- asymilacyjne (wspomniane już wchłanianie zbiorowości słabszych przez silniejsze) i integracyjne (wzajemne dostosowywanie się, a więc wspomniane wcześniej dostosowywanie się obu stron). Z oboma modelami istnieją kłopoty teoretyczne, polityczne i związane z realiami codziennego życia. Gdy mowa o integracji, to chodzi nie o jednostronne dostosowywanie się, lecz o przekształcenie całej zbiorowości obejmującej różne grupy. Konieczne jest wychodzenie ku partnerowi, „przesuwanie się”. Nie jest to łatwe w szczególności wtedy, gdy w społeczeństwie przyjmującym mamy do czynienia z mocnymi postawami monopolizacji normatywnej, a więc przekonaniami, że tylko „my mamy rację” a więc nie musimy się zmieniać, a inni powinni się do nas dostosować. Migranci muszą w nowym środowisku rozważyć w praktyce, czy podtrzymywać własne wzory kulturowe, i ewentualnie które i na ile. Muszą rozważyć to, czy chcą (mogą) akceptować wzory kultury przyjmującej, a jeśli tak, to które i w jakim zakresie. W sumie, jak pokazuje literatura przedmiotu (np. John Berry czy Marisol Navas), u imigrantów występują omówione już postawy integracyjne i asymilacyjne, ale też separacyjne i marginalizacyjne, które są ważne, ale je tu pominię. Empiria pokazuje, że podejście to jest trafne też wobec obecnych imigrantów mieszkających w Krakowie. Praktyka pokazuje, że dla społeczeństw przyjmujących najlepsza strategia to (re)integracja całej zbiorowości. Integracja będzie jednak zawsze częściowa, selektywna, niesymetryczna, dynamiczna. Trzeba też pamiętać o tym, że niezależnie od zachowań zbiorowych na poziomie całych grup imigranckich, grupy te są

wielostronnie zróżnicowane, a poszczególni ich członkowie mają prawo do wyboru swych indywidualnych strategii życiowych.

Pojęcie „solidarnej kultury”, użyte w tytule konferencji MIK-u z grudnia 2022 roku, wydaje mi się oddawać ważną część treści podejścia integracyjnego. „Solidarność kultury” to, moim zdaniem, relacja normatywnie niehierarchiczna, w intencji partnerska, gdzie się zakłada jakąś (prawie nigdy pełną) równowagę różnorodnych zasobów, niewiele się narzuca i dba się nie tylko o własne interesy. Podejście takie wydaje mi się lepsze od narracji asymilacyjistycznych, a w obecnym polskim kontekście i od narracji w kategoriach „pomocy uchodźcom wojennym”, będącej jednak relacją hierarchiczną, gdzie występuję oczywista nierównowaga zasobów i podporządkowanie.

KRAKOWSKIE INICJATYWY I PROJEKTY INTEGRACYJNE

Jeśli chodzi o inicjatywy i projekty, jakie pojawiły się w ostatniej dekadzie w naszym mieście w wyniku rosnącej wielokulturowości (cokolwiek ten termin znaczy w literaturze socjologicznej, antropologicznej czy kulturoznawczej, ale też w społecznej praktyce), to historycznie rzecz biorąc warto przede wszystkim wymienić zapomniany być może projekt „Inicjatywa Witajcie w Krakowie”. Powstał on w roku 2015, u progu tzw. „kryzysu migracyjnego”, w odpowiedzi na falę antyimigranckiej nienawiści w przestrzeni publicznej. Inicjatorzy zauważali, że Polska jest dotąd społeczeństwem homogenicznym; migranci i uchodźcy budzą szereg obaw. Twórcy projektu starali się rozmawiać o nich i nie czekając na działania sformalizowanych instytucji publicznych, wspólnie szukać rozwiązań. Projekt tworzyły osoby indywidualne, grupy nieformalne, osoby związane z krakowskim środowiskiem akademickim czy organizacjami społecznymi (por. Beata Kowalska, „Witajcie w Krakowie - jedna z oddolnych inicjatyw prouchodźczych w Krakowie 2015). Z uwagi na faktyczny brak wsparcia ze strony instytucji formalnych (i zapewne z innych powodów), ten bardzo moim zdaniem ważny i potencjalnie pożyteczny projekt nie okazał się owocny.

Owocny był natomiast miejski projekt, który urzeczywistnił się w roku następnym i przyniósł cały szereg ogromnie ważnych konsekwencji, sformalizowanych i niesformalizowanych, w szczególności od lutego 2022 roku. W dniu 14 września 2016 roku Rada Miasta Krakowa przegłosowała uchwałę LII/964/16 o powołaniu Programu „Otwarty Kraków” (OK). Program wygasł (na mocy samej tej uchwały) w roku 2022, ale jego strona internetowa jest nadal czynna³. Podobnie jest z profilem na Facebooku. Program pozostawił po sobie wielki, moim zdaniem, dorobek. Należą do niego na przykład projekt „Krakowski Ambasador Wielokulturowości”; miejski Punkt Informacyjny dla Obcokrajowców (prowadzony najpierw przez „Fundację U-Work”, a potem przez koalicję związaną z fundacją „Internationaler Bund” (IB); Centrum Wielokulturowe (prowadzone obecnie przez IB); „Zespół interdyscyplinarny ds. współpracy na rzecz realizacji programu Otwarty Kraków” (działał w latach 2017-2022, do momentu wygaśnięcia programu OK).

OTWARTY KRAKÓW II. MIK I OWIM

19

Nie wiem, jakie są faktyczne plany władz Urzędu Miasta Krakowa po wygaśnięciu programu OK, ale uważam, że wznowienie go byłoby bardzo pożyteczne dla kulturowej (re)integracji społeczności miasta w sytuacji poważnej i bardzo widocznej zmiany jego struktury etnicznej. Jako członek wymienionego tutaj Zespołu Interdyscyplinarnego chciałbym krótko przedstawić kilka sugestii dotyczących jego przyszłej struktury i sposobu funkcjonowania. Moim zdaniem, sensowne byłoby powołanie przez Prezydenta Miasta Krakowa Zespołu Doradczego przy Programie Otwarty Kraków II. Pamięając o demograficznych proporcjach zbiorowości „imigrantów i cudzoziemców” (jak pisałem wcześniej, nie jest to to samo), warto zaprosić do niego przedstawicieli różnych grup imigranckich, kierując się nie tylko ich przynależnością etniczną, ale i klasową (pod warunkiem, że dani przedstawiciele zamierzają w Zespole pracować). Warto zaprosić reprezentantów OWiM-u, Jagiellońskiego Centrum Studiów Migracyjnych, polskich stowarzyszeń działających w Krakowie na rzecz grup imigranckich i mniejszościowych. Moim zdaniem, Zespół ten powinien sam sobie wybrać osobę przewodniczącą obradom i prezydium, a Urząd Miasta Krakowa (UMK) powinien zapewnić obsługę administracyjną. Zespół przygotowywałby dla Prezydenta (dla Rady Miasta Krakowa, dla UMK) opinie, z inicjatywy własnej, Prezydenta, Rady Miasta i UMK. Opinie te

³ por. <https://otwarty.krakow.pl/227887,artykul,program.html> (dostęp: 17.07.2023).

powinny być publikowane na stronie internetowej UMK niezależnie od tego, czy instytucje zamawiające zgadzałyby się z nimi czy nie. Napięcia między strukturalnie niezależnymi ciałami jakimi by były UMK i Zespół Zarządyłyby się z całą pewnością, ale byłyby przedmiotem obrad angażujących obie strony.

Alternatywnie warto rozważyć powołanie przez Prezydenta Miasta Krakowa (na wzór, albo odmiennie od nich, kilku wielkich miast polskich) Rady Migrantek i Migrantów, do której, znów pamiętając o demograficznych proporcjach, zaproszeni zostaliby przedstawiciele różnych typów mniejszości niedawnej migracji. I taka rada powinna być, moim zdaniem, samorządna, autonomiczna wobec administracji miasta, powinna zgłaszać UMK własne inicjatywy, ale też odpowiadać na pytania formułowane przez UMK. Podobnie jak w przypadku potencjalnego zespołu doradczego, opinie powinny być publikowane na miejskiej stronie www. Gdyby Prezydent chciał powołać swego pełnomocnika do spraw cudzoziemców, to warto wrócić do zdefiniowania tego, kto jest cudzoziemcem i imigrantem i czy tylko o cudzoziemca/imigranta w sensie prawnym ma chodzić. Pełnomocnika warto wybrać spośród imigrantów, niekoniecznie tych z ostatnich miesięcy i zapewnić jej/jemu znaczny stopień autonomii od władz miasta.

Ważną instytucją dostarczającą wiedzy o sytuacji mniejszości i imigrantów w Krakowie jest (sponsorowany przez małopolski samorząd wojewódzki) Małopolski Instytut Kultury, prowadzący własne badania (i publikujący ich wyniki) i prowadzący działania aktywistyczne. Wspominałem już o nim. Inną taką ważną instytucją jest Stowarzyszenie Willa Decjusza. Pomijam tu bardzo ważną aktywność stowarzyszeń i fundacji mniejszościowych i imigranckich, a także polskich stowarzyszeń i fundacji rzeczniczych.

Działania władz samorządowych, stowarzyszeń i instytucji muszą być oparte na wiedzy starannie zebranej przez kompetentne instytucje. Pisałem już o MIKu. Przypomnę inną ważną instytucję. Jest nią Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji, działające przy Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie (byłem współautorem dwóch jego raportów). OWiM (podobnie jak MIK) korzysta, w razie potrzeby, ze wsparcia ze strony krakowskich Ukraińców. Zgodnie ze swą nazwą, Obserwatorium zajmuje się nie tylko imigracją ukraińską i nie tylko imigracją, co uważam za bardzo ważne i warte podtrzymywania. Jest wiele ważnych poznawczo, praktycznie, lokalnie i centralnie, pytań, na które raporty OWiM już pozwoliły odpowiedzieć. Wiele interesujących i ważnych kwestii pozostaje do zbadania, o czym świetnie oczywiście wiedzą jego badacze. Widzę wielką potrzebę dalszego finansowania (czy co najmniej współfinansowania) przez Gminę Miasto Kraków prowadzenia badań i przygotowywania raportów przez OWiM.

UKRAIŃSKIE CENTRUM ANALIZ SPOŁECZNYCH

Równocześnie warto sobie zdawać sprawę z tego, że poznawczy dostęp do niektórych zagadnień i zbiorowości jest trudny dla polskich badaczy, a łatwiejszy mógłby być dla badaczy pochodzących ze zbiorowości imigranckich i mniejszościowych. Z uwagi na proporcje demograficzne w obrębie świata takich krakowskich grup, proponuję powołanie przez Gminę Miasto Kraków „Ukraińskiego Centrum Analiz Społecznych w Krakowie”⁴ (dalej - UCAS Kraków – nazwa jest oczywiście sprawą do dyskusji).

Mam tu na myśli **ośrodek badawczy** realizujący badania społeczne (socjologia, psychologia społeczna, antropologia kulturowa, kulturoznawstwo, ekonomia, politologia etc.) zgodnie ze standardami dzisiejszych nauk społecznych, przy całym ich metodologicznym i teoretycznym zróżnicowaniu i dynamice. Chodzi mi o ośrodek, który by był: a/ finansowany w pierwszym roku działalności przez UMK (ale od początku starający się o zewnętrzne źródła finansowania działalności), b/ programowo niezależny od sponsorów, choć okresowo i publicznie się przed nimi rozliczający, c/ kontrolowany programowo głównie przez społeczność ukraińską (przy całym jej zróżnicowaniu) miasta Krakowa, d/ posiadający radę programową, która dbałaby o poprawność metodologiczną badań.

Realizację omawianego tu pomysłu można by powiązać ze zorganizowaniem w Krakowie „Ukraińskiego Domu”, ale chodzi jednak o odrębne inicjatywy, zaś sprawa Ukraińskiego Domu na razie nie toczy się konkluzywnie.

⁴ Moim zdaniem możliwe jest stworzenie takiego ośrodka o szerszym zakresie, na przykład sponsorowanego przez największe regionalne centra migracji ukraińskiej w Polsce (jak Warszawa, Wrocław, Gdańsk, Poznań) lub nawet ogólnopolskiego. Tutaj zajmuję się jednak tylko Krakowem.

Gdy piszę tu o ukraińskim centrum badawczym w Krakowie, to powody takiego sprofilowania są następujące. Wszelkie badania naukowe powinny być możliwie „obiektywne” i „neutralne”, ale zainteresowania poznawcze i praktyczne sponsorów i projektodawców (a także wykonawców) takich badań bywają na ogół rozmaite. Przy całym moim szacunku dla polskich ośrodków (z którymi od lat współpracuję z dużym dla siebie pożytkiem), polskie instytucje badawcze realizują przede wszystkim badania, których tematyka jest interesująca dla polskich sponsorów (na przykład władz samorządowych, uczelni, instytutów badawczych, instytucji dających granty), uczonych i czytającej raporty publiczności. Jak wiem z korespondencji na grupie WhatsApp zajmującej się rocznicą napaści Federacji Rosyjskiej na Ukrainę z 24.02.2022 r., pewna (zasadniczo pozaakademicka) działalność badawcza jest już prowadzona przez krakowską społeczność ukraińską. Nie znam jednak szczegółów i nie czuję się upoważniony do zadawania pytań.

Poznawcze i praktyczne punkty widzenia rosnącej demograficznie, kulturowo i być może wkrótce politycznie (w skalach mikro, a może i makro) społeczności ukraińskiej w Polsce mogą być inne niż polskie punkty widzenia. Inne mogą być pytania badawcze i inne potencjalne korzyści praktyczne. Co więcej, badaczom ukraińskim łatwiej byłoby dotrzeć do zróżnicowanej pod bardzo wieloma względami społeczności ukraińskiej, niż badaczom polskim. Łatwiej im badać zagadnienia „drażliwe” kulturowo i mikro- i makropolitycznie.

Ważna jest sprawa finansowania działalności postulowanego centrum. Nie wiem, ile kosztowałoby Urząd Miasta Krakowa utworzenie takiego ośrodka badawczego (uwzględniwszy, że European Research Council, International Organization of Migration, UNESCO i inne międzynarodowe organizacje mogłyby pomóc finansowo, gdyby krakowski ośrodek już powstał i miał interesujący program badawczy). Sądzę, że początkowo chodziłoby o dwa etaty, lokal z wyposażeniem (w tym komputery i internet), dostęp do literatury (biblioteki, bazy danych) migracyjnej i innej, finansowanie w pierwszym roku dwóch lub trzech projektów badawczych.

W Krakowie istnieją pewne, niewielkie ale jednak znaczące, „zasoby ludzkie”, które mogłyby się przyczynić do sukcesu proponowanego centrum. Istnieje bardzo duża diaspora ukraińska, składająca się (między innymi) z wielkiej liczby osób bardzo dobrze wykształconych. Istnieją „tubylcze” (działające od 2014 roku) ukraińskie stowarzyszenia i fundacje, których działacze potrafią bardzo dobrze wyartykułować potrzeby poznawcze i praktyczne tej diaspory. Pracują „gdzieś” w Krakowie liczni absolwenci kierunków społecznych (socjologia, kulturoznawstwo, nauki polityczne, antropologia społeczna/etnologia, ekonomia, być może psychologia społeczna, etc.) kilku krakowskich uczelni. Mamy ukraińskich studentów i doktorantów nauk społecznych. W polskim środowisku akademickim Krakowa dobrze funkcjonują polscy absolwenci/absolwentki studiów ukrainoznawczych (i równocześnie innych kierunków społecznych) i ukraińskich studiów filologicznych. Na ogół są oni/one świetnie wprowadzone w sprawy krakowskiej diaspory ukraińskiej. Istnieją silne akademickie ośrodki badań społecznych, które mogłyby służyć konsultacjami metodologicznymi. Niestety nic nie wiem o stale pracujących w Krakowie ukraińskich badaczach społecznych o wysokich kwalifikacjach. Tacy badacze, systematycznie wykładający w Krakowie, mieszkają jednak „w pobliżu” (Ukraina Zachodnia) i na pewno chętnie włączyliby się w działalność proponowanego ośrodka.

21

Jak kilkakrotnie wspominałem, chodziłoby mi o ośrodek w dłuższej perspektywie finansowany zewnętrznie (choć początkowo głównie przez UMK), ale programowo niezależny od sponsorów. Z uwagi na potrzebę spełnienia wysokich standardów metodologicznych, ośrodek powinien mieć wspomnianą wcześniej radę programową, w skład której wchodziłoby (między innymi) wysoko wykwalifikowani akademicy badacze społeczni pracujący w krakowskich uczelniach (specjalizujący się przede wszystkim w metodologii i w badaniach migracyjnych i etnicznych), zaproszeni przez „stronę ukraińską”. Radę stanowiliby jednak w przeważającej mierze ukraińscy reprezentanci fundacji i stowarzyszeń, zarówno imigracji sprzed roku 2022 jak i utworzonych po pełnoskalowej rosyjskiej inwazji na Ukrainę na początku roku 2022. Rada decydowałaby o tematyce projektów badawczych, powoływałaby zespoły badawcze i wstępnie przyjmowałaby ukończone raporty badawcze, kierując je do internetowej publikacji przez UMK. Przedstawiałaby (co pół roku lub corocznie) sponsorom informację o działalności ośrodka. Gdyby sponsorzy byli z niej niezadowoleni, to z odpowiednim wyprzedzeniem, ale nie częściej niż raz do roku, mogliby wypowiedzieć umowę sponsorską, nie mogliby jednak bezpośrednio ingerować w tematykę badawczą. Biuro ośrodka zajmowałoby się kwestiami organizacji badań, organizacji regularnych seminariów badawczych, kontaktami z podobnymi ośrodkami w Polsce, w Ukrainie i w innych krajach, udostępnianiem rapor-

tów. Publikowałyby biuletyn, zawierający między innymi debaty na temat funkcjonowania ukraińskiej diaspory, migracji, stosunków etnicznych.

Uważam, że powołanie takiego ośrodka badawczego jest w interesie wszystkich instytucji, o których tu piszę. Oczywiście, samo środowisko ukraińskie Krakowa mogłoby powołać takie centrum, ewentualnie zwracając się o wstępne finansowanie do UMK. Moim zdaniem tak by było najlepiej, ale dopóki tak się nie dzieje, sam UMK mógłby wystąpić z odpowiednią inicjatywą.

Jak sądzę, na tym etapie rozważań nie ma potrzeby proponowanie jakichkolwiek szczegółów. Przyjdzie na nie czas po ewentualnych wstępnych decyzjach i konsultacjach.

MIĘDZYNARODOWA BIBLIOTEKA KRAKÓW

Ostatnia moja rekomendacja odnosi się do potrzeby silniejszego włączenia już realnie zdecentralizowanych instytucji miejskich, w szczególności „Biblioteki Kraków”⁵ (BK) w integrację społeczną miasta, włączającą imigrantów, w szczególności z Ukrainy.

Znaczenie „Biblioteki Kraków” dla codziennych praktyk kulturowych wszystkich zainteresowanych mieszkańców Krakowa podkreślał cytowany powyżej raport MIK z roku 2019. Przypomnę tylko, że ten system (sieć) miejskich bibliotek publicznych powstał w roku 2017 i składa się obecnie z 56 filii⁶, rozmieszczonych praktycznie rzecz biorąc na terenie w całego miasta, we wszystkich jego dzielnicach. Równocześnie dotychczasowe raporty OWiM pokazują, że zbiorowość ukraińska (i inne zbiorowości imigranckie) zamieszkuje praktycznie całe miasto – nie jest (a przynajmniej nie była przez obecną fazą wojny) skupiona w żadnej dzielnicy⁷. Oznacza to moim zdaniem, że faktycznie (choć nie w identycznym stopniu) wszędzie tam, gdzie żyją mieszkańcy Krakowa, niezależnie od ich przynależności etnicznej, znajduje się łatwo dostępna filia BK.

Filie BK są zasadniczo dobrze oznaczone, mają salki do pracy cichej, salki z komputerem (z internetem), są dobrze wyposażone, ładnie urządzone, na ogół przyjazne dla użytkowników. Mogą być mikro-centrami życia kulturalnego danego obszaru miasta nie tylko dla Polaków. Mogą też być przy okazji mikro-placówkami ogólnomiejskiego Centrum Wielokulturowego i ogólnomiejskiego Punktu Informacyjnego dla Obcokrajowców. Wymagałoby to oczywiście najpierw dobrej woli i decyzji politycznej, a potem dobrej współpracy tych instytucji.

Dodatkowe działania filii BK, jakie są moim zdaniem potrzebne, aby ją umiędzynarodowić, byłyby następujące. Po pierwsze, chodzi oczywiście przede wszystkim o większe zaangażowanie w zakupy (lub innego typu pozyskiwanie, na przykład poprzez darowizny od osób prywatnych, NGO-sów i innych instytucji) książek w językach obcych, zwłaszcza (a więc nie tylko) w języku ukraińskim, wydanych w Ukrainie i w innych krajach. Dobór książek powinien być konsultowany z ukraińskimi stowarzyszeniami, z zatrudnionymi w polskich szkołach ukraińskimi nauczycielkami i nauczycielami oraz asystentami międzykulturowymi⁸. Od lat nie jest dobrze z dostępnością takich książek, a potrzeby są od co najmniej dziewięciu lat duże. Niewiele książek po ukraińsku znaleźć można w „międzynarodowej” filii nr 21 (ul. Królewska) i (podobno – sam tego akurat nie sprawdziłem) w filii nr 49 (Osiedle Tysiąclecia w Nowej Hucie). Ten punkt propozycji wymagałby oczywiście funduszy, ale nie chodzi tu o pilne i jednorazowe wydanie pieniędzy i chyba mieści się to w misji BK. Krakowskie i szerszej działające NGO-sy na pewno by pomogły. No i w końcu, przecież obcokrajowcy płacą w Krakowie podatki.

Po drugie, chodziłoby o wyraźną, umieszczoną na drzwiach wejściowych każdej filii i w środku, informację w językach ukraińskim i angielskim (sprawa języka rosyjskiego, choć mówi nim jako językiem domowym około 40% Ukraińców, jest bardzo kontrowersyjna i na razie sugerowałbym ostrożność), że biblioteka (dana filia) jest

5 Są i inne zdecentralizowane (to znaczy mające w różnych częściach miasta swoje oddziały) instytucje pomocowe, takie jak na przykład „Centra Aktywności Seniorów”, ale wiem o nich niewystarczająco dużo, aby się kompetentnie wypowiadać. Ograniczam się więc do „Biblioteki Kraków”. Poszczególne oddziały „Biblioteki” stale odwiedzam, gdy jestem w pobliżu któregoś z nich.

6 <https://www.biblioteka.krakow.pl/filie-biblioteki-krakow>; [https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&tbs=lr:1m4!1u3!2m2!3m1!1e1!2m1!1e3!3sIAE,lf:1,lf_ui:4/&tbm=lcl&q=biblioteka%20Kra%C3%B3w&rflq=1&num=10&ved=2ahUKEwiK5J-1rrP9A-hVNmYsKHaodCH0QtgN6BAhIEAc&rlst=f#rflf=hd;si;mv:\[50.0769567,19.970719000000003\],\[50.0114441,19.905040800000002\]](https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&tbs=lr:1m4!1u3!2m2!3m1!1e1!2m1!1e3!3sIAE,lf:1,lf_ui:4/&tbm=lcl&q=biblioteka%20Kra%C3%B3w&rflq=1&num=10&ved=2ahUKEwiK5J-1rrP9A-hVNmYsKHaodCH0QtgN6BAhIEAc&rlst=f#rflf=hd;si;mv:[50.0769567,19.970719000000003],[50.0114441,19.905040800000002]) (dostęp: 17.07.2023)

7 <https://owim.uek.krakow.pl/wp-content/uploads/user-files/reports/Raport%20demograficzny.pdf> (dostęp: 17.07.2023) i późniejsze raporty OWiM

8 To, co postuluję w odniesieniu do BK, miało i być może wciąż ma miejsce w odniesieniu do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie.

instytucją przeznaczoną dla mieszkańców Krakowa niezależnie od ich przynależności etnicznej. Informacja o godzinach otwarcie w językach polskim i angielskim (ale niestety nie – ukraińskim) znajduje się na drzwiach wspomnianej filii nr 21 (ul. Królewska). Informacja taka powinna znajdować się w każdej filii i dotyczyć też tego, na co może liczyć „niepolski” użytkownik (na przykład – pomoc w nauce szkolnej). Informacja powinna też dotyczyć funkcjonowania „centrali” Centrum Wielokulturowego i miejskiego Punktu Informacyjnego dla Obcokrajowców i oferowanych przez nie usług, i być może innych spraw. W środku filii (nie każdej, ale na przykład wspomnianej filii 21) znajduje się tablica „Informacje Miasta Kraków” i łatwo ją zmodyfikować i uzupełnić. Koszt takich działań jest moim zdaniem bardzo mały.

Po trzecie, modernizacji powinna ulec nie tylko strona informacyjna, ale też informatyczna. W każdej filii powinny funkcjonować co najmniej dwa dostępne dla „klientów” komputery z dobrym dostępem do szybkiego internetu. W niektórych filiach już tak jest. Z uwagi na częste wymiany komputerów przez UMK (ale i inne zaprzyjaźnione instytucje, krajowe i międzynarodowe) i możliwość pozyskania komputerów dla zaspokojenia potrzeb uchodźców z Ukrainy, (niewątpliwy) koszt nie musiałby być wysoki, choć mniej trudno go oszacować.

Po czwarte, w każdej filii warto by było zatrudnić na część etatu (lub na godziny zleczone) ukraińską nauczycielkę/nauczyciela władającą językiem angielskim (lub polską nauczycielkę/nauczyciela władającą oboma językami). Jak pisałem w raporcie MIK 2019, w niektórych filiach już wówczas tak (a raczej – podobnie) było. W obecnej sytuacji demograficznej ukraińskiej imigracji, trudno liczyć na mężczyzn, potencjalna funkcja pomocy w nauce wydaje mi się najważniejsza. Ukraińską – gdyż potencjalni główni niepolscy zainteresowani usługami filii BK to ukraińscy uczniowie. Władającą językiem angielskim – gdyż pomoc mogłaby dotyczyć też dzieci i dorosłych spoza diaspory ukraińskiej, a język angielski wydaje się być najbardziej rozpowszechniony. Zatrudnienie w każdej filii tego typu osoby na dwie, trzy godziny dziennie na pewno kosztuje, ale moim zdaniem pożytek byłby bardzo duży. Rozważyć warto też aktywne zaangażowanie ukraińskich wolontariuszek/wolontariuszy mających odpowiednie przygotowanie merytoryczne. Aby nie była to eksploatacja, powinni mieć za taką pracę jakieś nagrody.

ZAKOŃCZENIE

Nowa (od końca lutego 2022 roku) sytuacja demograficzna społeczności Krakowa zastała miasto, jego infrastrukturę administracyjną i stowarzyszeniową zupełnie dobrze przygotowane do nadzwyczajnych wyzwań. Po kilkunastu miesiącach warto jednak popatrzeć na tę infrastrukturę na nowo. Warto by było zorganizować praktyczną debatę na temat reintegracji społeczności miejskiej. Aby była ona efektywna, władze miasta musiałyby wystąpić z odpowiednią inicjatywą.

REKOMENDACJE:

- Powołanie przez Prezydenta Miasta Krakowa Zespołu Doradczego przy Programie Otwarty Kraków II – zaproszenie do niego przedstawicieli różnych grup imigranckich, kierując się nie tylko ich przynależnością etniczną, ale i klasową.
- Powołanie przez Prezydenta Miasta Krakowa (na wzór, albo odmiennie od nich, kilku wielkich miast polskich) Rady Migrantek i Migrantów, do której zaproszeni zostaliby przedstawiciele różnych typów mniejszości niedawnej migracji.
- Powołanie Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa do spraw Cudzoziemców.
- Powołanie przez Gminę Miasto Kraków Ukraińskiego Centrum Analiz Społecznych w Krakowie.
- Zorganizowanie w Krakowie „Ukraińskiego Domu”.
- Oparcie działań władz samorządowych, stowarzyszeń i instytucji na wiedzy starannie zebranej przez kompetentne instytucje.
- Włączenie już realnie zdecentralizowanych instytucji miejskich, w szczególności Biblioteki Kraków, w integrację społeczną miasta, włączającą imigrantów, w szczególności z Ukrainy.

Rozważania nad działaniami kulturalnymi i integracyjnymi w Krakowie: Perspektywa grupy europejskiej

Aniela Radecka

Warsztaty zostały przeprowadzone z przedstawicielami mniejszości ukraińskiej (diaspora; osoby, które były w Krakowie już przed wojną; osoby, które przybyły do Krakowa po 24 lutego 2022), Bośni (studentka oraz ekspertka od spraw związanych z Bałkanami), przedstawicielem Instytutu Włoskiego w Krakowie oraz przedstawicielkami instytucji kultury z Krakowa.

Główne tezy i poruszane wątki:

1. W obecnej sytuacji, tj. po wybuchu pełnowymiarowej wojny w Ukrainie 24 lutego 2022 roku, wiele wydarzeń jest organizowanych dla odbiorców ukraińsko i rosyjskojęzycznych, wśród których są zarówno uchodźcy przybyli do Krakowa w 2022 roku, w 2014 roku (po wybuchu rosyjskiej wojny we wschodnich częściach Ukrainy i aneksji Krymu przez Rosję) oraz migranci z Ukrainy, którzy mieszkali w Krakowie wcześniej. Według przedstawioelek mniejszości ukraińskiej obecnych na spotkaniu, niektóre działania podejmowane przez instytucje kultury są zbędne (np. tłumaczenie katalogu wystawy na język ukraiński, nie wszystkie wystawy koniecznie zainteresują Ukraińców). Deklarują również, że posiadają niezbędne zaplecze kadrowe do samodzielnej organizacji wydarzeń kulturalnych, integracyjnych, edukacyjnych, ponieważ wiele osób z Ukrainy z odpowiednimi kompetencjami obecnie znajduje się w Krakowie.
2. Istotne dla osób z Ukrainy przebywających/mieszkających w Krakowie jest mówienie o sobie swoim głosem – (mogą dostarczyć treści merytoryczne, potrzebują tylko przestrzeni, żeby prowadzić zajęcia). Osoby z Ukrainy są zainteresowane organizowaniem wydarzeń dla siebie i swoich społeczności.
3. Według uczestników warsztatów, nie wszystkie wydarzenia muszą być dla danej społeczności interesujące i uwzględniać jej obecność. Warto dobrze komunikować istniejące inicjatywy i prowadzone działania tak, aby informacja o możliwości dołączenia dotarła do jak największej liczby potencjalnych odbiorców. Zanim zostanie coś zorganizowane i przeznaczony na to środki finansowe i zaangażuje zasoby osobowe, warto uwzględnić, czy faktycznie istnieje potrzeba takiego działania wśród danej społeczności osób z grup mniejszości narodowych i migranckich.
4. Najbardziej istotną kwestią dla osób uczestniczących w warsztacie były kanały komunikacyjne, a zatem powiadomienie grupy docelowej, gdzie i w jakim języku ma się pojawiać informacja o inicjatywach i działaniach kulturalnych, do których można dołączyć (zarówno jako organizator, jak i odbiorca). Uczestnicy zastanawiali się również nad tym, jakie kanały komunikacji wybrać/stworzyć? Jako przykładowe wymienili istniejące, popularne anglojęzyczne grupy na Facebooku (np. Expats in Krakow);
5. Uczestnicy podkreślili, że należy traktować doświadczenie jednostki jako bardzo subiektywne. Często to, że jednostka nie wie o danym wydarzeniu/inicjatywie/istnieniu instytucji i czuje się porzucona/zapomniana/niedostrzegana przez dominującą grupę, która nie uwzględnia jej potrzeb, przekładane jest na doświadczenie grupy/społeczności migranckiej/uchodźczej/mniejszościowej.
6. Ponadto osoby partycypujące w warsztatach wyraziły potrzebę, aby miasto/instytucja/grupa organizatorów wyszła z inicjatywą. Osoby z doświadczeniem migracji chcą czuć się dostrzeżone i zaopiekowane.
7. Uczestnicy uważają, że należy poznać potrzeby osób z grup mniejszości narodowych i migranckich, żeby móc je zaadresować. Stąd warto pytać przedstawicieli grup formalnych i nieformalnych, stworzyć

kanal komunikacji. Wskazują również na potrzebę organizowania cyklicznych wydarzeń wpisanych do kalendarza kulturalnego.

Wypracowane propozycje rekomendacji po warsztatach:

Networking i nieformalne rozmowy:

- Rekomenduje się organizację wydarzeń ułatwiających tworzenie sieci kontaktów i nieformalne rozmowy, łączące ludzi z różnych grup mniejszościowych i migrantów w celu wspierania poczucia przynależności.

Tworzenie i promocja przestrzeni „mapowania”:

- Należy tworzyć i promować przestrzeń do „mapowania” inicjatyw, istniejących grup, oficjalnych i nieoficjalnych wydarzeń, zwiększając widoczność i współpracę.

Przejrzyste informacje o wydarzeniu:

- Rekomenduje się informowanie uczestników z wyprzedzeniem o językach wydarzenia, uczestnikach, weź pod uwagę kalendarz świąt i względy dietetyczne.

Organizacja wydarzeń/dni wielokulturowych:

- Zaleca się organizację wydarzeń/dni wielokulturowych, zamiast skupiania się wyłącznie na jednej kulturze, zachęcając do interakcji i zrozumienia między różnymi grupami.

Rola języka i kultury w procesie integracji: Perspektywa mieszkańców zagranicznych w Krakowie: Perspektywa grupy pozaeuropejskiej

Carlos Panek

Uczestnicy warsztatów wskazali na język jako element, który odgrywa kluczową rolę w tym, jak Polacy traktują obcokrajowców. Umiejętność mówienia ich językiem może znacząco wpływać na sposób, w jaki miejscowi postrzegają osoby z zagranicy. Toteż ważne jest, aby obcokrajowcy rozumieli i doceniali historię oraz kulturę kraju, w którym przebywają, co z pewnością sprzyja lepszej integracji. Znaczenie miasta u osób z doświadczeniem migracji czy cudzoziemców wzrasta, gdy mają więcej interakcji z różnymi instytucjami: wtedy zdają sobie sprawę z ważności aktywnego uczestnictwa w sprawach miasta.

Nastaje moment, kiedy obcokrajowiec zaczyna czuć się związany z danym miejscem. Na tym etapie coraz mniej ważne staje się akceptowanie przez innych, gdyż nie przejmują się już opiniami innych i po prostu uważają się za Polaków. To poczucie przynależności jest istotne dla pełnej integracji obcokrajowców w polskim społeczeństwie. Dlatego kluczowe jest zachęcanie i angażowanie obcokrajowców w lokalną społeczność. Można to osiągnąć poprzez organizowanie wydarzeń i spotkań, które odpowiadają ich potrzebom i zainteresowaniom. Miasto powinno być świadome obszarów o wysokim wskaźniku imigracji i proaktywnie wspierać integrację kulturową. Znalazienie liderów, którzy są aktywni i entuzjastycznie zaangażowani w prowadzenie tych działań, może znacząco przyczynić się do budowania poczucia wspólnoty i włączenia.

Ważne jest również unikanie sytuacji, w których polska organizacja planuje wydarzenie dla określonej grupy, nie zapraszając reprezentantów z danego środowiska. Włączanie i reprezentacja to kluczowe czynniki tworzenia środowiska, w którym wszyscy czują się wartościowi i szanowani. Poprzez aktywne zaangażowanie przedstawicieli różnych środowisk organizacje mogą zapewnić, że ich inicjatywy są inkludujące i kulturowo wrażliwe.

Aby dotrzeć do osób z doświadczeniem migracji z informacją o wydarzeniach czy produktach kulturalnych, nie zawsze konieczne jest udostępnienie oferty w wielu językach. Sam produkt może być przetłumaczony, jeśli jest to potrzebne, ale ważniejsze jest dostosowanie komunikacji i działań marketingowych do grupy docelowej. Istotne jest zrozumienie różnicy między produktem a ofertą oraz dostosowanie oferty do potrzeb i preferencji osób z doświadczeniem migracji. Działania kulturalne winny angażować te osoby i zapraszać do współdziałania i współtworzenia ofert. Na przykład, jeśli produkt dotyczy Ameryki Łacińskiej, ale grupa docelowa głównie posługuje się językiem polskim lub angielskim, oferta w języku hiszpańskim może nie być najbardziej skutecznym sposobem zachęcenia uczestników do udziału. Zamiast tego istotne jest dostosowanie materiałów marketingowych i kanałów komunikacji do rezonowania z lokalną publicznością. Można to osiągnąć poprzez użycie lokalnego języka (polskiego lub angielskiego), aby zapewnić klarowną i efektywną komunikację. Dzięki temu oferta staje się bardziej dostępna i związana z rynkiem docelowym, zwiększając szanse dotarcia i zaangażowania potencjalnych klientów. Jednak ważne jest zauważenie, że mogą być i takie sytuacje, w których oferowanie produktu w oryginalnym języku, wraz z odpowiednim tłumaczeniem lub napisami, może być korzystne i umożliwić instytucji kultury dotarcie do specyficznej grupy osób, ze szczególnymi zainteresowaniami lub biegłymi w danym języku. Ostatecznie wszystko zależy od kontekstu i grupy docelowej. Warto zwrócić uwagę na to, że istnieje pilna potrzeba, aby wszyscy wspólnie tworzyli otoczenie, w którym osoby czują się mile widziane i akceptowane, bez względu na ich pochodzenie czy narodowość. Dlatego ważnym celem wydarzeń kulturalnych jest budowanie poczucia przynależności. Tworząc atmosferę otwartości, można sprawić, że każda osoba będzie czuła się akceptowana i ceniona pod każdym względem.

Tworzenie przestrzeni do fizycznych, osobistych spotkań ludzi z różnych krajów, gdzie będą mogli się gromadzić i wzajemnie na siebie oddziaływać, jest kluczowym elementem działań inkluzyjnych. Posiadanie dedykowanej przestrzeni może sprzyjać wymianie kulturowej, wzajemnemu zrozumieniu i budowaniu społeczności wśród osób o różnorodnych doświadczeniach.

Myśląc o stworzeniu takiej przestrzeni, dobrze wziąć pod uwagę:

Lokalizację: miejsce powinno być łatwo dostępne i centralnie położone, najlepiej w kosmopolitycznej dzielnicy lub w okolicy, gdzie mieszka czy można spotkać różnorodną populację. To może przyciągnąć większą liczbę osób z różnych krajów i środowisk.

Udogodnienia: punkt spotkań powinien mieć odpowiednie udogodnienia do organizacji różnorodnych aktywności i spotkań, a zatem dobrze, jakby znalazły się w nim miejsca do siedzenia, sale spotkań, kuchnia lub miejsce do odpoczynku oraz toalety.

Wsparcie wielojęzyczne: W miejscu tym powinny pracować osoby (lub znajdować się wolontariusze), które potrafią efektywnie porozumiewać się w wielu językach, mogą ułatwiać interakcje i zaspokajać potrzeby odwiedzających osób pochodzących z różnych krajów i kultur. To może pomóc w stworzeniu przyjaznego środowiska, w którym wszyscy czują się komfortowo.

Program kulturalny: wydarzenia kulturalne, warsztaty i aktywności winny odnosić się i celebrować różnorodność w społeczności. Mogą to być sesje wymiany językowej, lekcje gotowania, wystawy artystyczne, występy muzyczne lub dyskusje na tematy o globalnym znaczeniu. Poprzez oferowanie różnorodnych programów punkt spotkań może przyciągnąć zróżnicowaną publiczność i stwarzać możliwości do nauki oraz interakcji międzykulturowej.

Zaangażowanie społeczności: do współtworzenia miejsca powinny być zaproszone lokalne organizacje, grupy społeczne i instytucje kulturalne. Taka wielonarodowa struktura osobowa pozwoli na zawiązanie partnerstw i poszerzenie zasięgu punktu spotkań. Współpraca z innymi interesariuszami może pomóc w stworzeniu dynamicznego i otwartego miejsca, które spełnia potrzeby i zainteresowania różnych ludzi.

Działania promocyjne: Do promocji spotkań i działań powinny być wykorzystywane różne kanały, takie jak media społecznościowe, tablice ogłoszeń, lokalne gazety i platformy internetowe skierowane do społeczności międzynarodowych.

Punkt spotkań pozwoli osobom z różnych krajów i kultur na spotykание się, nawiązywanie kontakty i angażowanie się w znaczące wymiany kulturowe. Może ono służyć jako centrum budowania zróżnicowanej i inkludującej społeczności, w której ludzie czują się mile widziani i mogą nawiązywać relacje z innymi, którzy mają podobne doświadczenia i zainteresowania.

Zalecenia po warsztatach:

Utworzenie anglo- i ukraińskojęzycznych Punktów Obsługi:

- Zaleca się utworzenie punktów usługowych, w których zatrudniony jest specjalnie przeszkolony personel biegle posługujący się językiem angielskim i ukraińskim, aby pomagać osobom z doświadczeniem migracyjnym w różnych kwestiach.

Usprawnienie procesów administracyjnych dla nowych mieszkańców:

- Zaleca się podjęcie działań mających na celu usprawnienie procesów administracyjnych, aby ułatwić życie nowym mieszkańcom i sprawić, aby czuli się bardziej mile widziani i zintegrowani w Krakowie.

Nacisk na różnorodność kulturową w przestrzeni miejskiej:

- Zaleca się podkreślenie i uwzględnienie różnorodności kulturowej w przestrzeni miasta, tworząc środowisko włączające dla mieszkańców z różnych środowisk kulturowych.

Promocja dziedzictwa i zwyczajów Krakowa:

- Należy propagować dziedzictwo Krakowa, w tym jego wielokulturowość, prezentując zwyczaje i tradycje podczas wydarzeń kulturalnych.

Wysokiej jakości wydarzenia artystyczne:

- Utrzymanie wysokiego poziomu wydarzeń artystycznych w Krakowie, aby zapewnić mieszkańcom bogate doświadczenia kulturalne.

Wprowadzenie niższych cen biletów na wydarzenia artystyczne:

- Zaleca się wprowadzenie niższych cen biletów na wydarzenia artystyczne lub wyznaczenie dni z bezpłatnym wstępem, czyniąc doświadczenia kulturalne ekonomicznie dostępnymi.

Promocja inkluzywnej funkcji kultury:

- Należy promować kulturę jako sferę budowania poczucia wspólnoty, podkreślając jej inkluzywną rolę.

Włączanie osób z doświadczeniem migracyjnym w działania społeczne:

- Rekomenduje się włączanie osób z doświadczeniem migracyjnym do działań społeczności, przyjmując partycypacyjny model zarządzania kulturą lokalną i miejską.

Mapowanie pomijanych kultur w miejskich działaniach kulturalnych:

- Zaleca się zidentyfikowanie i zmapowanie kultur osób z doświadczeniem migracyjnym, które mogą zostać przeoczone w miejskich działaniach kulturalnych, szczególnie skupiając się na kulturach azjatyckich.

Uznanie roli ośrodków akademickich i firm międzynarodowych:

- Należy uznać rolę krakowskich ośrodków akademickich i międzynarodowych firm w przyciąganiu obcokrajowców. Identyfikowanie potrzeb i ułatwianie aktywnego uczestnictwa w społeczności lokalnej i życiu kulturalnym.

Wzmacnianie ekosystemu kulturowego:

- Rekomenduje się wzmacnianie ekosystemu kulturalnego w celu zwiększenia udziału obcokrajowców w życiu kulturalnym miasta.

Promocja wydarzeń kulturalnych:

- Zintensyfikowanie działań promocyjnych zachęcających do udziału w wydarzeniach kulturalnych, podkreślając ich rolę w budowaniu tożsamości i integracji społecznej.

Eliminacja barier językowych:

- Skierowanie uwagi na eliminację barier językowych poprzez oferowanie wielojęzycznych usług kulturalnych i edukacyjnych.

Programy długoterminowej integracji:

- Należy opracować programy wspierające długoterminową integrację, szczególnie poprzez edukację dzieci, szkolnictwo wyższe i zaangażowanie społeczne.

Innowacyjne strategie komunikacji:

- Rekomenduje się przeglądanie i wdrażanie innowacyjnych form komunikacji, takich jak platformy internetowe i kampanie w mediach społecznościowych, aby zaangażować mieszkańców i uwzględnić różnorodne perspektywy w zakresie wysiłków wielokulturowych.

Tożsamość i integracja w Krakowie: Perspektywa mieszkańców w kontekście kultury i społeczeństwa

Carlos Panek, Aniela Radecka

W ramach projektu zostało przeprowadzone jakościowe badanie ankietowe metodą CAWI wśród osób z doświadczeniem migracji. Ankieta została upowszechniona w czterech językach: polskim, angielskim, ukraińskim i hiszpańskim. Ukraińskojęzyczne osoby biorące udział w badaniu to osoby od wielu lat mieszkające w Krakowie (od 10 i od 4 lat), które ukończyły tu studia (50%), podejmują pracę zarobkową (100%) i udzielają się w organizacjach pozarządowych (100%). Ankieta przeprowadzona w języku hiszpańskim nie spotkała się z zainteresowaniem społeczności osób hiszpańskojęzycznych w Krakowie. Na ankietę przeprowadzoną w języku polskim odpowiedziały osoby z Ukrainy, którzy płynnie posługują się tym językiem ze względu na fakt, że przebywają w Krakowie przez dłuższy czas, od 8 do 11 lat. Pomimo długotrwałego pobytu, nie uważają się za pełnoprawnych mieszkańców z powodu braku obywatelstwa i posiadania pochodzenia ukraińskiego.

Natomiast ankieta przeprowadzona w języku angielskim uzyskała odpowiedzi od zróżnicowanej grupy, w tym 3 Amerykanów (dwóch z nich identyfikujących się jako polonia amerykańska), Brytyjczyka, 2 Brazylijczyków, Katalończyka, respondentów tureckiego, rumuńskiego i polskiego. To osoby, które mieszkają w Krakowie między 10 miesięcy a 23 lata. Warto zauważyć, że 90% uczestników ankiety w języku angielskim uważa się za pełnoprawnych mieszkańców Krakowa, niezależnie od długości ich pobytu i pochodzenia.

Respondenci zgodnie odpowiadają, że Kraków jest miejscem wielokulturowym, czują się częścią wspólnoty mieszkańców miasta, migrantów oraz osób z tego samego kręgu kulturowego. Krakowska tożsamość nowych mieszkańców mówiących po angielsku, hiszpańsku i polsku jest głęboko zakorzeniona, a 90% respondentów identyfikuje się jako pełnoprawni mieszkańcy miasta. Podstawowym elementem ich tożsamości jest fakt zamieszkania w Krakowie, co stanowi fundamentalny czynnik łączący z miastem i jego życiem codziennym. Ponadto, aktywne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych wyraża nie tylko chęć zanurzenia się w lokalnej kulturze, lecz także integruje z społecznością. Decyzja o edukacji dzieci w Krakowie sygnalizuje długoterminowe zaangażowanie i wiązanie z miejscowym systemem edukacyjnym. Czas pobytu w Krakowie jest jasnym wskaźnikiem głęboko zakorzenionej tożsamości, zwłaszcza w przypadku tych, których można nazwać „weteranami Krakowianami”. Studiowanie w mieście wpływa na zanurzenie się w jego rytmie, co dodatkowo kształtuje tożsamość. Znajomość języka polskiego, posiadanie obywatelstwa lub związki rodzinne z Krakowem wzmacniają identyfikację respondentów jako mieszkańców. Brak planów opuszczenia Krakowa potwierdza długoterminowe zaangażowanie i utrzymanie silnego poczucia tożsamości.

Tymczasem tylko 50% odpowiedzi ukraińskich respondentów wskazuje na to, że czują się częścią wspólnoty miasta czy dzielnicy. Być może spowodowane jest to faktem, że część z badanych osób krócej przebywa w Krakowie i do przyjazdu tutaj zmusiła ich wojna. Język polski jest używany przez nich w pracy, urzędach oraz instytucjach kultury (100%), język angielski oraz język ukraiński: w pracy (50%) i w instytucjach kultury. Według respondentów, znajomość języka polskiego a także bliskość języka ukraińskiego do polskiego sprzyja integracji w społeczeństwie polskim. Najczęściej respondenci w czasie poza pracą mają kontakt z Polakami, osobami z doświadczeniem migracji, przedstawicielami swojej kultury. Na kwestię języka wskazują również respondenci posługujący się na co dzień językiem hiszpańskim i angielskim. Przyznają, że istnieją bariery językowe, szczególnie związane z dominacją języka polskiego w instytucjach kulturowych. Zaangażowanie w społeczności i wymiana kulturowa odzwierciedlają otwartość na różnorodność.

Respondenci podkreślają, że aktywne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych pozwala nie tylko na znanie się w lokalnej kulturze, lecz także integrację z społecznością miasta. Respondenci znają ofertę instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych działających w Krakowie (Centrum Kultury Żydowskiej, Centrum Wielokulturowe, Międzynarodowe Centrum Kultury, Fundacja Widowisk Masowych, Biblioteka Kraków). Zdają sobie też sprawę z istnienia miejskiego programu „Otwarty Kraków”. W ocenie respondentów Miasto jedynie pośrednio uczestniczy w integracji mieszkańców Krakowa w sytuacji migracji. Wysoko oceniana jest działalność NGO na rzecz migrantów w partnerstwie z miastem. Na pytanie „Czy, Pani/Pana zdaniem, inicjatywy przeznaczone dla osób z doświadczeniem migracyjnym powinny dotyczyć wybranej kultury (np. Dni Kultury Ukraińskiej) czy powinny być skierowane do wszystkich kultur (np. Dni Kultury Osób z Doświadczeniem Migracji)” połowa opowiedziała się za wielo- i międzykulturowymi wydarzeniami i tyle samo nie potrafiło jednoznacznie wskazać na swoje preferencje. Różnice w postrzeganiu starań miasta w promocji wielokulturowości sugerują potrzebę lepszego komunikowania się z mieszkańcami. Korzystanie z usług kulturowych w języku polskim jest zróżnicowane, co ukazuje różnorodność preferencji językowych wśród mieszkańców Krakowa.

Mnogość powodów, jedna więź: Różnorodność migracyjna a tożsamość lokalna w Krakowie

Kinga Anna Gajda

Rozmowy zostały przeprowadzone głównie z osobami z Ukrainy, ale również ze Stanów Zjednoczonych, Wietnamu, Indii, Włoch i Czech. Powody zamieszkania w Krakowie są bardzo różne – od ucieczki przed wojną, przez chęć studiowania i/lub pracowania aż po znalezienie życiowego partnera w Krakowie. Osoby pochodzące z Ukrainy i Czech wskazywały na wybór Krakowa ze względu na bliskość do swojego kraju, co ułatwia kontakt z rodziną, która pozostała w ich ojczyźnie, oraz bliskość kulturową – w tym językową. Respondenci często podkreślają swoją więź z miastem. Większość rozmówców potwierdza, że do pewnego stopnia czuje się nowym mieszkańcem Krakowa. Dylemat tożsamościowy jest widoczny zwłaszcza u osób, których decyzja o osiedleniu się w Krakowie była zdeterminowana innymi czynnikami niż ich własna, świadoma decyzja (np. wojna, konieczność zmiany miejsca zamieszkania, decyzja partnera). Osoby, które nie identyfikują się z lokalnością, zachowują więź z kulturą kraju pochodzenia. Większość respondentów wyraża zamiar pozostania w Krakowie na stałe, nieliczni zastanawiają się nad możliwością emigracji do innych krajów – decyzja ta często podyktowana jest chęcią zmiany perspektywy zawodowej, warunków życia, poznaniem nowego partnera lub rozpadem dotychczasowego związku bądź oczekiwaniem na zakończenie działań wojennych w ich kraju. Ci, którzy gotowi są zostać, wskazują na kwestie związane z bezpieczeństwem społecznym oraz dobre warunki do nauki czy pracy.

Część rozmówców posiada Kartę Polaka lub się o nią ubiega (Ukraińcy i Czesi), co również wpłynęło na ich decyzję o zamieszkanu w Krakowie. Kilku osobom udało się również dostać polskie obywatelstwo (Amerykanie), co – ich zdaniem – zostało bardzo entuzjastycznie przyjęte przez ich polskich znajomych: „Wreszcie jesteś jednym z nas” – mówili. Świadczy to jednak o tym, że Polacy – z jednej strony – doceniają starania obcokrajowców o zostanie Polakiem, z drugiej zaś – poczucie wspólnoty budując w oparciu o przynależność do ich kraju. To, co według respondentów, przyciąga obcokrajowców do Krakowa to możliwość studiowania na uczelniach (przede wszystkim Uniwersytecie Jagiellońskim), które prezentują wysoki poziom nauczania oraz podjęcia pracy w języku angielskim lub ich narodowym. Ponadto native speakerzy języka angielskiego bardzo często pracują jako tłumacze. Zapytani o ofertę kulturalną – stwierdzili, że jest ciekawa, ale nie na tyle wyjątkowa, aby wpływała na decyzję o zamieszkanu w mieście. Rozmówcy kierowali się w swoich decyzjach czystym pragmatyzmem – studiami, pracą, ochronieniem. Wskazywali na trudności biurokratyczne – część z nich wynika z faktu, że respondenci nie posługują się językiem polskim. Na trudności te narzekały przede wszystkim osoby starsze (50+). Zdecydowana większość rozmówców przebywa w Krakowie na tyle długo, że opanować (przynajmniej w sposób komunikatywny) język polski – uważają, że to bardzo potrzeba umiejętność – Krakowianie są bardziej otwarci wobec osób posługujących się językiem polskim, chętniej i częściej nawiązują z nimi bliższe (w tym przyjacielskie) relacje. Według badanych, wciąż Polacy obawiają się mówić w języku angielskim – szczególnie podczas rozmowy z native speakerem. To bardzo zauważalna fobia wśród rdzennych mieszkańców – w tym osób pracujących w urzędach. Rozmówcy sugerują stworzenie anglojęzycznych i ukraińskojęzycznych punktów obsługi, gdzie specjalnie przeszkoleni pracownicy mogliby pomagać przy różnych sprawach. Podkreślają potrzebę dalszego doskonalenia procesów administracyjnych, aby ułatwić życie nowym mieszkańcom i sprawić, żeby czuli się oni bardziej mile widziani i zintegrowani w Krakowie.

Ponadto respondenci podkreślają, że przebywanie wśród polskiej społeczności przyspiesza naukę języka polskiego i poznawanie polskiej kultury. Część mieszkańców – przede wszystkim młodsze pokolenie – jest zainteresowana ich kulturą. Co ciekawe, większość rozmówców nie zdecydowała się na uczęszczanie na kursy z języka

polskiego – stawiając na samodzielną naukę wśród polskich znajomych. Na kursy zdecydowali się jedynie ci, którym zdobyta tam wiedza lub samo uczestnictwo przydało się w pracy zawodowej. Respondenci przyznali, że w domu święta obchodzą w swoim obrządku lub mieszanym (gdy mają partnerów Polaków), ale w sferze zawodowej tylko w polskim obrządku. Wskazali również na niewielkie zainteresowanie wśród Krakowian ich obrzędami. Podobnie w przestrzeni miejskiej zauważyli zdecydowaną dominację tradycji tylko i wyłącznie polskich.

Uczestnictwo w kulturze pełni dla rozmówców różnorodne funkcje, m.in. rozrywkową, tożsamościową, tradycyjną i emocjonalną. Kultura pełni rolę nośnika tożsamości, pomagając w utrzymaniu i przekazywaniu tradycji oraz zbliżając osoby z doświadczeniem migracji do zrozumienia kultury krakowskiej (i polskiej). Motywacje do uczestnictwa w kulturze różnią się między respondentami. Dla niektórych jest to atrakcyjna forma spędzania wolnego czasu, pielęgnowania kontaktów towarzyskich i radzenia sobie z samotnością. Inni uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych z powodu obowiązku studenckiego lub zainteresowania konkretną dziedziną artystyczną. Badani podkreślają znaczenie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, jednak najczęściej wybierają muzea i koncerty – a zatem te miejsca, w których niepotrzebna jest płynna znajomość języka polskiego.

Najrzadziej chodzą do teatrów, ponieważ, jak zauważają, w większości nie potrafią zrozumieć przesłania, które przekazywane jest ze sceny. Nie są do końca pomocne dla nich napisy w języku angielski, które bardzo rzadko są stosowane w teatrze, ponieważ w większości odciągają ich od uczestnictwa w przedstawieniu oraz są przekładem jedynie słów a nie kultury. Według respondentów, na ich odbiór może wpływać niezajomość polskiego kanonu literatury lub polskiego sposobu interpretowania literatury. Ponadto coraz częściej – ich zdaniem – „przedstawienia są dziwne i nie wiadomo, o co w nich chodzi”. Być może tak uważają, ponieważ większość respondentów przyznaje, że cenią przede wszystkim klasykę a współczesna sztuka jest często przez nich niedoceniana, uważana za niezrozumiałą i czasem wręcz za „kicz”. Za kiczowate uważają przede wszystkim te przedstawienia, które wydają się łamać tradycyjne ramy i normy. Krytykują nadmierną używanie metafor i brak jasnego sensu. Część rozmówców zwróciła uwagę na jakość oferty kulturalnej, twierdząc, że jej brak spełnienia oczekiwań może skutkować rezygnacją z uczestnictwa. Ich zdaniem w mieście królewskim powinno się dokładać wszelkich starań do tego, aby sztuka (koncerty, przedstawienia, wystawy, spotkania) reprezentowały wysoki poziom i promowały Kraków jako miejsce, w którym pokazywana jest sztuka wysoka i na poziomie.

Zdecydowanie lepiej oceniają festiwale w mieście oraz przedstawienia ruchowe czy taneczne. Brakuje im zdaniem festiwali, wydarzeń czy przedstawień, które opowiadają o polskiej/krakowskiej historii i zwyczajach, odwołują się do lokalnego dziedzictwa. Kultura – ich zdaniem - to sposób na budowanie więzi społecznych, a uczestnictwo w niej ma wpływ na sposób patrzenia na miast. Chęć poznawania kultury polskiej jest dla nich rodzajem obowiązku w procesie integracji z nowym krajem. Respondenci podkreślają, że kultura pozwala na zrozumienie innych perspektyw i emocji. Zdecydowana większość rozmówców narzeka na wysokie ceny biletów na wydarzenia artystyczne, które powodują, że nie mogą uczestniczyć w życiu kulturalnym tak często, jakby chcieli. Ich zdaniem, o tym, że ceny są za wysokie świadczy tak duże zainteresowanie mieszkańców udziałem w nocach teatralnych, muzealnych etc. Ceny biletów decydują również o tym, że większość odwiedza najczęściej muzea, które mają darmowe dni lub gdzie można wejść za darmo posiadając na przykład legitymację dziennikarską czy studencką (muzea mają podpisane umowy z uczelniami czy wydziałami).

Przed wszystkim rozmówcy pochodzenia ukraińskiego zauważają różnice w dostępie do kultury pomiędzy Ukrainą a Polską, jeśli chodzi o ceny biletów do kina, teatru czy innych wydarzeń kulturalnych. Ich zdaniem, w Ukrainie ceny są bardziej dostępne i jednolite, niezależnie od statusu, podczas gdy w Polsce istnieje wiele kategorii cenowych dla różnych grup społecznych. Na uczestnictwo w życiu kulturalnym wpływa również brak czasu, związany z intensywnym trybem życia, studiami, pracą i innymi zobowiązaniami. Respondenci podkreślają również brak informacji i promocji dotyczącej wydarzeń kulturalnych. Jako początkową barierę w uczestnictwie w wydarzeniach kulturalnych respondenci wskazują również na kulturowe różnice. Na przykład respondenci z Ukrainy zwracają uwagę na bardziej kolektywny charakter uczestnictwa kulturowego w ich kraju, gdzie ludzie spotykają się, biesiadują, rozmawiają ze sobą, a życie kawiarniane, koncerty w kawiarniach i wspólnotowość mają duże znaczenie. Ukraińcy angażują się również chętniej niż Krakowianie/Polacy w tworzenie kultury, zakładając zespoły muzyczne czy uczestnicząc w artystycznych przedsięwzięciach. Różnice dotyczą również samego zachowania w teatrze – bardziej impulsywnego reagowania a nie powściągliwego, inny *savoir vivre*, inny kontakt

z artystami. Rozmówcy z Ukrainy wskazują również na odmienne przyzwyczajenia muzealne. Podkreślają, że brakuje w ich kraju muzeów interaktywnych. Niektórzy badani zauważają również, że preferują inne formy spędzania czasu, takie jak wyjścia do barów, niż uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych. Badani wskazują, że kultura powinna być rozumiana jako coś więcej niż uczestnictwo w instytucjach kultury, co obejmuje różnorodne aktywności życia codziennego. Stąd pozytywnie oceniają udział w jarmarkach, targach świątecznych, literackich czy spotkania z pisarzami etc.

Niestety, zdaniem respondentów wciąż pozostają takie grupy osób z doświadczeniem migracji, które zamykają się w swoich „gettach” i niechętnie nawiązują relacje z Polakami – również z tego względu, że są przez nich źle traktowani. Częstym problemem są również różnice kulturowe – do tych grup zaliczają się przede wszystkim osoby pochodzące z Azji: Wietnamczycy, Chińczycy, Koreańczycy, Hindusi etc. Grupy te – należące do kultur kolektywnych – ze względów kulturowych budując bliższe relacje z członkami swoich społeczności. Dla tych grup warunki atmosferyczne, kulturowe, językowe w Krakowie są odmienne od tych, w których żyli przed przyjazdem do miasta – stąd mają dodatkową trudność w procesach adaptacyjnych. Ponadto ich kultury i język jest mało znany wśród rdzennych obywateli miasta. Do tych grup też kierowana jest – zdaniem rozmówców – najmniejsza ilość wydarzeń kulturalnych.

Większość rozmówców czuje się w Krakowie bezpiecznie i dobrze – choć zwrócili uwagę również na niestety nie tak rzadkie przejawy postaw rasistowskich, które są obserwowane przede wszystkim w języku i zauważalne w mikro nierównościach. Ponadto uważają, że dotychczasowy rząd podsycił tego typu postawy. Wśród mieszkańców Krakowa część respondentów dostrzegła niechęć wobec migrantów (zwracali uwagę na coraz większą niechęć wobec ukraińskich uchodźców) oraz niepełną akceptację wizji wieloetnicznego i wielojęzycznego miasta, co – ich zdaniem – przeczy historii i wielokulturowemu dziedzictwu miasta. Zdecydowana większość rozmówców angażuje się w działania obywatelskie i wolontariacie na rzecz lokalnej społeczności – ta ich działalność zdecydowanie się zwiększyła w momencie wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie. Niektórzy uczestniczą w spotkaniach promujących ich kulturę pochodzenia. Większość zdecydowanie krytykuje fakt, że wszelkiego typu wydarzenia adresowane są do konkretnej grupy lub mają na celu zaprezentowanie konkretnej kultury a brakuje wydarzeń kulturalnych mających na celu integrację mieszkańców rdzennych z mieszkańcami z doświadczeniem migracji. Respondenci wyrazili potrzebę i gotowość do aktywnego uczestnictwa w różnych inicjatywach i projektach mających na celu integrację migrantów oraz wspieranie lokalnej społeczności. Rozmówcy uważają, że promują dialog i różnorodność kulturową w mieście i są gotowi dalej działać na tej płaszczyźnie.

Zalecenia po rozmowach i ankietach

Traktowanie różnorodności kulturowej jako integralnego elementu programów kulturalnych:

- Podkreślanie znaczenia różnorodności kulturowej w programach kulturalnych, uznając jej znaczenie i bogactwo.

Organizacja wydarzeń wielokulturowych:

- Planowanie wydarzeń, wystaw, koncertów i warsztatów prezentujących różnorodne kultury społeczności. Zachęcanie do tworzenia wydarzeń wielokulturowych, unikając segregacji poprzez oddzielne zajęcia dla różnych grup osób z doświadczeniem migracyjnym.

Nawiązywanie współpracy z grupami lokalnymi:

- Wspieranie partnerstwa z lokalnymi grupami i organizacjami, które jednocześnie osoby z doświadczeniem migracyjnym lub zajmują się kwestiami migracyjnymi.
- Promowanie wspólnych wydarzeń w celu wzmocnienia integracji społeczności.

Współpraca z organizacjami wspierającymi:

- Współpraca z organizacjami świadczącymi wsparcie osobom z doświadczeniem migracyjnym, aby zrozumieć ich potrzeby i preferencje kulturowe.

Wspieranie wielojęzyczności:

- Popieranie idei wielojęzyczności, jednocześnie oferując osobom z doświadczeniem migracyjnym możliwości nauki języka polskiego.

34

Usługi tłumaczeń:

- Zapewnianie tłumaczenia materiałów promocyjnych i informacyjnych na różne języki, dbając o inkluzję.

Wielojęzyczny personel i/lub wolontariusze:

- Zatrudnianie personelu lub zapewnienie obecności wolontariuszy posługujących się wieloma językami, aby ułatwić skuteczną komunikację.

Promowanie zrozumienia i interakcji:

- Organizowanie wydarzeń i spotkań, które sprzyjają wzajemnemu zrozumieniu i interakcji między różnymi grupami kulturowymi.

Tworzenie przestrzeni wymiany kulturalnej:

- Kreowanie środowisk, w których mieszkańcy mogą swobodnie wymieniać doświadczenia kulturalne i wiedzę.

Warsztaty edukacyjne:

- Prowadzenie warsztatów i kursów wspierających zrozumienie historii, kultury i społeczeństwa nowego środowiska dla osób z doświadczeniem migracyjnym. Równocześnie danie mieszkańcom możliwości nauki o kulturach osób z doświadczeniem migracyjnym.

Zbiór opinii:

- Regularne gromadzenie opinii osób z doświadczeniem migracyjnym dotyczących działań i programów kulturalnych, aby zachować ich użyteczność i włączenie.

Środowiska włączające:

- Tworzenie przyjaznego środowiska, w którym każdy, niezależnie od pochodzenia, czuje się akceptowany i ceniony.

Wspieranie polityk antidyskryminacyjnych:

- Promowanie i wspieranie polityk i praktyk, które przeciwdziałają dyskryminacji i wspierają równość.

Wspieranie liderów społeczności migrantów:

- Udzielanie wsparcia lokalnym liderkom i liderom społeczności migrantów, którzy odgrywają kluczową rolę w organizowaniu i promowaniu wydarzeń kulturalnych.

Aktywny udział w opracowywaniu programu:

- Zachęcanie osób z doświadczeniem migracyjnym do aktywnego udziału w opracowywaniu programów kulturalnych i artystycznych, dbając o uwzględnienie ich głosu i perspektywy.

Integracja kultury mniejszości w instytucjach kultury:

- Podkreślanie konieczności uwzględniania kultur mniejszościowych w zbiorach muzealnych, przewodnikach kulturalnych i treściach dostarczanych przez przewodników wycieczek.

Szkolenie dla pracowników kultury:

- Planowanie sesji szkoleniowych dla pracowników sektora kultury na temat wielokulturowości w celu zwiększenia dostępności przestrzeni kulturowych dla wszystkich.

Finalne rekomendacje wynikające z przeprowadzonego badania

Podsumowując⁹, kompleksowy zestaw zaleceń przedstawionych poniżej prezentuje całościowe podejście do wspierania inkluzywności, różnorodności i integracji kulturalnej na terenie Miasta Krakowa:

Horyzontalny kierunek polityki: Nadanie priorytetu strategiom wykraczającym poza granice sektorowe, zachęcając do współpracy między działami administracyjnymi¹⁰.

Implementacja praw człowieka: Wprowadzenie zasad praw człowieka na wszystkich poziomach funkcjonowania miasta, promując ramy wspierające równość i włączenie.

Uwzględnianie kwestii przeciwdziałania dyskryminacji w głównym nurcie: Wprowadzenie programu walki z dyskryminacją w strukturę wszystkich programów wydziałowych, wspierając wszechobecne zaangażowanie na rzecz równości.

Oficjalne budowanie świadomości: Zapewnienie inicjatyw szkoleniowych dla urzędników na temat wielokulturowości i przeciwdziałania dyskryminacji, wspierając zróżnicowane zrozumienie różnorodnych perspektyw¹¹.

Zaangażowanie akademickie i korporacyjne: Uznanie kluczowej roli krakowskich instytucji akademickich i międzynarodowych firm w przyciąganiu i integrowaniu obcokrajowców, wzywając do wspólnych wysiłków¹².

Kompleksowe mapowanie potrzeb: Systematycznie mapowanie potrzeb wszystkich mieszkańców, zapewniając szczegółowe zrozumienie różnorodnych wymagań¹³.

9 Poniższe rekomendacje powstały jako efekt pracy wielu grup oraz stanowią podsumowanie debaty, warsztatów, badania ankietowego i rozmów. Rekomendacje zaznaczone na niebiesko są albo częściowo realizowane przez Urząd Miasta Krakowa, albo pozostają w świadomości instytucji.

10 Kraków jest obecnie zaangażowany we wdrażanie ram miast praw człowieka, jak określono w publikacji „Miasta praw człowieka w UE: ramy lokalnego wzmocnienia praw człowieka”, której autorem jest Agencja Praw Podstawowych. Ramy te służą jako wytyczne przy ustanawianiu polityk równości w ramach zarządzania miejskiego. Inicjatywa ta wpisuje się w zobowiązanie miasta do wspierania podejścia do sprawowania rządów opartego na prawach, jak przedstawiono w wyżej wymienionym dokumencie. Ponadto istotny rozwój nastąpił 4 sierpnia 2022 r. wraz z przyjęciem Planu na rzecz Równości Płci dla Miasta Krakowa i Wybranych Jednostek Miejskich. Niniejsza strategia działań wewnętrznych stanowi skoordynowany wysiłek na rzecz zwiększenia równości płci poprzez transformacje instytucjonalne i kulturowe w organizacjach i instytucjach publicznych. Na szczególną uwagę zasługuje czwarty cel planu, który podkreśla zaangażowanie miasta we włączenie perspektywy równości do wszystkich miejskich strategii, polityk, programów, a także ciągłych i zleconych wysiłków badawczych.

W przyszłej strategii miasta, która ma zostać opracowana, zostanie uwzględniony konkretny zapis mający na celu podkreślenie zaangażowania w przestrzeganie praw do różnorodności na poziomie lokalnym. Ten kluczowy krok wskazuje na zaangażowanie Krakowa we wspieranie włączającego i równego środowiska miejskiego, zapewniając w ten sposób ochronę i promowanie praw podstawowych wszystkich mieszkańców.

11 W bieżącym roku zrealizowano kompleksową inicjatywę szkoleniową, która objęła 600 osób edukacją antydyskryminacyjną, ze szczególnym naciskiem na jej stosowanie w ramach prawa pracy. Zarysowano strategiczną trajektorię mającą na celu utrwalenie wysiłków edukacyjnych, mającą na celu przeprowadzenie równoważnej liczby sesji szkoleniowych rocznie. Łącznym celem w ciągu pięciu lat jest przeszkolenie łącznie trzech tysięcy osób. To zaangażowanie w ciągłe szkolenia antydyskryminacyjne stanowi przykład proaktywnej postawy miasta w zwiększaniu świadomości i zrozumienia, szczególnie w kontekście praktyk związanych z zatrudnieniem. Inicjatywa odzwierciedla szczere oddanie zasadom równości i niedyskryminacji w sektorze pracy.

Co więcej, przedsięwzięcie to jest prowadzone we współpracy ze związkami zawodowymi, co oznacza wspólne wysiłki miasta i kluczowych interesariuszy. To wspólne zaangażowanie podkreśla wspólne zaangażowanie w rozwój edukacji antydyskryminacyjnej, tworząc symbiotyczną relację między administracją miejską a organizacjami związkowymi na rzecz poprawy sprawiedliwego i włączającego środowiska pracy.

12 Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji – współpraca z Uniwersytetem Ekonomicznym, Centrum Wielokulturowe w Krakowie, Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego - projekt realizowany w wyniku porozumienia o współpracy, zawartego między Gminą Miejską Kraków, a Uniwersytetem Jagiellońskim - Wydziałem Zarządzania i Komunikacji Społecznej.

13 Zadanie to realizuje pemonocniczka Prezydenta Miasta Krakowa ds. Polityki Równościowej, Nina Gabryś-Janowska.

Mapowanie wewnętrzne i zewnętrzne: Wykonanie wewnętrznego mapowania różnych sektorów i działań polityki miejskiej oraz stworzenie mapy instytucji kulturalnych, uwzględniając wnioski z diagnoz instytucjonalnych.

Komunikacja i wymiana: Wspieranie komunikacji i wymiany doświadczeń pomiędzy wszystkimi działaczami miejskimi, w tym przedstawicielami władz oficjalnych, instytucjonalnych i organizacji pozarządowych¹⁴.

Traktowanie migrantów jak nowych mieszkańców: Podkreślanie integracji migrantów jako nowych mieszkańców jest niezbędne do stworzenia przyjaznej i włączającej społeczności¹⁵.

Organizacja spotkań z migrantami: Aktywne organizowanie spotkań z migrantami zapewnia zorganizowaną platformę bezpośredniej interakcji i zaangażowania¹⁶.

Przyjęcie strategii partycypacyjnej: zastosowanie strategii partycypacyjnej i planowania działań, wykorzystując narzędzia otwartych konsultacji do wysłuchania cennych spostrzeżeń osób z doświadczeniem migracyjnym.

Budowanie narzędzi otwartych konsultacji: Słuchanie osób z doświadczeniem migracyjnym (Migranci jako eksperci ds. migracji)¹⁷.

Identyfikacja barier: Zdefiniowanie i usunięcie barier napotykanych przez grupy mniejszościowe i osoby z doświadczeniem migracyjnym, budując środowisko wolne od barier¹⁸.

Włączenie w zakresie zatrudnienia w kulturze: zachęcanie instytucji kulturalnych do zatrudniania migrantów, promując różnorodność siły roboczej.

Współpraca Rad Dzielnic: Ułatwianie współpracy pomiędzy Radami Dzielnic a przedstawicielami mniejszości i osobami z doświadczeniem migracyjnym.

Sieci lokalne i międzynarodowe: Wzmocnienie wysiłków na rzecz tworzenia sieci lokalnych i międzynarodowych, wspierając globalną perspektywę integracji kulturowej¹⁹.

Zespoły i rady doradcze: Ustanowienie zespołów lub rad doradczych podlegających prezydentowi i zapraszanie przedstawicieli różnych grup migrantów, biorąc pod uwagę ich pochodzenie etniczne i klasę.

Działania oparte na wiedzy: Opieranie działania władz lokalnych, stowarzyszeń i instytucji na skrupulatnie zebranej wiedzy z kompetentnych źródeł.

Włączająca integracja instytucji miejskich: Realne włączanie instytucji miejskich, takich jak Biblioteka Kraków, w ramy integracji społecznej, szczególnie z udziałem imigrantów z Ukrainy.

Wielojęzyczne punkty obsługi: Stworzenie wielojęzycznych punktów obsługi z wykwalifikowanym personelem, aby pomagać osobom z doświadczeniem migracji, jednocześnie usprawniając procesy administracyjne dla nowych mieszkańców²⁰.

Promocja dziedzictwa kulturowego: Promowanie dziedzictwa Krakowa, w tym jego wielokulturowości, oraz kultywowanie zwyczajów i tradycji podczas wydarzeń kulturalnych.

Włączająca rola kultury: Promowanie inkluzywnej funkcji kultury, traktowanie jej jako sfery pielęgnowania zbiorowego poczucia wspólnoty.

Wydarzenia wielokulturowe: Organizowanie wydarzeń i dni wielokulturowych, wykraczających poza pojedynczy obszar kulturowy i ułatwiający wzajemne zrozumienie i interakcję²¹.

¹⁴ Odsyłamy do strony: <https://rownosc.krakow.pl/>

¹⁵ Odsyłamy do strony: https://www.krakow.pl/cudzoziemcy_w_krakowie/1584,2286,0,kategoria,cudzoziemcy_w_krakowie.html

¹⁶ Zadanie to realizuje: Centrum Wielokulturowe w Krakowie.

¹⁷ Organizowane są konsultacje społeczne.

¹⁸ Miasto zleca przeprowadzenie diagnoz lub samo je realizuje.

¹⁹ Kraków realizuje Program Miasta Międzykulturowe - wspólną inicjatywę Rady Europy i Komisji Europejskiej, której idea jest wzmocnienie i wspieranie działań społeczności lokalnych w celu lepszego wykorzystania ich różnorodności kulturowej.

²⁰ W Krakowie istnieje Punkt Informacyjny dla Obcokrajowców w Krakowie – wciąż jednak obcokrajowcy mają problemy z załatwieniem spraw urzędowych.

²¹ Festiwal Wielokulturowy – Nowi Krakowianie 2021 (Stowarzyszenie Willa Decjusza), Festiwal Równości. Festiwal Conrada – hasło: migracje.

Zaangażowanie społeczne: Włączanie osób z doświadczeniem migracyjnym w działania społeczne, kładąc nacisk na partycypacyjny model zarządzania kulturą lokalną i miejską.

Mapowanie kulturowe pomijanych kultur: Zidentyfikowanie i zmapowanie kultur osób z doświadczeniem migracyjnym, które mogą zostać przeoczone, ze szczególnym uwzględnieniem kultur azjatyckich.

Wydarzenia networkingowe: Organizowanie wydarzeń zachęcających do nawiązywania kontaktów i nieformalnych rozmów, łączących osoby z różnych grup mniejszościowych i migrantów w celu tworzenia więzi i wspierania członkostwa w społeczności.

Programy integracji cudzoziemców: Identyfikowanie i odpowiadanie na potrzeby cudzoziemców, opracowując programy wspierające ich długoterminową integrację, szczególnie poprzez edukację i zaangażowanie społeczne²².

Współpraca z organizacjami wsparcia: Nawiązywanie współpracy z organizacjami wspierającymi osoby z doświadczeniem migracyjnym w zrozumieniu ich potrzeb i preferencji kulturowych.

Warsztaty edukacyjne: Organizowanie warsztatów i kursów ułatwiających wzajemne zrozumienie pomiędzy mieszkańcami a osobami z doświadczeniami migracyjnymi, sprzyjających wymianie kulturalnej.

Integracja przewodników muzealnych i kulturalnych: Włączanie kultur mniejszości do zbiorów muzealnych, przewodników kulturalnych i treści udostępnianych przez przewodników wycieczek.

---

²² Zadanie to realizuje: Centrum Wielokulturowe w Krakowie

Together through culture

20/06/2023

FOSTERING
INTEGRATION
AND INCLUSIVITY
IN KRAKOW'S
CULTURAL
LANDSCAPE

EDITORS

KINGA ANNA GAJDA, ANIELA RADECKA

The publication was funded by the Strategic Excellence Initiative Program at the Faculty of International and Political Studies of the Jagiellonian University

Introduction

Kinga Anna Gajda

Migration and minorities play a pivotal role in contemporary society, with their intricacies becoming increasingly evident within the backdrop of transformations unfolding at the international, national, and urban levels. These alterations, encompassing conflicts, humanitarian crises, societal upheavals, economic challenges, and epidemiological occurrences, have a substantial impact on the dynamics of migration and the processes of social integration of minority groups. In recent times, migratory patterns have been significantly influenced by events such as the COVID-19 pandemic, the humanitarian crisis at the European Union's border with Belarus, and Russia's military intervention in Ukraine.

The global pandemic has exerted a profound influence on the landscape of international migration. With the escalation of infection rates and the implementation of stringent sanitary measures, many nations enforced travel restrictions, thereby impeding numerous migratory processes. Concurrently, the pandemic has placed many migrants in intricate predicaments, often entailing challenges related to inadequate access to healthcare, employment opportunities, and basic livelihood necessities. This ongoing crisis has underscored the heightened vulnerability of migrant populations in the face of social, national, and international upheavals.

The heightened tensions along the Polish-Belarusian border have further contributed to the exacerbation of migration-related issues. Instances of resettlements, illegal border crossings, and an upsurge in refugees originating from countries such as Iraq and Syria are consequences of political provocations and the exploitation of migration as a diplomatic tool in international relations. Moreover, the military incursion by Russia into Ukraine has triggered a substantial influx of refugees from Ukraine into various European countries, marking one of the most substantial population movements in Europe since the aftermath of World War II.

It is imperative to underscore that immigration, conventionally perceived as the relocation of individuals from one country to another, constitutes a far more intricate phenomenon. In reality, it involves the movement of individuals representing distinct cultures and identities, thereby exerting a mutual influence on both the host and origin cultures. The successful integration of migrants into their new place of residence and culture hinges not only on national migration policies but also on localized initiatives. Contemporary research increasingly underscores the pivotal role of local communities, municipal governments, and institutions in the process of cultural integration, accentuating the emergence of the "local turn." This paradigm underscores the significance of local communities, municipal authorities, non-governmental organizations, and cultural institutions in shaping the conditions conducive to the effective integration of migrants, placing a strong emphasis on local inclusion processes.

41

Crucially, irrespective of national migration policies, the methods employed to facilitate migrants' assimilation into the cultural, social, and economic fabric of a particular locale determine whether these newcomers will evolve into engaged participants within the local community. A central component of the "local turn" lies in the inclusive processes fostering migrants' professional, cultural, sporting, and social development, which in turn dictate the extent to which recent arrivals become fully integrated members of the local society.

When elucidating the process of assimilating new citizens into a given city's society, various concepts come into play, including integration, inclusion, and mutual adaptation involving the majority and minority groups within the society. The integration process is multidirectional and encompasses more than just the adaptation of migrants;

it necessitates substantive transformations in the accessibility and functioning of the institutional structures of the host society. This is a reciprocal endeavor involving the adjustment of the host society's structures to accommodate new citizens and acknowledge cultural and ethnic diversity. Integration, therefore, is a dual-track process requiring active engagement from both migrants and the local community, with the objective of co-creating a society based on mutual comprehension and collaboration.

Consequently, immigrant integration strategies at the city and municipal levels should be attuned to the requirements of both migrants and established residents. Various approaches may be employed in this context, but the paramount objective is to foster cooperation and engagement across diverse social groups. Such strategies should be designed to cultivate an inclusive environment that encourages active participation and collaboration among various segments of the community. Partnership and participation represent indispensable and potent tools in the implementation of integration strategies, as they enable the consideration of multifaceted perspectives and requirements of all stakeholders. Therefore, in the context of immigrant integration at the city level, the pivotal role of partnerships among diverse entities, encompassing municipal institutions, non-governmental organizations, local communities, and migrants themselves, cannot be overstated. Collaborative decision-making and the active involvement of various social groups contribute to the formulation of more effective integration strategies.

The objective of this study is to examine and delineate the concept of the "local turn" in Krakow, which represents the second-largest city in Poland. As early as 2021, before the eruption of a full-scale conflict in Ukraine, the foreign-born population constituted approximately 10% of Krakow's residents, underscoring the considerable presence of foreigners within the city's demographic landscape. Notably, Krakow's Development Strategy for 2030, titled "This is where I want to live: Kraków 2030," (*Strategia Rozwoju Krakowa „Tu chcę żyć. Kraków 2030*) which charts the city's developmental course for the coming dozen years, acknowledges the existence of foreigners within the city but does not articulate specific inclusive proposals tailored to address the needs of national minorities. Furthermore, the Cultural Development Program in Krakow, set forth until 2030 in 2017, primarily provides broad and overarching solutions for the integration of foreigners in Krakow.

Among the aforementioned documents, it is the recent report titled "Diagnosis of the situation of groups exposed to exclusion in Krakow in the following areas: education, public safety, health, transport, entrepreneurship, culture, and social participation," (*Diagnoza sytuacji grup narażonych na wykluczenie w Krakowie w następujących obszarach: edukacja, bezpieczeństwo publiczne, zdrowie, transport, przedsiębiorczość, kultura oraz partycypacja społeczna*) authored by Nina Gabryś, Izabela Przybysz, Aleksandra Niżyńska, Małgorzata Druciarek, and Agnieszka Sznajder, that takes a comprehensive perspective by portraying the situation of all residents of Krakow, wherein both foreigners and individuals with migration backgrounds are treated as integral members of the city. This distinctive document, unlike its predecessors, presents a dedicated support program for those with migration backgrounds and introduces an integration plan. It is conceivable that the ongoing revision of the "Open Kraków" (*Otwarty Kraków*) document may emulate the holistic viewpoint of Krakow's residents that has been put forth by the team led by Gabryś. One can only hope that the Department of Culture will also align itself with this inclusive approach.

In response to the significant influx of refugees, starting from February 24, 2023, the residents of Krakow, along with cultural institutions situated in the city (including municipal, provincial, national, and non-governmental organizations), have extended multifaceted support to the Ukrainian refugees. Over time, cultural institutions have encountered the challenge of aligning their cultural offerings with the specific requirements of this minority group. The acknowledgment of Krakow's own multiculturalism has become an intrinsic aspect of the city's social fabric. However, a comprehensive program dedicated to the cultural sector, encompassing holistic solutions for individuals from diverse national backgrounds within the city, is yet to be established.

This project is a proactive response to the imperative need for crafting explicit guidelines tailored to cultural institutions operating within Krakow, regardless of their administrative jurisdiction—be it municipal, provincial, national, or non-governmental. The research encompassed three distinct stages. The initial phase involved an analysis of extant data, encompassing city documents such as strategies and programs, along with reports commissioned by the city of Krakow pertaining to cultural matters. The second stage adopted a participatory methodology for formulating collective recommendations, involving deliberations with experts, representatives from

the Krakow City Hall, and personnel from municipal and provincial cultural institutions. The public component of this stage, documented and subsequently disseminated on YouTube, comprised debates. In parallel, confidential workshops were conducted with individuals possessing migration experience, with this report presenting a synthesis of workshop outcomes, distinguishing between European and non-European participant groups. The investigation spanned the duration from April to November 2023.

The third stage entailed a qualitative inquiry, conducted through interviews and an online survey disseminated to groups, associations, and individuals with migration experience proficient in Polish, English, Spanish, and Ukrainian. The conclusive phase involved the curation of recommendations, subsequently subjecting them to consultation with a representative from the city government.

Debate: link and recommendations

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=vq39tyKAZP4>

RECOMMENDATIONS:

Horizontal Policy Emphasis:

- Redirect strategies towards horizontal policies, moving away from sectoral thinking.
- Encourage administrative-level cooperation between city departments to foster integrated governance.

Human Rights Integration:

- Advocate for the integration of human rights principles across all levels of city functioning.
- Ensure policies and practices align with established international human rights standards.

Anti-discrimination Program Inclusion:

- Incorporate an anti-discrimination program into all field programs.
- Embed measures that actively promote inclusivity and diversity.

Multiculturalism and Anti-discrimination Training:

- Raise awareness among officials through training on multiculturalism and anti-discrimination.
- Foster a comprehensive understanding of cultural diversity and discrimination issues.

44

Service-Centric Perspective:

- Encourage officials to view city residents through the lens of services.
- Align policies to address the diverse needs of the population.

Qualitative Analysis of Trends:

- Shift focus from records and quantitative surveys to observing trends and directions of change.
- Emphasize a qualitative understanding of the city's developmental dynamics.

Internal Sector Mapping:

- Conduct an internal mapping of activities within different city policy sectors and departments.
- Identify opportunities for collaboration and synergy among city departments.

External Cultural Institution Mapping:

- Map the external activities of cultural institutions, understanding diagnoses prepared by these entities.
- Ensure alignment with the overarching goals of the city.

Comprehensive Needs Mapping:

- Conduct a thorough mapping of the needs of all residents.
- Tailor city policies to address the specific requirements of the entire resident population.

Communication and Exchange:

- Ensure communication and exchange of experiences between all urban actors, including officials, institutions, NGOs, etc.
- Facilitate collaborative efforts and shared learning among diverse stakeholders.

Participatory Strategy and Action Planning:

- Open up to participatory strategies and action planning.
- Include cultural offerings for foreigners, consultative processes, and co-creation of strategic frameworks with migrants.

Building Open Consultation Tools:

- Develop tools for open consultation.
- Actively listen to individuals with migration experience, treating migrants as experts in their own right.

Treating Migrants as New Residents:

- Promote the perspective of treating migrants as new residents rather than isolated demographics.
- Facilitate their integration into the broader community fabric.

Organizing Meetings with Migrants:

- Organize regular meetings with migrant communities.
- Foster open communication channels and address concerns directly.

Defining Barriers and Employing Migrants:

- Define and address barriers faced by minority groups and those with migration experience.
- Actively seek to employ migrants in cultural institutions, promoting diversity within these establishments.

45

Inclusive Neighborhood Councils:

- Invite minority representatives to participate in neighborhood councils.
- Enhance representation and inclusivity at the local governance level.

Building Multiculturalism Models:

- Build models that embrace and promote multiculturalism.
- Showcase successful examples of diverse and inclusive urban development.

Local and International Networking:

- Promote networking initiatives at both local and international levels.
- Foster collaboration and shared learning experiences with other cities facing similar challenges.

These recommendations aim to cultivate a comprehensive and inclusive approach to city governance, emphasizing collaboration, human rights, and cultural diversity.

Krakow and Culture for Migrants: An Examination of Strategic Documents and Reports

Kinga Anna Gajda, Aniela Radecka

The Development Strategy of the City of Krakow, titled “Here I Want to Live Krakow 2030” (*Strategia Rozwoju Miasta Krakowa „Tu chcę żyć Kraków 2030”*) (SRK), is a comprehensive document that encompasses a range of significant development challenges faced by the city. It includes a SWOT analysis, a strategic plan, a delineation of the SRK implementation mechanism, a financial framework, and indicators to gauge the attainment of strategic objectives. Among the fourteen listed challenges articulated in the SRK, one particularly relevant to the analysis of community integration in the context of migration is the challenge of “mental and institutional preparation for the arrival of significant groups of people, bringing with them new cultures and new lifestyles” (p. 4).

The document underscores that these defined challenges are accompanied by corresponding solution proposals and specifically planned courses of action within the SRK, which have been categorized into six thematic areas: Economy (smart economy), Social capital (smart people), Quality of life (smart living), Mobility (smart mobility), Natural environment (smart environment), and Management (smart governance). Notably, the document highlights the significance of people and culture as the city’s foremost resources, ranking them in the top two positions:

“People: Kraków possesses high-quality human capital. In an era marked by adverse demographic trends, Krakow stands as a city of deliberate choice for individuals seeking a place to live, work, study, and spend their leisure time.

Culture: Comprising both material and spiritual resources, national identity, and traditions cultivated over centuries, culture serves as a wellspring of creativity, a catalyst for innovation and experimentation. Culture fosters a heightened sensitivity to the nuances of everyday life and encourages openness to development” (p. 5).

46

In our assessment, the amalgamation of these two pivotal resources—human capital and culture—proffers the potential for community integration in Krakow, particularly in the context of migration. Aligned with the vision articulated in the strategy, which envisions Krakow as a “modern metropolis teeming with culture, open, rich, safe, and friendly, proud of its historical heritage, co-created by its residents” (p. 21), the element of co-creation of the city by its inhabitants, encompassing residents from diverse national and migrant backgrounds, assumes paramount significance in the endeavour to engage the Krakow populace in the city’s life and communal activities and in cultivating an open and inclusive disposition. This co-creation also nurtures a heightened sense of responsibility for the locally co-crafted urban reality at the community level.

Hence, it is judicious that the authors of the SRK have included values and principles such as responsibility: “Responsibility for actions, words, respecting commitments, and credibility. Responsibility encompasses solidarity with other individuals,” and openness: “Readiness to embrace new or divergent individuals, ideas, or concepts. A willingness to compromise concerning Krakow’s development vision and priorities, and an openness to fresh proposals for addressing societal concerns. An openness to those who arrive in Krakow” (p. 5).

The document further elucidates the concept of a “smart city,” characterized by an economy founded on advanced services, industry, and the research and development sector. In this model, the impetus for change is instigated

by the city's residents themselves. The city boasts a sustainable transport network and is designed to provide a congenial and high-quality living environment for its residents. Additionally, it is actively engaged in endeavours to adapt to climate change. Subsequent sections of the document expound upon the specific domains in which the authors of the SRK aspire for Krakow to exhibit leadership. These areas encompass entrepreneurship rooted in creativity, the enhancement of the quality of life, and the cultivation of a contemporary artistic culture, among others.

SWOT ANALYSIS

The SWOT analysis encompasses an evaluation of strengths, weaknesses, opportunities, and threats within each of the six thematic areas. Specifically, in the domain of "Social Capital," the SWOT analysis reveals that the city's strengths encompass:

"Multiculturalism of Krakow; a creative combination of tradition, history, and strong roots with interpenetrating cultures and modernity" (p. 16).

"A rich educational and artistic offering provided by Krakow's cultural institutions (museums, theaters, cultural centers, and orchestras) that work towards reinforcing the identity of the local community" (p. 16).

Although the document does not explicitly specify the constituents of this community, it is our contention that the cultivation of the local community's identity represents an opportunity for the harmonious, creative, and active coexistence and collaboration of Krakow's inhabitants in a migration context.

In the "Economy" sphere, the SWOT analysis highlights that within the "opportunities" section, one notable aspect is the "Internationalization of the business services and information technology market" (p. 15). Conversely, within the "threats" subsection, it enumerates potential issues, including "Weak local roots of international business."

STRATEGIC PLAN

The strategic plan encompasses the vision, mission, and strategic goals. Within the strategic objectives, there are operational objectives that emphasize key activities and provide cross-references to relevant policies/programs and strategic projects.

STRATEGIC MATRIX OF THE KRAKOW DEVELOPMENT STRATEGY

AREA II: Modern Economy and Scientific Potential, STRATEGIC OBJECTIVE II: Kraków - A City Developing a Knowledge-Based Economy

"Kraków is the largest academic city in Poland after Warsaw - in 2016, almost 172,000 students chose Kraków as their place of study. This figure includes over 8 thousand foreigners" (p. 28).

"Kraków is considered an excellent place for international business due to the availability of highly skilled professionals, modern office spaces, cost-effectiveness, and a high quality of life" (p. 28).

"Kraków attracts an increasing number of foreigners. In 2016 alone, over PLN 20,000 work permits were issued to them" (p. 28).

The highlighted sections from the matrix demonstrate the document's recognition of the significant role played by Krakow's academic institutions in attracting foreigners to the city, including students and academic staff. Additionally, it underscores the vital role of international businesses in Krakow's economic landscape. To fully leverage this potential, it is essential to identify the needs of foreigners and address them in a manner that enables their active engagement in the local community and cultural life of the city.

AREA II: Modern Economy and Scientific Potential, STRATEGIC OBJECTIVE II: Kraków - A City Developing a Knowledge-Based Economy, OPERATIONAL OBJECTIVE II.3: Education System Adapted to the Needs of a Knowledge-Based Economy.

"Developing the offering of education in foreign languages by local government schools and providing Polish language and culture courses for foreigners" (p. 32).

The above excerpt highlights the identification of a crucial issue—the language barrier. This issue pertains to the lack of English proficiency among some residents and the absence of knowledge regarding the Polish language and culture among foreigners. Addressing this language barrier is essential when striving to build connections, co-create the local community, encourage participation in public life, and promote the integration of Krakow residents, particularly in the context of migration.

AREA III: Culture and Cultural Heritage, STRATEGIC OBJECTIVE III: Krakow - A Creative and Modern Metropolis Leveraging Its Cultural Potential, OPERATIONAL OBJECTIVE III.2: High Cultural Competencies of Residents

"Developing cohesive narratives about Krakow's culture and the city's offerings tailored to diverse audiences, including tourists, foreigners residing in Krakow, students, seniors, families; significantly expanding the English-language offerings" (p. 38).

"Strengthening the cultural ecosystem that promotes cooperation and creates favorable conditions for talent development, harnessing the city's potential and the energy of its residents" (p. 38).

The authors underscore the need to enhance the English-language cultural offerings, taking into consideration the specific needs of foreigners as recipients of culture. While the second excerpt doesn't explicitly mention foreigners, it's important to recognize that strengthening the cultural ecosystem has the potential to increase the participation of foreigners in the cultural life of the city.

AREA: Social Capital, STRATEGIC OBJECTIVE V: A Strong Local Community of Krakow Residents, OPERATIONAL OBJECTIVE V.3: Social Cohesion

This is the sole excerpt within the SRK that explicitly references the "Open Krakow" Program and its purpose of "supporting foreigners and migrants in functioning within the city" (p. 59).

"The implementation of this objective is directed at promoting social inclusion for all groups that may face challenges in adapting and participating fully in the life of the city. It also aims to combat exclusion related to factors such as gender, racial or ethnic background, religion or beliefs, disability, age, sexual orientation, and economic disadvantages" (p. 59).

"Supporting foreigners and migrants in assimilation and functioning within the city" (p. 59).

These passages indicate that when devising these elements of the strategy aimed at foreigners residing in Krakow, the authors of the SRK were primarily motivated by the necessity to aid them in the assimilation process.

***

In the SRK document, the term "foreigner" is used twice, "foreigners" three times, and "foreign" is employed ten times, primarily in the context of capital or investors. Foreigners are most frequently discussed in the context of tourism, foreign students studying at Krakow universities, and the issuance of work permits. There is a single reference to the "Open Kraków" Program (Program Otwarty Kraków) within the SRMK (p. 59).

Many of the activities and objectives outlined in the SRK have the potential to foster the integration of Krakow residents in the event of migration. These include:

- Fostering community engagement within districts and supporting the establishment and reinforcement of neighborly relationships.
- Promoting open-minded attitudes among Krakow's citizens.
- Cultivating a sense of civic community.

- Ensuring that residents have equal access to a diverse, high-quality cultural offering.
- Implementing crime prevention measures.
- Creating conditions conducive to attracting prestigious institutions of international significance to Krakow.
- Enhancing efforts to draw scientific, economic, political, and cultural events to Krakow.

The “Open Krakow” program (Program Otwarty Kraków) was officially adopted through a resolution of the Krakow City Council in 2016. The document’s authors underscore Krakow’s rich cultural heritage as a city with centuries-old traditions, cultural diversity, and a unique identity shaped by both its native and visiting inhabitants. The program comprises several key sections: a diagnosis of the socio-demographic situation of national and ethnic minorities, as well as foreigners in Krakow; general provisions, goals, tasks, and responsible entities for program implementation; financial allocations and funding sources; methods for supervision, evaluation, and an implementation schedule. It’s important to note that the program was developed under different circumstances, including climatic, geopolitical, and pre-pandemic conditions, with data collected in 2013 and 2014. Its implementation concluded one year ago (in 2022), and there is consensus among the research team that this is an opportune time for a program evaluation to set the groundwork for the next edition.

The primary objective of the program’s authors extended beyond merely providing comprehensive services to foreigners living in Krakow within public offices and institutions. It also aimed to create an environment conducive to the active participation of all residents in the city and the region. Furthermore, the program sought to promote inclusive and multicultural education, which would facilitate the establishment of a multicultural community in Krakow, especially in the context of potential migration events.

Krakow to the host country’s culture and heritage. It also aimed to promote the cultural heritage of the countries from which these individuals originated. The program was developed during a period when discussions about migration, refugees, and immigrants were gaining momentum in Poland. As noted by the document’s authors, these discussions sometimes included xenophobic arguments. The program sought to address and prevent these issues through information, anti-discrimination initiatives, and educational campaigns. The overall purpose of adopting the program, as articulated in the document, was to “ensure a high quality of life for all residents of Krakow and to strengthen solidarity and the sense of community responsible for the fate of the City, active participation in making decisions regarding solving current community problems, as well as in implementing challenges conducive to the development of Krakow.”

Several sections of the document outline the program’s operational methods, organizational structure, and proposed changes in the functioning of the Krakow City Hall. The program also included activities targeting the city’s community. Seven priority tasks were identified, each accompanied by specific activities, deadlines for implementation, and expected outcomes. These priority tasks encompassed various areas, such as creating a welcoming environment for foreigners, establishing an institutional framework for cooperation with national and ethnic minorities, fostering a social platform for consultation on multiculturalism and integration, promoting social responsibility among private entities in the city, implementing mechanisms to address discriminatory incidents, and enhancing the quality and aesthetics of public spaces. Additionally, the program aimed to align Krakow with the Network of Intercultural Cities of the Council of Europe and the European Commission. Reports on the program’s progress and achievements were published in the Public Information Bulletin at the end of each calendar year.

The authors of the **Strategy for the Development of Culture in Krakow until 2030** (Strategia Rozwoju Kultury w Krakowie do roku 2030) highlight two critical aspects that, in our perspective, have relevance to the topic of Krakow’s community in the context of migration. While the authors themselves refrain from providing a specific definition of a resident or categorizing residents, they notably do not specify national or migrant minorities. When they refer to the incoming population, they describe them, following Charles Landry, as students. This implies that, for the authors, a resident of Krakow is any individual with a registered address or domicile in Krakow, and their origin is not a key consideration. Instead, their administrative affiliation is of primary importance. This implies that every Krakow’s citizen constitutes an essential component of the city’s human capital.

The authors of the Strategy underline the city's objective to combat exclusion and promote social integration through culture. Moreover, they emphasize the participatory nature of this endeavour, stressing the importance of co-developing a support program in the field of culture in collaboration with the local community. They also highlight the necessity of creating a space for cooperation between the municipal authorities, cultural institutions, and the residents. Furthermore, they acknowledge the growing individualization of needs in the cultural sphere.

This approach to cultural management, rooted in participatory processes, is increasingly gaining traction in Europe and Poland. The active involvement of the local community in decision-making processes is becoming a common practice. As Charles Landry aptly notes, the success of a city hinges on the creativity of "its inhabitants and authorities." This principle is well-illustrated by Krakow, a city that has historically thrived on the creativity of both its local and immigrant communities.

The authors of the Strategy also emphasize the importance of internationalization, particularly in the context of libraries and addressing barriers to accessing cultural offerings. They highlight the need for translating artistic events, primarily into English, and conducting discussions in English to ensure inclusivity. This approach aligns with recommendations from the Małopolska Institute of Culture, which underscores that organizing bilingual events, both in the cultural and artistic spheres, fosters a sense of acceptance, respect, and equality. A noteworthy best practice, identified and included in the Małopolska Institute of Culture's recommendations, involves organizing networking meetings between Polish and, in this case, Ukrainian cultural organizers. These personal interactions lead to more seamless communication, offering opportunities for open dialogue and informal connections, which, in turn, contribute to building positive relationships.

In his report "**Kraków Uwolniony**" (Kraków Liberated) Charles Landry highlights the growing civic impulses and initiatives in Krakow. He notes that an increasing number of people aspire to influence decisions related to their lives, and the city itself is relatively known for its tolerance and openness. However, Landry also points out that Krakow ranks low in terms of networking, intersectoral cooperation, and bureaucratic efficiency. Additionally, newcomers tend to perceive the city less positively (46%) compared to those who neither live nor work there, who hold the most favorable view of Krakow (72.94%).

In the report titled "**What Cultural Education Program in Krakow? A Cultural Education Diagnosis from 2020**," (Jaki program edukacji kulturowej w Krakowie? Diagnoza edukacji w obszarze kultury) the authors noted that individuals from Ukraine constitute a discernible and recognized audience group, both by educational professionals and cultural institutions. They advocate for integration and mutual knowledge exchange, emphasizing the need for action at the most local level, particularly within district cultural institutions and schools attended by young Ukrainians.

50

The authors of the report titled "**Kraków Library: Development of the Network of Urban Public Libraries**" (2016) (Biblioteka Kraków. Rozwój sieci miejskich bibliotek publicznych) observed that public library facilities are experiencing an increasing influx of foreigners who exhibit an interest in the city and its districts, often posing numerous inquiries. However, communication becomes challenging due to the language barriers experienced by library staff. Additionally, the report highlights the multifaceted functions that libraries serve, functioning as meeting places for social interaction and leisure activities. Here, local residents have the opportunity to acquaint themselves with one another and embark on collective initiatives within their community, thereby emphasizing the participatory aspect of these libraries. Consequently, the library plays a crucial role in fostering social integration.

These libraries also organize various cultural activities, including author meetings, workshops, discussions, literary festivals, and more. In fact, cultural events and activities are conducted both in the central city library and its branches. As an illustrative example, book discussion clubs are held in libraries and bookstores.

The authors of the report put forward a proposal to depart from the traditional segregation of library sections (such as reading rooms, lending sections, youth libraries, foreign-language lending sections, etc.) into distinct spaces or even separate buildings. Instead, they advocate for the creation of integrated, spatially and functionally connected interiors where architectural, interior design, and furnishing elements collaborate to establish zones with diverse characteristics.

It is pertinent to note that the authors of the Culture Development Strategy in Krakow until 2030 also stress the importance of internationalizing libraries. They emphasize the acquisition of new publications, especially in foreign languages. However, the report you referenced indicates that many library shelves still contain books primarily published in Polish, with only a limited selection in foreign languages, such as English.

The significance of the Krakow Library in the daily cultural practices of the city's residents was highlighted in the 2019 report by the Małopolska Institute of Culture (MIK). New library users may require a period of adjustment to familiarize themselves with this cultural institution. Furthermore, Professor Janusz Mucha, in his recommendations, underscores the need for the procurement or acquisition of books in foreign languages. He specifically suggests the inclusion of information in foreign languages on the entrance doors of library branches, currently available in Ukrainian and English. Moreover, he advises the hiring of staff proficient in foreign languages and the recruitment of individuals from national and migrant minorities to work in libraries.

In the report titled **"The Role of Cultural Institutions in the Process of Integration of the Polish and Ukrainian Communities: A Report on Pilot Research in Krakow (2020),"** (Rola instytucji kultury w procesie integracji polskiej i ukraińskiej społeczności. Raport z badań pilotażowych w Krakowie) Janusz Mucha highlighted the necessity of expanding cultural offerings for individuals from Ukraine beyond the promotional strategies used for communication with the Polish audience. Krakow is home to approximately 100 cultural institutions, and while many of these institutions are well-known to the Polish residents of the city, the report underscores that newly arrived Ukrainian residents need to become aware of their existence.

In unpublished recommendations, Mucha suggests the establishment of the Ukrainian Center for Social Analysis in Krakow (UCAS Kraków). This research center would conduct social research in various fields, including sociology, social psychology, cultural anthropology, cultural studies, economics, political science, among others, adhering to contemporary social science standards, methodologies, theoretical diversity, and dynamics. UCAS Kraków is envisioned as a center with the following characteristics:

- Initial funding in its inaugural year would be provided by the Krakow City Hall, with efforts to secure external sources of financing.
- UCAS Kraków would be programmatically independent from sponsors.
- The center's programmatic control would be vested in the diverse Ukrainian community residing in Krakow.
- UCAS Kraków would have its independent council.

The authors of the **"Diagnosis of the Situation of Groups at Risk of Exclusion"** (2023) (Diagnozy sytuacji grup narażonych na wykluczenie) place significant emphasis on the role of local government in both promoting and safeguarding human rights, as well as in the integration of various social groups within their communities. They assert that local governments bear the responsibility of adhering to international standards while actively supporting citizen engagement in public life, thereby fostering an inclusive and diverse societal environment.

51

Within the document, the authors underscore the role of local government within the broader context of human rights and the integration of diverse social groups. They stress that local authorities must recognize human rights as universal and inalienable, meaning that their actions should not infringe upon these rights. In addition, local governments should proactively take measures to prevent any violations of individual rights and freedoms while actively supporting their exercise. Several key principles are highlighted:

- **Indivisibility of Human Rights:** Local authorities should acknowledge the indivisibility, interdependence, and interconnectedness of human rights in all their local policy-making endeavours.
- **Equality and Intersectionality:** Recognizing the inherent human dignity of all individuals, local governments should incorporate the concept of intersectionality to understand how different forms of discrimination contribute to overall inequality.
- **Participation in Public Affairs:** Local governments should actively contribute to the creation of an environment in which individuals can engage in public discourse and participate in decision-making processes.

- **Fulfilment of Obligations:** Local authorities bear the responsibility for fulfilling their human rights obligations in accordance with international norms and standards. This entails taking legislative, budgetary, judicial, administrative, promotional, and educational actions aimed at promoting and protecting human rights.
- **Action Planning:** Local governments should adopt action plans designed to implement human rights obligations, establishing specific objectives and taking concrete steps to achieve them.

The authors of the report also provide a comprehensive overview of the initiatives and declarations by the Krakow authorities in the realm of human rights and equality since 2019. They emphasize that Krakow has consistently addressed the issue of human rights by enacting local legislative measures, affirming their commitment to respecting these rights, and implementing measures aimed at upholding and safeguarding them. Some of the more notable initiatives and declarations include:

Establishment of the Equal Treatment Council in 2019: This council is responsible for providing recommendations on changes in municipal policies to combat discrimination and promote equal opportunities.

Allocation of Funds for Non-Governmental Organizations: Krakow has allocated funding to support non-governmental organizations engaged in projects promoting freedom, human rights, gender equality, and civil liberties.

Appointment of a Representative for Equality Policy: The city has appointed a dedicated representative tasked with advancing equality policies.

The authors underscore that Krakow has taken proactive measures to combat racism, xenophobia, and discrimination. These efforts include the following key actions:

- In 2012, a collaboration between the Department of Social Affairs of the Krakow City Hall and the INTER-KULTURALNI PL Association resulted in the establishment of activities encompassed in the project "Strategy for Preventing and Responding to Racist and Xenophobic Events in the City's Public Space."
- In 2013, a Task Force was formed to develop a draft resolution for the Krakow City Council addressing multiculturalism, counteracting discrimination, racism, and xenophobia in the city.
- Consultations on the project "Program for the Prevention and Response to Racist and Xenophobic Events in the City Space of Krakow" were organized in 2015.

Moreover, the report highlights a significant increase in residence permit applications by foreigners in 2021, with over 4,000 foreigners permanently registered in the Municipality of Krakow. The dominant nationalities among these foreigners are Ukrainians, Italians, British, and Russians. Recognizing immigrants as neighbors and understanding the evolving nature of cities, which become home to many newcomers, is a paramount challenge. The report underscores the importance of promoting social integration and solidarity among various groups, encompassing both long-term residents of the city and newly arrived immigrants.

The authors of the report highlight several crucial aspects regarding immigration and integration in Krakow:

- They emphasize the legal framework provided by the Act of January 6, 2005, which grants individuals belonging to national and ethnic minorities the right to self-identify as members of a minority. The act also explicitly prohibits assimilation measures against the will of these individuals and actions aimed at altering the national or ethnic composition in areas inhabited by minorities.
- In 2021, the number of immigrants working in Krakow exceeded 43,000, with a significant proportion being Ukrainians. The enactment of the law on assistance to Ukrainian citizens following Russia's aggression against Ukraine in March 2022 simplified procedures for employing Ukrainian citizens in Poland, resulting in a noticeable increase in declarations for employing foreigners. However, the number slightly decreased in the second quarter of 2022 compared to the previous quarter.
- Krakow has been proactive in addressing labor market challenges for immigrants. This includes offering language courses, career counseling, and collaborations with companies willing to employ foreigners. Companies that actively promote immigrant integration are also recognized and rewarded. Effective

communication is essential, especially in regard to recognizing foreign diplomas to ease access to the labor market.

- There has been a significant rise in the number of Ukrainian entrepreneurs in Krakow in 2022, as reported by the Department of Entrepreneurship and Innovation of the Krakow City Hall. Despite a willingness among Poles to employ Ukrainian citizens, concerns exist about the companies they establish. The report underscores that Ukrainian migrants often encounter barriers when starting and managing their businesses, necessitating adjustments to their business models to suit Polish conditions.
- The education system in Krakow has witnessed an increasing number of students and preschoolers with foreign origins. As a result, the educational system must be well-prepared to undertake effective integration activities and provide equal opportunities for all students, irrespective of their background. Data from October 2022 show a gradual increase in the number of Ukrainian children in Krakow kindergartens and schools for the 2022/2023 school year. Schools have developed integration methods for Ukrainian students, with support from the local government and organizations like UNICEF. The support system is designed to cater to students, teachers, and intercultural assistants, focusing on issues of safety, peer violence, as well as racist and xenophobic discrimination in the educational environment. Solutions are developed through collaboration with all stakeholders, including students.

The report also notes a surge in the number of foreign students, especially in Krakow, emphasizing the growing significance of immigration and its integration into the educational sphere in the region.

The authors have identified several important concerns related to safety, security, and access to public services in multicultural cities such as Krakow:

- **Safety and Security:** There are concerns about safety and security related to racism and xenophobia. Hate crimes are often underreported or unreported. While some hate crimes have been recorded in Krakow, there is a lack of accurate data since February 2022. The authors suggest the need to establish a monitoring system for hate crimes and hate speech, along with regular training for individuals responsible for security.
- **Access to Public Services:** Adapting procedures to the needs of foreigners in providing public services is a significant challenge in multicultural cities. Research in Krakow indicates that most foreigners have access to information about public services, but disparities exist across different service sectors. The authors emphasize the importance of continued efforts and close collaboration between cities, universities, and non-governmental organizations to promote integration and combat racism and xenophobia.
- **Measures Taken by Krakow City Hall:** The Krakow City Hall has implemented various measures to enhance access to public services for foreigners. Initiatives include establishing an information point for foreigners, translating and making administrative procedures available in multiple languages, and providing training to local government employees to create a welcoming environment for foreigners.
- **Activism, Partnership, and Participation:** Effective city management necessitates cooperation between various entities from the public, private, and non-governmental sectors, encompassing areas such as education, employment, housing, social welfare, health, culture, sports, and more. The authors highlight that foreigners in Krakow are actively engaged in social activities, including participation in non-governmental organizations, social initiatives, and the participatory budget process.
- **Cultural Heritage:** Krakow is renowned for its rich cultural heritage and its status as a multicultural city. This cultural richness results from the contributions of both local residents and visitors from different parts of Poland and abroad. The city has received prestigious designations, including being named the European Capital of Culture in 2000 and receiving the title of UNESCO City of Literature in 2013.

In summary, the authors underscore the importance of addressing safety concerns, improving access to public services, and promoting integration through cooperation and activism in a multicultural city like Krakow, which is renowned for its cultural heritage and diversity.

Krakow is home to a multitude of cultural institutions and organizations that actively advocate for the principles of multiculturalism and intercultural dialogue. In 2013, the city of Krakow joined the Intercultural Cities program, which is dedicated to promoting policies and practices aimed at enhancing interactions, mutual understanding, and respect among diverse cultural and ethnic groups. The city hosts numerous festivals that embrace and encourage multiculturalism, while various institutions undertake projects designed to foster multiculturalism. Additionally, there are programs dedicated to supporting the cultural contributions of migrants living in the city.

The city of Krakow also recognizes and acknowledges individuals and entities dedicated to the cause of intercultural dialogue through the "Kraków Ambassador of Multiculturalism" title. In response to the conflict in Ukraine, Krakow's cultural institutions, educational organizations, and businesses have actively engaged in assisting Ukrainian refugees. This support extends to offering a wide array of meetings and classes conducted in Ukrainian and promoting Ukrainian culture within Krakow.

The authors reference research findings indicating that individuals from Ukraine exhibit a significant interest in Polish culture, and participation in cultural activities plays a pivotal role in their process of integration into their new homeland. Krakow remains committed to promoting cultural diversity and encourages all its residents, regardless of their origin or nationality, to actively participate in cultural events. It is vital to underscore the importance of acknowledging and including minority cultures within museum collections, cultural guides, and materials provided by guides. Furthermore, cultural workers are encouraged to undergo training to better address the concept of multiculturalism, thereby making cultural spaces more accessible to a wider and more diverse audience.

The Evolving Community of Krakow: Navigating 'Unity Through Culture'

Janusz Mucha

INTRODUCTION²³

The "Together through Culture" project and the June 2023 conference, summarizing its latest stage at the Faculty of International and Political Studies of the Jagiellonian University, are anticipated to inaugurate the subsequent phase of debates. It is anticipated that these discussions will contribute to the initiation of practical measures, both institutional and non-institutional, fostering a cultural (never perfect) integration of the community in the city of Krakow. I am particularly focusing on the last decade, during which numerous individuals and entities, both formal and informal, have undertaken concerted efforts, and I aim to briefly recollect the most noteworthy and well-documented initiatives in my perspective. Furthermore, I intend to propose several suggestions based on my insights into Krakow's integration endeavors. My remarks will be partial, driven primarily by my competencies and not exhaustive due to the breadth of questions posed by the Organizers to the participants of the "Together through Culture" Conference.

Presumably, all proposals for novel institutional solutions, along with numerous suggestions for altering the societal norms and ways of life, encounter various drawbacks. They invariably disrupt the established framework of interests, encompassing existing power structures. Viewed from the perspective of these prevailing interests and systems of social control, such propositions are frequently characterized as "unnecessary" ("it has been functioning well thus far," "why disrupt the status quo," "what was genuinely necessary has already been accomplished"). Additionally, they are often perceived as demanding more effort from managers and staff (with reluctance to allocate additional resources for this work), being labeled as "premature," "excessively expensive," and the like. Similar challenges are expected to accompany the proposals presented herein.

MIGRATION TO KRAKOW IN THE LAST DECADE

Over the past decade, Poland has undergone numerous developments characterized by significant structural and cultural transformations. This discussion focuses specifically on demographic and social changes, with a particular emphasis on the phenomenon of immigration. Commencing in 2014, the actions of the Russian Federation (FR) in its aggression towards Ukrainian territories, namely Crimea and Donbas, led to a substantial influx of Ukrainian citizens into Krakow, alongside other major Polish urban centers. Notably, this migration intensified in the years following the practical separation of Crimea and Donbas from Ukraine. By February 24, 2021, on the eve of a full-scale Russian aggression against Ukraine, the population of Ukrainians in Krakow had burgeoned to nearly one hundred thousand individuals. The most accurate and comprehensive data on this demographic shift can be found in reports published by the Observatory of Multiculturalism and Migration, a collaborative initiative between the University of Economics in Krakow and the Municipality of Krakow²⁴.

²³ I draw upon my own text, published by the Małopolska Institute of Culture in Krakow as a result of research sponsored by this Institute (<https://mik.krakow.pl/publikacje/>). Additionally, I refer to the document prepared in March 2023 for the "Kraków Culture Lab" Project, serving as a summary of my presentation during the "Solidarity Culture" Conference organized by the Małopolska Institute of Culture in December 2022 in Krakow. I also consider the titles of the MIK and WSMiP UJ conferences, as they aptly reflect my perspective on the preferred integration practices.

²⁴ See <https://owim.uek.krakow.pl/wp-content/uploads/user-files/reports/Raport%20demistyczny.pdf> and later OWiM UEK reports (accessed: 10.11.2023).

Concurrently, the period witnessed the arrival of political refugees, irrespective of their formal status, originating from Belarus and the Russian Federation. The demographic landscape of Krakow further evolved with an escalating influx of economic immigrants spanning the entirety of the societal class structure. This diverse cohort found employment in various sectors within Krakow, encompassing roles such as salespeople, waiters, couriers, construction and factory workers, as well as professionals in information technology and entrepreneurs. The origins of these immigrants were notably diverse, hailing from both the Western (Global North) and Eastern (Global South) hemispheres. Consequently, Krakow underwent a profound transformation, emerging as a multicultural city, exemplified by its burgeoning demographic tapestry comprising individuals from varied countries and cultures.

Since mid-2022, there has been a notable surge in the Ukrainian population residing in our city, with the number of Ukrainian citizens exceeding one hundred and fifty thousand. The intricacies associated with the ethnicity/nationality, linguistic preferences, religious affiliations, and skin color of these individuals are manifold and warrant nuanced consideration. Similarly, the demographic composition extends beyond these factors, encapsulating generational, gender, and class diversity, as well as encompassing a spectrum of interests and life projects.

Moreover, we should recognize that a subset of immigrants, having arrived in the early 21st century, have acquired Polish citizenship, thereby negating their status as foreigners in the legal sense. Despite retaining Ukrainian ethnic awareness and possessing imperfect proficiency in the Polish language, these individuals actively engage as spokespersons for immigrant minorities. In contrast, another segment of long-term residents, who have maintained citizenship in their countries of origin, are in fact essentially locals who have seamlessly integrated into life in Krakow. These individuals have adeptly navigated both formal and informal societal norms, establishing themselves as integral members of the community.

To comprehend the intricate dynamics at play, it is necessary to acknowledge the multifaceted nature of this cultural tapestry. An awareness of these complexities is indispensable for fostering cohesive cultural integration, acknowledging the diversity inherent in the community, and navigating the collective journey through culture together.

INTEGRATION: NAVIGATING THE COLLECTIVE JOURNEY THROUGH CULTURE WITH A FOCUS ON THE CULTURE OF SOLIDARITY

The subtitle of the “Together through Culture” conference, namely “Integration of minorities in Krakow,” is commendable in its aspiration to traverse cultural realms collectively. Nevertheless, it is suggested that the phrase “integration of minorities in Krakow” be reconsidered, as it may inadvertently evoke notions of assimilation—a process wherein a minority group conforms to the norms of a dominant group without reciprocal transformation. This term implies a unidirectional adaptation of the minority group while presupposing the unchanged nature of the receiving society, leading to the ultimate absorption of the former by the latter.

56

Even if the integration in question is more rooted in structural rather than cultural assimilation, the implication remains that certain individuals (immigrants) are expected to adapt, while others (the receiving society) remain unaltered. A more nuanced conceptualization is proposed here—one that frames the discourse in terms of a novel integration arising from immigration-induced transformations affecting the entire urban community. The term “disturbed” is invoked to emphasize the disruptive nature of both structural and cultural changes that necessitate a redefinition of societal cohesion.

In the context of Krakow, the imperative for such a paradigm shift in integration arises from the substantial and likely enduring alterations in the city’s ethnic composition. Both immigrants and “former residents” undergo significant transformations, and the integration process becomes a mutual endeavor wherein both parties must adapt and fulfill each other’s needs. Consequently, the proposed alternative framing underscores the dynamic reciprocity inherent in the integration process, wherein the evolving needs and identities of all community members are acknowledged and accommodated.

The discourse at hand pertains to ethnic entities, and by extension, cultural communities. In this context, I embrace an anthropological framework for understanding culture, conceptualizing it as a system akin to a rhi-

zone—a dynamic structure comprising cultural patterns and their corresponding symbolic, material, and structural manifestations, including social orders. The focus of our inquiry should predominantly encompass symbolic cultures, which are often institutionalized, denoting their integration within social institutions, both formal and informal. Additionally, our attention should extend to the intricacies of everyday life practices, encompassing both routinized activities and those ritualized in nature. This comprehensive approach ensures a holistic exploration of cultural dynamics, spanning the formalized and institutionalized expressions, as well as the subtle nuances embedded in the routine and ritual practices of diverse ethnic communities.

Encountering culturally diverse communities characterized by disparities in fundamental values, norms, and historical trajectories poses inherent challenges, particularly within condensed time frames. Recognition and consideration of the “other” or “the other” and concomitant alterations in the attitudes and cultural practices of both “ours” and “other people” are imperative. Broadly, two overarching models are discernible—assimilation, involving the absorption of weaker communities by stronger ones, and integration, encompassing mutual adaptation by both complex entities. Both models, whether theoretically, politically, or in everyday application, involve challenges.

In the context of integration, it is crucial to delineate the process not as unilateral adaptation but as the transformation of the entire community, accommodating diverse groups within it. This necessitates a proactive outreach towards the partner, entailing a reciprocal “movement.” This endeavor becomes particularly intricate when host societies exhibit entrenched attitudes of normative monopolization, asserting the exclusive correctness of their values and imperviousness to change, thereby expecting others to conform.

Within the new environment, migrants are compelled to navigate the practical considerations of retaining their cultural patterns, determining which aspects to preserve and to what extent. Simultaneously, they must deliberate on their willingness (or capacity) to embrace the host culture’s patterns, selecting specific elements and calibrating the extent of assimilation. Existing literature, notably the works of scholars such as John Berry and Marisol Navas, underscores that immigrants manifest a spectrum of attitudes, encompassing integration, assimilation, separation, and marginalization. While these attitudes are crucial, a detailed examination of them lies beyond the scope of this discussion.

Empirical evidence derived from observations in Krakow substantiates the accuracy of this multifaceted approach among current immigrants. Practical experience advocates for the (re)integration of the entire community as the optimal strategy for host societies. Nonetheless, it is imperative to acknowledge that integration remains inherently partial, selective, asymmetric, and dynamic. Additionally, amidst collective behavioral patterns at the group level, it is crucial to recognize the diversity within immigrant groups, where individual members retain the agency to choose their unique life strategies.

The utilization of the term “solidarity culture” in the title of the abovementioned MIK conference of December 2022 appears to encapsulate a pivotal facet of the integration paradigm. In my interpretation, “Cultural Solidarity” signifies a normatively non-hierarchical association characterized by a collaborative ethos. This framework entails a partnership wherein there exists a nuanced, though rarely absolute, equilibrium of diverse resources, a minimal imposition of directives, and a conscientious consideration not solely of self-interests but also of collective well-being.

This approach, I contend, stands in contrast to assimilationist narratives and, within the contemporary Polish context, diverges from the discourse surrounding “assisting the war refugees.” The latter narrative, marked by a hierarchical relationship, inherently exhibits an observable imbalance of resources and a dynamic of subordination. The “Cultural Solidarity” framework, on the other hand, promotes a cooperative and egalitarian ethos, fostering mutual understanding and shared responsibility within the integration process.

By foregrounding the concept of solidarity, the conference not only underscores the importance of collaborative engagement but also implies a departure from more unilateral assimilative strategies. In acknowledging the complexities of integration, particularly in the context of cultural diversity, the “Cultural Solidarity” paradigm aligns with a more inclusive and equitable vision for fostering harmonious coexistence among diverse communities.

INTEGRATION INITIATIVES AND PROJECTS IN KRAKOW: NAVIGATING DIVERSITY AND FOSTERING COMMUNITY COHESION

In the context of burgeoning multiculturalism within our city over the past decade, a notable initiative deserving historical acknowledgment is the somewhat overlooked "Welcome to Krakow Initiative." Inaugurated in 2015 amid the backdrop of the so-called "migration crisis," this initiative emerged as a response to the surge in anti-immigrant sentiments permeating public discourse. The project's architects astutely observed that Poland, until then, had maintained a homogenous societal fabric, and the advent of migrants and refugees evoked a spectrum of apprehensions.

Originating from individuals, informal collectives, and affiliates of the Krakow academic milieu and social organizations, the "Welcome to Krakow Initiative" sought to address these concerns proactively. Recognizing the urgency of the matter and without awaiting formalized intervention from public institutions, the project's instigators endeavored to engage in collaborative problem-solving. Noteworthy contributors included individuals such as Beata Kowalska, whose work on "Welcome to Krakow" serves as a testament to the grassroots pro-refugee initiatives in Krakow during 2015.

Despite its intrinsic significance and potential utility, the project, in my estimation, failed to yield substantive outcomes. This outcome was likely exacerbated by the absence of tangible support from formal institutions, among other conceivable factors. The "Welcome to Krakow Initiative," though perhaps eclipsed by subsequent developments, remains a poignant testament to the challenges inherent in fostering grassroots initiatives amidst the evolving dynamics of multiculturalism.

Nevertheless, the fruition of a successful municipal initiative materialized the subsequent year, bearing significant formal and informal ramifications, particularly commencing from February 2022. On September 14, 2016, the Krakow City Council enacted resolution LII/964/16, establishing the "Open Krakow" (Otwarty Kraków - OK) Program. While the program officially concluded, per the aforementioned resolution, in 2022, its online presence persists through an accessible website. This persistence is mirrored in associated Facebook profiles. The program, in my assessment, bequeathed a lasting legacy, exemplified by initiatives such as the "Kraków Ambassador of Multiculturalism" project, the City Information Point for Foreigners initially administered by the "U-Work Foundation" and subsequently overseen by a coalition affiliated with the "Internationaler Bund" (IB) foundation, the Multicultural Center currently under IB's auspices, and the "Interdisciplinary Team for Cooperation for the Implementation of the Open Kraków Program," operational between 2017 and 2022 until the program's expiration.

OPEN KRAKOW II. MIK AND OWIM

58

The future trajectory of Krakow City Hall authorities' plans following the expiration of the Open Krakow (OK) program remains unknown to me. However, I posit that a resumption of such an initiative would prove highly beneficial for the cultural (re)integration of the city's community, especially in the event of a substantial and conspicuously visible alteration in its ethnic composition. As a member of the previously mentioned Interdisciplinary Team, I would like to proffer brief suggestions concerning its prospective structure and operational framework.

In my view, a judicious step would be for the Mayor of Krakow to institute an Advisory Team for the Open Krakow II Program. Given the demographic nuances within the "immigrants and foreigners" community, which, as previously elucidated, are not homogenous categories, it is advisable to solicit representatives from diverse immigrant groups. This inclusivity should encompass considerations of not only ethnicity but also social class, contingent upon the representatives' willingness to collaborate within a team. Additionally, invitations should extend to representatives from pertinent entities such as the Multiculturalism and Migration Observatory (Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji, OWIM), the Jagiellonian Center for Migration Studies, and Polish associations dedicated to serving immigrant and minority groups in Krakow.

The envisaged Advisory Team should possess the autonomy to appoint its chairperson and presidium, while administrative support would be provided by the Krakow City Hall (Urząd Miasta Krakowa, UMK). This team

would be tasked with formulating and delivering opinions independently or in response to initiatives from the Mayor, the City Council, or on its own volition. The resulting opinions should be publicly disseminated on the Krakow City Hall's website, irrespective of concurrence or divergence with the contracting authorities. The inevitable tensions arising from the autonomy of structurally independent bodies, such as the Krakow City Hall and the proposed Advisory Team, should be addressed through substantive dialogues involving both entities. This approach ensures transparency, accountability, and the fruitful negotiation of potential disparities in viewpoints.

Alternatively, a viable option worth contemplating is the establishment of a Migrant Council by the Mayor of Krakow, drawing inspiration from the practices of several major Polish cities or adopting a distinctive approach. In alignment with the demographic diversity of recent migration, representatives from various minority groups resulting from recent migration waves should be invited to participate in such a council. This council, in my perspective, should operate as a self-governing entity, maintaining autonomy from the city administration. While having the latitude to initiate proposals independently, the council should also be accountable for responding to inquiries posed by the Krakow City Hall.

Similar to the proposed Advisory Team, the Migrant Council should publish its initiatives and opinions on the city's official website, ensuring transparency and open communication. In the event that the President seeks to appoint a plenipotentiary for foreigners, it would be prudent to revisit the definition of who qualifies as a foreigner or immigrant, delving beyond legal parameters. The selection of a representative from among immigrants, not necessarily confined to recent arrivals, is advisable. Importantly, this representative should be endowed with a substantial degree of autonomy from city authorities, allowing for an independent and impartial perspective in addressing the multifaceted concerns of the immigrant community. This approach aligns with the principles of inclusivity, representation, and autonomy, fostering a more effective and responsive framework for the governance of migrant affairs in Krakow.

An essential institution contributing valuable insights into the circumstances of minorities and immigrants in Krakow is the Małopolska Institute of Culture (MIK), financially supported by the Małopolska provincial government. This institute undertakes independent research endeavors and disseminates its findings, concurrently engaging in activist initiatives, as previously alluded to. Another noteworthy entity with a similar significance is the Villa Decius Association. The enumeration here deliberately omits the substantial contributions of minority and immigrant associations and foundations, as well as those of Polish advocacy associations and foundations, which collectively constitute integral components of the broader landscape addressing the multifaceted concerns and interests of these diverse communities.

The efficacy of local government authorities, associations, and institutions in addressing the complexities of multiculturalism and migration is contingent upon a foundation of meticulously collected knowledge from competent institutions. While the Małopolska Institute of Culture has been previously discussed, another pivotal institution merits attention—the Multiculturalism and Migration Observatory, situated within the University of Economics in Krakow (I was a co-author of two reports emanating from this Observatory).

Similar to MIK, the Observatory collaborates with Krakow's Ukrainian community when requisite. However, the Observatory's purview extends beyond Ukrainian immigration, encapsulating a broader spectrum of immigration-related matters, a facet I deem particularly noteworthy and deserving of sustained emphasis. The reports generated by the Observatory, serving as valuable resources, have addressed numerous cognitively, practically, and locally pertinent questions. While acknowledging the commendable strides made by OWiM researchers, it is evident that a multitude of intriguing and consequential issues within the realm of migration and multiculturalism remain to be investigated.

Recognizing this imperative, I posit a pressing need for continued financial support, or at the very least, co-financing, from the Municipality of Krakow to facilitate ongoing research initiatives and the preparation of reports by OWiM. Such support is crucial not only for sustaining the current momentum but also for fostering an environment wherein the Observatory can delve into unexplored avenues, contributing to a more comprehensive understanding of the multifaceted dynamics inherent in migration and multiculturalism within the Krakow community.

UKRAINIAN CENTER FOR SOCIAL ANALYSIS

Simultaneously, it is prudent to recognize the inherent challenges faced by Polish researchers in gaining cognitive access to certain issues and communities, challenges that might be alleviated by researchers hailing from the very immigrant and minority communities under investigation. Given the demographic proportions characterizing such groups within the city of Krakow, I posit the proposition that the Municipality of Krakow consider the establishment of the “Ukrainian Center for Social Analysis in Krakow”²⁵ (hereinafter referred to as UCAS Krakow—acknowledging that the nomenclature is subject to further discussion).

What I am proposing here is the establishment of a research center dedicated to conducting comprehensive social research encompassing disciplines such as sociology, social psychology, cultural anthropology, cultural studies, economics, political science, among others. This envisaged center would align with contemporary standards in the social sciences, acknowledging their methodological and theoretical diversity and dynamism. Specifically, I envision a center that would be a) initially funded by the Municipality of Krakow in its inaugural year, with a concurrent commitment to seeking external sources of financing for sustained operations; b) programmatically independent of sponsors, while maintaining periodic and transparent accountability to them; c) programmatically directed predominantly by the Ukrainian community, reflecting its diverse composition within the city of Krakow; and d) governed by a program council tasked with ensuring the methodological rigor and accuracy of its research.

The realization of this concept could be intricately linked to the establishment of the “Ukrainian House” in Krakow. It is crucial to emphasize that while these initiatives may be associated, they are distinct endeavors, and the specifics of the Ukrainian House remain subject to ongoing discussion and deliberation.

In articulating the proposal for a Ukrainian research center in Krakow, the rationale behind such a specialized focus is driven by several considerations. While the fundamental tenet of scientific research necessitates objectivity and neutrality, it is essential to acknowledge that the cognitive and practical interests of sponsors, project initiators, and contractors engaged in research endeavors typically exhibit diversity. Despite my utmost respect for Polish research centers, with whom I have collaborated extensively to my considerable benefit, it is pertinent to note that these institutions primarily undertake research aligned with topics of interest to Polish sponsors, including local government authorities, universities, research institutes, and grant-giving institutions. This alignment is reflective of the scholarly pursuits and the anticipated readership of research reports.

Engaging in the collective reflection on the anniversary of the Russian Federation’s attack on Ukraine on February 24, 2022, in the WhatsApp group dedicated to this occasion, it has come to my attention that certain research activities, primarily of a non-academic nature, are already being conducted by the Ukrainian community in Krakow. Regrettably, I lack detailed information on these initiatives, and I am cautious about inquiring into specifics, recognizing the importance of respecting the autonomy and prerogatives of these ongoing efforts.

The cognitive and practical perspectives of the burgeoning Ukrainian community in Poland, marked by demographic, cultural, and potentially political growth at both micro and macro scales, may diverge from those of the Polish community. This divergence could manifest in disparate research questions and offer distinct practical benefits. Furthermore, Ukrainian researchers may find it more accessible to engage with the multifaceted Ukrainian community, characterized by considerable diversity, than their Polish counterparts. This heightened proximity could facilitate the exploration of culturally, micro-politically, and macro-politically sensitive issues.

The issue of financing for the envisioned center is of paramount importance. While I lack specific data on the potential costs associated with the creation of such a research center by the Krakow City Hall, I posit that financial support from entities such as the European Research Council, the International Organization of Migration, UNESCO, and other international organizations could be solicited once the center is established and possesses a compelling research program. In the initial phase, envisaging two full-time positions, a fully equipped workspace (including computers and internet access), access to relevant literature on migration and related topics through

²⁵ In my assessment, the establishment of such a center could potentially transcend local confines, considering a broader scope, and may find sponsorship from major regional Ukrainian immigration centers in Poland, including but not limited to Warsaw, Wrocław, Gdańsk, and Poznań, or even on a nationwide scale. However, for the purposes of this discussion, I am primarily focusing on the prospect within the city of Krakow.

a library or database, and funding for two or three research projects in the first year would likely constitute the foundational requirements.

In Krakow, there exist several modest yet consequential “human resources” that could significantly contribute to the success of the envisaged center. The city hosts a sizable Ukrainian diaspora, characterized by a considerable number of highly educated individuals. Complementing this diaspora are “native” Ukrainian associations and foundations that have been operational since 2014, featuring activists adept at articulating the cognitive and practical needs of the Ukrainian diaspora. Furthermore, Krakow is home to numerous graduates in social studies—spanning disciplines such as sociology, cultural studies, political science, social anthropology/ethnology, economics, and potentially social psychology—from various local universities, actively engaged in professional capacities across the city. Ukrainian students and PhD candidates pursuing social sciences further enrich the academic landscape.

The academic environment in Krakow benefits from Polish graduates proficient in Ukrainian studies, alongside other social science disciplines, and Ukrainian philological studies. These individuals are well-acquainted with the intricacies of the Krakow Ukrainian diaspora and contribute meaningfully to the city’s academic milieu. Additionally, Krakow houses robust academic social research centers capable of providing valuable methodological consultations to support the proposed center’s initiatives.

However, the current knowledge base does not include information on highly qualified Ukrainian social researchers permanently situated in Krakow. Nonetheless, Ukrainian researchers regularly lecturing in Krakow, residing in close proximity—particularly in Western Ukraine—could potentially serve as valuable contributors to the activities of the proposed center, thereby enhancing its academic and research capabilities.

As previously iterated, my intention is to propose a center sustained by external financing in the long term, with initial support primarily originating from the Krakow City Hall. Importantly, this center would be programmatically independent of sponsors, acknowledging the imperative to uphold elevated methodological standards. To ensure such standards, the center would establish a program council, as previously delineated, comprised of highly qualified academic social researchers from Krakow universities, specializing notably in methodology, migration, and ethnic studies. These researchers would be invited by the “Ukrainian side.” The Council, however, would predominantly consist of Ukrainian representatives from foundations and associations, encompassing both pre-2022 immigration and those established subsequent to the full-scale Russian invasion of Ukraine in early 2022.

The Council would wield authority in determining the research project topics, appointing research teams, and initially endorsing completed research reports for online publication by the Krakow City Hall. Periodically, sponsors would receive updates on the center’s activities—either every six months or annually. In the event of sponsor dissatisfaction, termination of the sponsorship agreement could occur well in advance, but no more than once a year, with the stipulation that sponsors would not directly intervene in research topics.

The center’s administrative office would be responsible for organizing research, coordinating regular research seminars, fostering connections with analogous centers in Poland, Ukraine, and other nations, and disseminating reports. Additionally, the office would curate a bulletin encompassing debates on the functioning of the Ukrainian diaspora, migration, and ethnic relations, among other pertinent topics.

I am of the conviction that the establishment of such a research center is in the collective interest of all the institutions discussed herein. Ideally, the Ukrainian community in Krakow could take the initiative to establish such a center, potentially seeking initial financing from the Krakow City Hall. In my view, this would be the most favorable approach. However, until such an initiative materializes, the Krakow City Hall itself could proactively undertake the necessary steps to set this process in motion.

At this juncture in our considerations, it is not imperative to delve into specific details. The refinement of such details will become pertinent subsequent to any preliminary decisions and consultations that may transpire.

INTERNATIONALIZATION OF THE “KRAKÓW LIBRARY”

My final recommendation pertains to the imperative of heightened involvement by already decentralized urban institutions, specifically emphasizing the role of the “Kraków Library”²⁶ (Biblioteka Krakow, BK), in fostering social integration within the city, with a particular focus on immigrants, notably those from Ukraine.

The significance of the “Krakow Library” in shaping the everyday cultural practices of all Krakow residents has been underscored in the aforementioned 2019 report by MIK. Established in 2017, this network of municipal public libraries currently comprises 56 branches²⁷ dispersed throughout the city, effectively covering all districts. Concurrently, contemporary reports from OWiM indicate that the Ukrainian community, alongside other immigrant communities, resides across the entire city, lacking concentration within any specific district—at least prior to the present phase of geopolitical developments. Consequently, it is my contention that practically wherever Krakow’s inhabitants reside, irrespective of their ethnicity, there is ready accessibility to a branch of the Krakow Library.

BK branches are consistently well-marked, featuring rooms designated for quiet work and computer access with internet capabilities. They are characterized by comprehensive equipment, tasteful decor, and a user-friendly atmosphere. Functioning as micro-centers of cultural life within specific city areas, these branches extend their services not only to the Polish populace but also to an international audience. Moreover, with appropriate collaboration and political decisions, these branches can potentially serve as micro-institutions of the city-wide Multicultural Center and the city-wide Information Point for Foreigners.

To further internationalize BK, I propose additional activities. Primarily, this involves a heightened commitment to acquiring books in foreign languages, with a specific emphasis on Ukrainian literature published both within Ukraine and other countries. The selection of books should involve consultation with Ukrainian associations, Ukrainian educators, and intercultural assistants²⁸ employed in Polish schools. Over the past nine years, the availability of such literature has been inadequate, failing to meet the considerable demand. While limited resources may pose a challenge, this initiative aligns with the mission of BK and could be facilitated through collaboration with Krakow-based NGOs. It is noteworthy that foreigners residing in Krakow contribute to the city’s tax base, reinforcing the notion that these endeavors are integral to BK’s overarching goals.

Secondly, an imperative aspect would involve the implementation of clear information displayed on the entrance door of each BK branch, in both Ukrainian and English languages (with consideration for the controversial nature of the Russian language). This information would explicitly communicate that the Library, including each specific branch, serves as an institution intended for the inhabitants of Krakow, irrespective of their ethnicity. Displayed information would encompass opening hours in both Polish and English (unfortunately, not Ukrainian, presently observed at Branch no. 21 on ul. Królewska). Furthermore, it should delineate the services available to “non-Polish” users, such as assistance with schoolwork. Additionally, the information should extend to the operations of the “headquarters” of the Multicultural Center and the municipal Information Point for Foreigners, elucidating the range of services they provide, among other pertinent matters. Implementation of such information boards, akin to the existing one at Branch 21, involves minimal cost.

Thirdly, a modernization effort should extend to the IT infrastructure of BK branches. Ensuring that at least two computers are available for “customers” at each branch, with optimal access to high-speed internet, would be imperative. While some branches already comply with this standard, this enhancement would necessitate relatively low costs. Given the regular turnover of computers at the City Hall and the potential to obtain computers to meet the needs of refugees from Ukraine through collaborations with other institutions, both national and inter-

26 There are additional decentralized public assistance institutions, such as “Senior Activity Centers,” which also operate through branches located across different parts of the city. However, my familiarity with these centers is not comprehensive enough to provide competent commentary. Therefore, I will confine my discussion to the “Biblioteka Kraków” (Kraków Library). Regularly, I visit individual branches of the library whenever I am in proximity to one, affording me firsthand observation of the activities that transpire and those that do not.

27 <https://www.biblioteka.krakow.pl/file-biblioteki-krakow>; [https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&tbs=lr:!1m4!1u3!2m2!3m1!1e1!2m1!1e3!3sIAE,lf:1,lf_ui:4/&tbn=lcl&q=biblioteka%20Krak%C3%B3w&rflfq=1&num=10&ved=2ahUKEwiK5J-1rrP9AhVNmYsKHoadCH0QtgN6BA-hIEAc&rlist=f#rflq=hd;si;mv:\[\[50.0769567,19.9707190000000003\],\[50.0144411,19.905040800000002\]\]](https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&tbs=lr:!1m4!1u3!2m2!3m1!1e1!2m1!1e3!3sIAE,lf:1,lf_ui:4/&tbn=lcl&q=biblioteka%20Krak%C3%B3w&rflfq=1&num=10&ved=2ahUKEwiK5J-1rrP9AhVNmYsKHoadCH0QtgN6BA-hIEAc&rlist=f#rflq=hd;si;mv:[[50.0769567,19.9707190000000003],[50.0144411,19.905040800000002]]); tbs:lr:!1m4!1u3!2m2!3m1!1e1!2m1!1e3!3sIAE,lf:1,lf_ui:4 (accessed: 17.07.2023). The website of the Biblioteka Krakow provides very interesting information on its activities, but only in Polish.

28 What I am postulating in relation to BK was and perhaps still is the case in relation to the Provincial Public Library in Krakow.

national, the overall financial outlay for this initiative is expected to be manageable, although precise estimation remains challenging.

Fourthly, it would be advantageous to employ a Ukrainian teacher, proficient in English (or a Polish teacher fluent in both languages), on a part-time or contractual basis in each BK branch. As highlighted in the MIK 2019 report, a similar practice was already implemented in some branches. Proficiency in Ukrainian is imperative as the primary beneficiaries of BK services are anticipated to be Ukrainian students. Proficiency in English is equally vital, as the assistance could extend to children and adults beyond the Ukrainian diaspora, with English being one of the most widely spoken languages.

While employing individuals of this caliber in each branch for two or three hours daily does incur costs, the anticipated benefits, in my estimation, would be substantial. Moreover, active involvement of Ukrainian volunteers, equipped with appropriate substantive preparation, could be considered. To ensure fair treatment and prevent exploitation, these volunteers should be duly acknowledged and rewarded for their contributions.

FINAL REMARKS

As of the conclusion of February 2022, the altered demographic landscape of the Krakow community indicates the city, alongside its administrative and associational infrastructure, is currently well-equipped to address unprecedented challenges. However, given the passage of several months, it is prudent to reassess this infrastructure. Initiating a practical discourse on the reintegration of the urban community would be highly valuable. For this discourse to yield effectiveness, the onus lies on the city authorities to undertake a pertinent initiative.

RECOMMENDATIONS:

Establishment of an Advisory Team for the Open Krakow II Program by the Mayor of the City of Krakow:

- The Mayor of the City of Krakow is advised to institute an Advisory Team for the Open Krakow II Program. This team should extend invitations to representatives from diverse immigrant groups, taking into account not only their ethnic backgrounds but also their class affiliations.

Creation of a Council of Migrants by the Mayor of the City of Krakow:

- Following the precedents set by or diverging from those observed in several major Polish cities, the Mayor of the City of Krakow is recommended to establish a Council of Migrant Women and Migrants. This council should include representatives from various recent migration minority groups.

Appointment of a Plenipotentiary for Foreigners:

- It is advisable for the Mayor to appoint a Plenipotentiary for Foreigners. This representative would be tasked with advocating for and addressing the concerns of the foreign community within the city.

Creation of a Ukrainian Center for Social Analysis in Krakow by the Municipality:

- The Municipality of the City of Krakow is encouraged to establish a Ukrainian Center for Social Analysis in Krakow. This institution would contribute to a more nuanced understanding of social dynamics, particularly within the Ukrainian community.

Organization of a "Ukrainian House" in Krakow:

- It is recommended that efforts be made to organize a dedicated "Ukrainian House" in Krakow. This cultural center could serve as a focal point for the Ukrainian community, promoting cultural exchange and community engagement.

Utilization of Knowledge Gathered by Competent Institutions:

- Local authorities, associations, and institutions are advised to base their actions on meticulously gathered knowledge provided by competent institutions. This approach ensures well-informed decision-making and the effective implementation of policies.

Incorporation of Decentralized Municipal Institutions, Particularly the Library of Krakow, in Social Integration Efforts:

- Local authorities are urged to realistically decentralize municipal institutions, with a specific emphasis on the integration of immigrants, notably those from Ukraine. The Library of Krakow, as a central institution, should play a pivotal role in these social integration initiatives.

The Inclusion of Already Realistically Decentralized Municipal Institutions, Particularly the Krakow Library, in the Social Integration of the City, Incorporating Immigrants, Particularly from Ukraine:

- It is emphasized that already realistically decentralized municipal institutions, especially the Krakow Library, should be actively included in the social integration efforts of the city. This inclusion should specifically target the incorporation of immigrants, with a particular focus on individuals from Ukraine.

Translated by: Kinga Anna Gajda

Reflections on Cultural and Inclusive activities in Krakow - The Perspective of the European Group

Aniela Radecka

Workshops were conducted with representatives of the Ukrainian minority (diaspora, individuals who were in Krakow before the war), Bosnia (Balkan expert), a representative of Italian Cultural Institute of Krakow, and representatives of cultural institutions from Krakow.

Main theses and discussed topics:

1. In the current situation, after the outbreak of full-scale war in Ukraine on 24th February 2022, many events are being organized for Ukrainian and Russian-speaking audiences. This includes refugees who arrived in Krakow in 2022, in 2014 (after the outbreak of the Russian war in eastern parts of Ukraine and the annexation of Crimea), as well as migrants from Ukraine who have been living in Krakow earlier. According to representatives of the Ukrainian minority present at the meeting, some actions taken by cultural institutions are unnecessary (e.g., translating the exhibition catalogue into Ukrainian, not all exhibitions will necessarily interest Ukrainians). They also declare that they have the necessary human resources to independently organize cultural, integrative, and educational events, because many people from Ukraine with the relevant competencies are currently in Krakow.
2. It is important for people from Ukraine residing in Krakow to speak about themselves in their own voice. Ukrainians are interested in organizing events for themselves and their communities and they can organise the events by themselves, they just need space to conduct activities.
3. According to workshop participants, not all events have to be interesting or inclusive for every person from a specific community. It is valuable to communicate existing initiatives and ongoing activities effectively so that information about the opportunities to join reaches as many potential participants as possible. Before organizing something and allocating financial resources and human efforts to it, it is worth considering whether there is a genuine need for such an initiative within the specific community of people from minority national and migrant groups.
4. The most significant issue for participants in the workshop was communication channels, meaning informing the target group where and in what language information about cultural initiatives and activities that they can join should appear (both as organizers and recipients). Participants also considered which communication channels to choose/create. As examples, they mentioned existing popular English-language Facebook groups (e.g., Expats in Krakow).
5. Participants emphasized that individual experiences should be treated as highly subjective. Often, the fact that an individual is unaware of a particular event/initiative/existence of an institution and feels abandoned/forgotten/unnoticed by the dominant group, translates into the experience of the migrant/refugee/minority group/community, but it represents the experience of an individual.
6. Additionally, participants in the workshops expressed the need for the city/institution/organizing group to take the initiative with contacting them and proposing various activities and events. Individuals with migration experience want to feel seen and cared for.

65

7. Participants believe that it is important to understand the needs of individuals from ethnic minority and migrant groups in order to address them. Hence, it is valuable to speak to representatives from formal and informal groups, creating a channel of communication. They also emphasize the need for organizing regular events integrated into the cultural calendar.

RECOMMENDATIONS AFTER THE WORKSHOP:

Networking and Informal Conversations:

- Organize events that facilitate networking and informal conversations, connecting people from different minority and migrant groups to foster a sense of belonging.

Creation and Promotion of a "Mapping" Space:

- Create and promote a space for "mapping" initiatives, existing groups, official and unofficial events, enhancing visibility and collaboration.

Transparent Event Information:

- Inform attendees in advance about event languages, participants, and consider the calendar of holidays and dietary considerations.

Organizing Multicultural Events/Days:

- Organize multicultural events/days rather than focusing solely on one culture, encouraging interaction and understanding among diverse groups.

The Role of Language and Culture in the Integration Process: The Perspective of Foreign Residents in Krakow - The Perspective of the Non-European Group

Carlos Panek

Language plays a crucial role in how Polish natives perceive and treat foreigners. The ability to speak their language can significantly influence the way foreign individuals are perceived and treated by the locals. It is important for foreigners to understand and appreciate the history and culture of the country to foster better integration.

For students, the significance of the city increases after graduation as they have more interactions with various institutions. It is during this time that they realize the importance of being actively involved in the city's affairs.

There comes a point when a foreigner starts feeling a sense of belonging to the place. At this stage, being accepted by others becomes less important, as they no longer care about people's opinions and simply consider themselves as Polish. This feeling of belonging is essential for foreigners to fully integrate into Polish society.

It is crucial to encourage and involve foreigners in the local community. This can be achieved by organizing events and meetings that cater to their needs and interests. The city should be aware of areas with high immigration rates and be proactive in facilitating cultural integration. Finding leaders who are active and enthusiastic about leading these activities can greatly contribute to fostering a sense of community and inclusion.

It is important to avoid situations where a Polish organization plans an event for a specific group without having a native representative from that group involved. Inclusion and representation are key factors in creating an environment where all individuals feel valued and respected. By actively involving representatives from different backgrounds, organizations can ensure that their initiatives are inclusive and culturally sensitive.

When it comes to reaching people with cultural products, it is not always necessary to have the offer available in multiple languages. While the product itself can be translated if needed, the focus should be on tailoring the communication and marketing efforts to the target audience. Understanding the distinction between the product and the offer is essential. The offer should effectively communicate and engage with people, taking into account their interests and preferences. For instance, if the product is related to Latin America but the target audience primarily speaks Polish or English, offering the product in Spanish may not be the most effective approach. Instead, it is crucial to adapt the marketing materials and communication channels to resonate with the local audience. This can be achieved by using the local language (Polish or English) to ensure clear and effective communication. By doing so, the offer becomes more accessible and relatable to the target market, increasing the chances of reaching and engaging with potential customers. However, it's important to note that there may be cases where offering the product in its original language, along with appropriate translation or subtitles, could be beneficial. This can cater to a specific segment of the population that has a particular interest or proficiency in the original language. It ultimately depends on the specific context and target audience.

There is a pressing need for everyone to come together and create an inclusive environment where individuals feel welcome and accepted. Regardless of their background or nationality, it is important to foster a sense of belonging for everyone. By creating an inclusive atmosphere, we can ensure that every person feels accepted and valued in every sense.

Creating a physical meeting point for people from different countries to gather and interact is indeed an excellent idea. Having a dedicated space can foster cultural exchange, understanding, and community-building among individuals of diverse backgrounds. Here are some considerations for establishing such a meeting point:

Location: Choose a location that is easily accessible and centrally located, preferably in a cosmopolitan area or a neighborhood with a diverse population. This can attract a larger number of people from different countries and backgrounds.

Facilities: Ensure the meeting point has the necessary facilities to accommodate various activities and gatherings. This may include comfortable seating areas, meeting rooms, a kitchen or refreshment area, and restroom facilities.

Multilingual Support: Staff members or volunteers who can communicate effectively in multiple languages can facilitate interactions and address the needs of visitors from different countries. This can help create a welcoming environment where everyone feels comfortable.

Cultural Programming: Organize cultural events, workshops, and activities that celebrate the diversity of the community. This can include language exchange sessions, cooking classes, art exhibitions, music performances, or discussions on topics of global interest. By offering a variety of engaging programs, the meeting point can attract a diverse audience and provide opportunities for cross-cultural learning and interaction.

Community Engagement: Collaborate with local organizations, community groups, and cultural institutions to foster partnerships and broaden the reach of the meeting point. Engaging with other community stakeholders can help create a vibrant and inclusive space that meets the needs and interests of a wide range of people.

Outreach and Promotion: Utilize various channels to promote the meeting point and its activities, such as social media, community bulletin boards, local newspapers, and online platforms that cater to international communities. Spread the word about the meeting point to reach potential visitors from different countries and encourage their active participation.

By establishing a physical meeting point with these considerations in mind, individuals from different countries can have a dedicated space to come together, connect, and engage in meaningful cultural exchanges. It can serve as a hub for building a diverse and inclusive community where people feel welcome and can forge connections with others who share similar experiences and interests.

Recommendations after the workshop:

Creation of English- and Ukrainian-speaking Service Points:

- Establish service points staffed by specially trained personnel proficient in English and Ukrainian to assist individuals with migration experience on various issues.

Improvement of Administrative Processes for New Residents:

- Enhance administrative processes to streamline the experience for new residents, fostering a more welcoming and integrated environment in Krakow.

Emphasis on Cultural Diversity in the City Space:

- Highlight and embrace cultural diversity within the city space, creating an inclusive environment for residents from various cultural backgrounds.

Promotion of Krakow's Heritage and Customs:

- Promote Krakow's heritage, including its multicultural aspects, and showcase customs and traditions during cultural events.

High-Quality Artistic Events:

- Maintain a high standard of artistic events in Krakow to ensure a rich cultural experience for residents.

Introduction of Lower Ticket Prices for Artistic Events:

- Introduce lower ticket prices for artistic events or designated days with free entrance, making cultural experiences economically accessible.

Promotion of the Inclusive Function of Culture:

- Promote culture as a sphere for building a sense of community, emphasizing its inclusive role.

Inclusion of People with Migration Experience in Community Activities:

- Incorporate individuals with migration experience in community activities, adopting a participatory model for local and urban cultural management.

Mapping Overlooked Cultures in Urban Cultural Activities:

- Identify and map cultures of people with migration experience that may be overlooked in urban cultural activities, particularly focusing on Asian cultures.

Recognition of the Role of Academic Centers and International Companies:

- Acknowledge the role of Krakow's academic centers and international companies in attracting foreigners. Identify needs and facilitate active participation in the local community and cultural life.

Strengthening the Cultural Ecosystem:

- Strengthen the cultural ecosystem to increase foreigners' participation in the city's cultural life.

Promotion of Cultural Events:

- Intensify promotional activities to encourage participation in cultural events, emphasizing their role in building identity and social integration.

Elimination of Language Barriers:

- Direct attention towards eliminating language barriers by offering multilingual cultural and educational services.

Programs for Long-Term Integration:

- Develop programs supporting long-term integration, particularly through children's education, higher education, and community engagement.

Innovative Communication Strategies:

- Explore and implement innovative forms of communication, such as online platforms and social media campaigns, to engage residents and incorporate diverse perspectives on multicultural efforts.

Promotion of Mutual Cultural Exchange:

- Continue promoting mutual cultural exchange, encouraging residents to participate in activities related to both Polish culture and their own heritage to foster an inclusive atmosphere.

Identity and Integration in Krakow: Residents' Perspective in the Context of Culture and Society

Carlos Panek, Aniel Radecka

As part of the project, a survey was conducted using the CAWI method among individuals with migration experience. The survey was distributed in four languages: Polish, English, Ukrainian, and Spanish. Ukrainian-speaking participants in the study had been residing in Krakow for many years (10 and 4 years), completed their studies there (50%), engaged in employment (100%), and participated in NGOs (100%). The survey conducted in Spanish did not yield any responses. As for the survey conducted in Polish, it was solely answered by Ukrainians, all of whom have been residing in Krakow for extended periods, ranging from 8 to 11 years. Despite their long-term stay, they do not perceive themselves as fully-fledged residents due to their lack of citizenship and their Ukrainian origin. In contrast, the survey conducted in English garnered responses from a diverse group, including 3 Americans (two of whom identified as Polish Americans), a British individual, 2 Brazilians, a Catalan, a Turkish respondent, a Romanian, and a Polish participant. The respondents in this group have varied lengths of residence in Krakow, spanning from 23 years to as little as 10 months.

Notably, 90% of the English survey participants considered themselves as full-fledged residents of Krakow, regardless of the duration of their stay.

Respondents consistently indicate that Krakow is a multicultural place, feeling a part of the city's community, as well as of migrants and those from the same cultural background. The identity of new residents speaking English, Spanish, and Polish is deeply rooted, with 90% identifying as full-fledged city residents. Their residence in Krakow is a fundamental factor connecting them to the city and its daily life. Active participation in cultural events not only reflects a desire to immerse themselves in local culture but also integrates them into the community. The decision to educate children in Krakow signals long-term commitment and ties to the local educational system. The duration of stay in Krakow is a clear indicator of deeply rooted identity, especially for those considered "Krakow veterans." Studying in the city influences their immersion in its rhythm, further shaping their identity. Proficiency in the Polish language, citizenship, or family ties to Krakow strengthen respondents' identification as residents. The absence of plans to leave Krakow confirms long-term commitment and the maintenance of a strong sense of identity.

Meanwhile, only 50% of Ukrainian respondents feel a part of the city or neighbourhood community. This might be attributed to some respondents having shorter stays in Krakow, compelled to come here due to war. They use the Polish language at work, in offices, and cultural institutions (100%), while English and Ukrainian are used at work (50%) and in cultural institutions. Respondents believe that proficiency in Polish and the similarity of Ukrainian to Polish contribute to integration into Polish society. Respondents who use Spanish and English daily also highlight language barriers, especially related to the dominance of the Polish language in cultural institutions. Involvement in the community and cultural exchange reflect openness to diversity.

Respondents emphasize that active participation in cultural events allows not only immersion in local culture but also integration into the city's community. They are aware of the offerings of cultural institutions and NGOs in Krakow (Center for Jewish Culture, Multicultural Center, International Cultural Center, Mass Entertainment Foundation, Krakow Library) and acknowledge the existence of the city's "Open Krakow" program. Respondents feel that the city only indirectly participates in the integration of Krakow residents during migration situations. They highly rate the activities of NGOs working for migrants in partnership with the city. When asked whether ini-

tatives for individuals with migration experience should focus on a selected culture (e.g., Ukrainian Culture Days) or be inclusive of all cultures, half expressed a preference for multicultural events, while the other half couldn't decisively state their preferences. Differences in perceiving the city's efforts in promoting multiculturalism suggest a need for better communication with residents. The use of cultural services in the Polish language is diverse, indicating varied language preferences among Krakow residents.

Many Reasons, One Bond: Migratory Diversity and Local Identity in Krakow

Kinga Anna Gajda

The interviews primarily engaged individuals from Ukraine, complemented by participants from the United States, Vietnam, India, Italy, and the Czech Republic. The motivations for residing in Krakow exhibit considerable diversity, ranging from escaping conflict to pursuing educational and professional opportunities, and even to establishing personal relationships in the city. Ukrainian and Czech respondents highlighted the selection of Krakow due to its geographic proximity, facilitating connections with family in their home countries and the shared cultural, including linguistic, ties. The interviewees frequently underscore their connection with the city, with many acknowledging a sense of being new residents of Krakow. The struggle with identity is particularly evident among those whose decision to settle in Krakow resulted from factors beyond their conscious choice, such as war, the necessity to relocate, or decisions made by their partners. Individuals disengaged from local identification maintain ties with the culture of their country of origin. The majority of respondents express a commitment to a permanent residence in Krakow, while a minority contemplates the prospect of emigrating to other countries, often driven by aspirations for professional advancement, improved living conditions, forming new relationships, or the dissolution of existing ones, and sometimes contingent on the conclusion of conflicts in their home countries. Those inclined to stay emphasize considerations related to social security and favourable conditions for learning and employment.

Several interviewees possess the Pole's Card or are in the process of applying for it, particularly Ukrainians and Czechs, a factor that influenced their decision to reside in Krakow. A notable number also successfully acquired Polish citizenship, as observed in the case of Americans, an accomplishment met with great enthusiasm by their Polish acquaintances, who expressed sentiments like, "You are finally one of us." This underscores that Poles, while appreciating the endeavours of foreigners to become part of the Polish community, concurrently construct a sense of unity rooted in national belonging.

72

According to the respondents, what attracts foreigners to Krakow is the opportunity to pursue studies at reputable institutions, primarily the Jagiellonian University, known for its high-quality education, and to engage in employment using English or their native language. Additionally, native English speakers frequently find work as translators. When assessing the cultural offerings, respondents acknowledged their interest but deemed them insufficiently unique to significantly influence their decision to reside in the city. Pragmatism, centered on considerations such as education, employment, and accommodation, guided the interviewees in their decision-making process. They highlighted bureaucratic challenges, with linguistic barriers being a significant impediment, particularly for older individuals (50+).

The majority of interviewees have been in Krakow long enough to acquire proficiency in the Polish language, recognizing it as a crucial skill. They contend that Krakow residents are more receptive to those who speak Polish, fostering more open and frequent establishment of closer relationships, including friendships. The respondents noted a prevailing apprehension among Poles, especially in office settings, to converse in English, prompting a recommendation to establish service points proficient in English and Ukrainian, staffed by specially trained personnel to assist with various matters. They underscore the imperative of ongoing enhancements to administrative processes to facilitate the lives of new residents, fostering a sense of welcome and integration in Krakow.

Furthermore, the interviewees underscore the role of being immersed in the Polish community in expediting the acquisition of the Polish language and fostering familiarity with Polish culture. Notably, a segment of residents,

predominantly from the younger generation, manifests an interest in Polish culture. Intriguingly, a majority of the participants opted not to enroll in formal Polish language courses, choosing instead to engage in self-directed learning within their circle of Polish acquaintances. Only those who attended courses cited the utility of the knowledge acquired or the experience itself in their professional pursuits.

The respondents acknowledged variations in their celebration of holidays, observing that at home, they partake in rituals from their own cultural background or engage in mixed celebrations, particularly when in relationships with Polish partners. However, in their professional spheres, they adhere exclusively to Polish customs. They also highlighted the limited interest among Krakow's inhabitants in their cultural practices, noting a distinct prevalence of exclusively Polish traditions in the urban landscape.

Participation in culture serves diverse functions for the respondents, encompassing entertainment, identity-building, tradition preservation, and emotional engagement. As a conduit for identity, culture plays a crucial role in sustaining and transmitting traditions, fostering a deeper understanding of Krakow (and Polish) culture among individuals with migration experience. Motivations for cultural participation exhibit variability among respondents, with some viewing it as an appealing way to spend leisure time, cultivate social connections, and alleviate loneliness. Others engage in cultural events due to academic obligations or a specific interest in an artistic field.

While respondents highlight the importance of cultural participation, their preferences lean towards museums and concerts, where a proficient command of the Polish language is not imperative. Theatres are frequented less often as, in their observation, comprehension of the messages conveyed on stage proves challenging. English subtitles, infrequently used in theatres, are deemed insufficient, serving merely as translations of words rather than conduits for cultural understanding. Respondents suggest that their reception may be affected by unfamiliarity with the Polish literary canon or the Polish approach to interpreting literature. Moreover, they assert that contemporary performances are increasingly perceived as unconventional, with unclear narratives. This perception aligns with the respondents' acknowledgment that they predominantly value classical art, while contemporary art is often undervalued, deemed incomprehensible, and occasionally labeled as "kitsch." The term "kitsch" is primarily applied to performances perceived as breaking traditional frameworks and norms. Criticisms are directed towards excessive metaphor use and the absence of a clear message. Some interviewees raised concerns about the quality of the cultural offerings, contending that failure to meet expectations may lead to disengagement. According to their perspective, every effort should be exerted in the royal city to ensure that art (concerts, performances, exhibitions, meetings) maintains a high standard, contributing to Krakow's reputation as a hub for elevated and quality art. Festivals and movement or dance performances receive more favourable evaluations. Respondents lament the absence of events or performances delving into Polish/Krakow history and customs, addressing the lacuna in narratives that connect with local heritage. For them, culture serves as a means to build social bonds, and active participation influences their perception of cities. They posit that the eagerness to learn about Polish culture is an essential facet of the integration process into a new country. Respondents underscore that culture facilitates an understanding of diverse perspectives and emotions.

The overwhelming majority of respondents express dissatisfaction with the elevated ticket prices for artistic events, restricting their participation in cultural activities to a frequency lower than their preferences. They contend that the exorbitant prices are evident from the substantial turnout at theatre and museum nights, underscoring the perception that affordability is a significant concern. The pricing structure also dictates that individuals predominantly visit museums on designated free days or leverage alternative entry options, such as journalist or student identification (through agreements with universities or faculties).

Primarily, respondents of Ukrainian origin highlight disparities in cultural access between Ukraine and Poland, particularly regarding ticket prices for cinema, theater, and other cultural events. According to their perspective, Ukraine maintains a more accessible and uniform pricing model, irrespective of social status, whereas Poland features multiple price categories catering to diverse social groups. Additionally, engagement in cultural life is constrained by time limitations arising from intense lifestyles, academic pursuits, work commitments, and other obligations. Participants stress the dearth of information and promotional efforts concerning cultural events, contributing to diminished awareness and participation.

Cultural variances are identified as an initial hurdle to engaging in cultural events, as indicated by respondents from Ukraine. They point to the more communal nature of cultural participation in their home country, emphasizing social gatherings, festivities, and conversations, with cafe culture and concerts playing a significant role. Ukrainians display a greater inclination than Krakowians/Poles towards actively contributing to culture, forming musical bands, and participating in artistic endeavours. Differences extend to behaviours within theatres, marked by more impulsive reactions as opposed to restrained ones, distinct *savoir vivre*, and varied interactions with artists. Interlocutors from Ukraine also observe dissimilar museum habits, citing a lack of interactive museums in their homeland. Some respondents express a preference for alternative leisure activities, such as frequenting bars, over participating in cultural events. They contend that culture should be perceived beyond institutional participation, encompassing a spectrum of everyday activities. Consequently, they positively assess engagement in fairs, holiday festivities, literary fairs, and meetings with writers.

Unfortunately, according to the respondents, there are still groups of individuals with migration experience who isolate themselves within their "ghettos" and are reluctant to establish relationships with Poles – also due to perceived mistreatment. Cultural differences pose a recurrent challenge, particularly for individuals originating from Asia: Vietnamese, Chinese, Koreans, Indians, etc. These groups, belonging to collectivist cultures, culturally foster closer relationships within their communities. For these groups, the atmospheric, cultural, and linguistic conditions in Krakow differ from those they experienced before arriving in the city, presenting an additional challenge in the adaptive processes. Moreover, their cultures and languages are less familiar to the indigenous citizens of the city. According to the interlocutors, these groups are also targeted by the fewest cultural events.

The majority of respondents express a sense of safety and well-being in Krakow. However, they have also observed, unfortunately, not infrequent manifestations of racist attitudes, primarily evident in language and discernible in subtle inequalities. Furthermore, they assert that these prejudiced attitudes have been exacerbated by the actions of the current government. Among the residents of Krakow, some respondents have detected a growing aversion towards migrants (highlighting an increasing reluctance towards Ukrainian refugees) and a partial acceptance of the concept of a multi-ethnic and multilingual city, which, in their opinion, contradicts the city's history and multicultural heritage. The overwhelming majority of interlocutors actively engage in civic activities and volunteer work for the local community. Their involvement significantly intensified with the outbreak of full-scale war in Ukraine. Some individuals participate in events promoting their cultural heritage. However, most respondents strongly critique the fact that various cultural events are often tailored to specific groups or aimed at showcasing particular cultures, highlighting a scarcity of events fostering integration between indigenous and migrant populations. Respondents express a need and willingness to actively participate in diverse initiatives and projects aimed at integrating migrants while supporting the local community. The interlocutors believe that their engagement contributes to fostering dialogue and cultural diversity within the city, and they are prepared to continue taking action in this regard.

Recommendations after Interviews and Surveys

Treating Cultural Diversity as an Integral Element of Cultural Programs:

- Emphasize the significance of cultural diversity within cultural programs, acknowledging its importance and richness.

Organizing Multicultural Events:

- Plan events, exhibitions, concerts, and workshops that showcase the various cultures within the community. Encourage multicultural events rather than separate activities for different representatives of people with migration experience.

Establishing Collaborations with Local Groups:

- Foster partnerships with local groups and organizations that unite individuals with migration experience or focus on migrant issues. Promote joint events to enhance community integration.

Cooperation with Support Organizations:

- Collaborate with organizations providing support to individuals with migration experience to comprehend their cultural needs and preferences.

Supporting Multilingualism:

- Advocate for multilingualism while concurrently offering opportunities for people with migration experience to learn the Polish language.

Translation Services:

- Provide translations of promotional and informational materials into different languages to ensure inclusivity.

75

Multilingual Staff or Volunteers:

- Employ staff or volunteers proficient in multiple languages to facilitate effective communication.

Promoting Understanding and Interaction:

- Organize events and meetings that encourage mutual understanding and interaction among diverse cultural groups.

Creating Spaces for Cultural Exchange:

- Establish environments where residents can freely exchange cultural experiences and knowledge.

Educational Workshops:

- Conduct workshops and courses that aid individuals with migration experience in understanding the history, culture, and society of their new environment, while providing opportunities for residents to learn about the cultures of those with migration experience.

Feedback Collection:

- Regularly gather feedback from people with migration experience on cultural activities and programs to ensure relevance and inclusivity.

Inclusive Environments:

- Develop welcoming environments where everyone, irrespective of their background, feels accepted and valued.

Supporting Anti-Discrimination Policies:

- Advocate and support policies and practices that prevent discrimination and promote equality.

Supporting Migrant Community Leaders:

- Provide support to local migrant community leaders who can play a pivotal role in organizing and promoting cultural events.

Active Participation in Program Development:

- Encourage individuals with migrant experience to actively participate in the development of cultural and artistic programs, ensuring their voices and perspectives are considered.

Inclusion of Minority Culture in Cultural Institutions:

- Highlight the necessity of including minority cultures in museum collections, cultural guides, and content provided by tour guides.

Training for Cultural Workers:

- Schedule training sessions for cultural workers on addressing multiculturalism to enhance accessibility of cultural spaces for all.

Report final recommendations²⁹

In conclusion, the comprehensive set of recommendations outlined below delineates a holistic approach to fostering inclusivity, diversity, and cultural integration within the City of Krakow:

Horizontal Policy Focus: Prioritize strategies that transcend sectoral delineations, encouraging collaboration across administrative departments³⁰.

Human Rights Implementation: Embed human rights principles throughout all levels of city functioning, promoting a framework that champions equality and inclusivity.

Anti-discrimination Mainstreaming: Infuse the anti-discrimination agenda into the fabric of all departmental programs, fostering a pervasive commitment to equality.

²⁹ The ensuing recommendations have been formulated consequent to the collaborative efforts of numerous groups and encapsulate the essence of discussions, workshops, surveys, and interviews. Recommendations denoted in blue signify those that have either been partially enacted by the Office of the City of Krakow or are yet to be fully embraced by institutional entities.

³⁰ Krakow is presently engaged in the implementation of the human rights cities framework, as delineated in the publication "Human rights cities in the EU: a framework for reinforcing rights locally," authored by the Fundamental Rights Agency. This framework serves as a guide for instituting equality policies within urban governance. This initiative aligns with the city's commitment to fostering a rights-based approach to governance, as outlined in the aforementioned document.

Furthermore, a significant development occurred on August 1, 2022, with the adoption of the Gender Equality Plan for the City of Krakow and Selected Municipal Units. This internal action strategy constitutes a concerted effort to advance gender equality through both institutional and cultural transformations within organizations and public institutions. Of particular note is the plan's fourth objective, which underscores the city's commitment to integrating an equality perspective into all municipal strategies, policies, programs, as well as continuous and commissioned research endeavours.

In the forthcoming city strategy, slated for development, a specific provision will be incorporated to underscore the commitment to upholding diversity rights at the local level. This pivotal step is indicative of Krakow's dedication to fostering an inclusive and equitable urban environment, thus ensuring the protection and promotion of fundamental rights for all its residents.

Official Awareness Building: Provide training initiatives on multiculturalism and anti-discrimination for officials, fostering a nuanced understanding of diverse perspectives.³¹

Academic and Corporate Involvement: Recognize the pivotal role of Krakow's academic institutions and international companies in attracting and integrating foreigners, urging collaborative efforts.³²

Internal and External Mapping: Undertake internal mapping of various sectors and departments within city policy, and externally map cultural institutions, incorporating insights from institutional diagnoses.³³

Comprehensive Needs Mapping: Systematically map the needs of all residents, ensuring a nuanced understanding of diverse requirements.

Communication and Exchange: Foster communication and exchange of experiences among all urban activists, including official, institutional, and NGO representatives.

Participatory Strategy Adoption: Embrace participatory strategies and action planning, encouraging open consultation tools to listen to the valuable insights of individuals with migration experience.

Migrant-Centric Approach: Treat migrants as integral new residents, organizing meetings with them and acknowledging their expertise as migration experts.

Building Open Consultation Tools: Listening to People with Migration Experience (Migrants as Migration Experts).³⁴

Barrier Identification: Define and address barriers faced by minority groups and those with migration experience, ensuring a barrier-free environment.

Treating Migrants as New Residents: Emphasizing the integration of migrants as new residents is essential for creating a welcoming and inclusive community.³⁵

Participatory Strategy Adoption: Embrace participatory strategies and action planning, encouraging open consultation tools to listen to the valuable insights of individuals with migration experience.

Cultural Employment Inclusion: Encourage cultural institutions to employ migrants, promoting diversity in the workforce.

District Council Collaboration: Facilitate collaboration between District Councils and representatives of minorities and people with migration experience.

Local and International Networking: Strengthen local and international networking efforts, fostering a global perspective on cultural integration.³⁶

³¹ During the current year, a comprehensive training initiative was executed, engaging 600 individuals in anti-discrimination education, with a primary focus on its application within the framework of labor law. The strategic trajectory is outlined to perpetuate this educational effort, aiming to conduct an equivalent number of training sessions annually. The cumulative objective over the course of five years is to provide training to a total of three thousand individuals.

This commitment to ongoing anti-discrimination training exemplifies the city's proactive stance in fostering awareness and understanding, particularly within the context of employment practices. The initiative reflects an earnest dedication to the principles of equity and non-discrimination within the labor sector.

Furthermore, this endeavor is conducted in collaboration with labor unions, signifying a concerted effort between the city and key stakeholders. This collaborative engagement underscores a shared commitment to advancing anti-discrimination education, creating a symbiotic relationship between the municipal administration and labor organizations for the betterment of a fair and inclusive working environment.

³² This initiative is administered through the collaborative efforts of the Observatory of Multiculturalism and Migration. The strategic partnership involves cooperation with esteemed institutions such as the University of Economics and the Multicultural Center in Krakow. Additionally, the initiative is synergistically aligned with the Observatory of Civil Dialogue, a project materializing from a cooperative agreement formalized between the Municipality of Krakow and Jagiellonian University, specifically its Faculty of Management and Social Communication. This consortium of institutions signifies a concerted and interdisciplinary approach, pooling resources and expertise to address the multifaceted aspects of multiculturalism and migration within the Krakow community.

³³ This task is carried out by the Plenipotentiary of the Mayor of the City of Cracow for Equality Policy, Nina Gabryś-Janowska.

³⁴ Public consultations are being organized.

³⁵ See: https://www.krakow.pl/cudzoziemcy_w_krakowie/1584,2286,0,kategoria,cudzoziemcy_w_krakowie.html

³⁶ Krakow is actively engaged in the implementation of the Intercultural Cities Program, a collaborative initiative spearheaded by the Council of Europe and the European Commission. The program is conceived with the overarching goal of reinforcing and bolstering the initiatives of local communities, aiming to harness and optimize the advantages inherent in their cultural diversity. Through participation in this program, Krakow seeks to enhance

Advisory Teams and Councils: Establish advisory teams or councils under the Mayor's purview, inviting representatives from diverse migrant groups, considering ethnicity and class.

Knowledge-Based Actions: Base the actions of local authorities, associations, and institutions on meticulously gathered knowledge from competent sources.

Inclusive Integration of Municipal Institutions: Realistically incorporate already decentralized municipal institutions, such as the Library of Krakow, into the social integration framework, particularly involving immigrants from Ukraine.

Multilingual Service Points: Create multilingual service points with adept staff to assist individuals with migration experience, concurrently streamlining administrative processes for new residents.³⁷

Cultural Heritage Promotion: Promote Krakow's heritage, including multicultural facets, and uphold customs and traditions during cultural events.

Inclusive Cultural Role: Advocate for the inclusive function of culture, positioning it as a sphere for nurturing a collective sense of community.

Multicultural Events: Organize multicultural events and days, transcending a singular cultural focus, and facilitating mutual understanding and interaction.³⁸

Community Involvement: Include people with migration experience in community activities, emphasizing a participatory model for local and urban cultural management.

Cultural Mapping of Overlooked Cultures: Identify and map cultures of people with migration experience that may be overlooked, with a particular focus on Asian cultures.

Networking Events: Facilitate events that encourage networking and informal conversations, connecting individuals from diverse minority and migrant groups to forge bonds and foster community membership.

Foreigner Integration Programs: Identify and respond to the needs of foreigners, developing programs that support their long-term integration, especially through education and community involvement.

Cooperation with Support Organizations: Establish cooperation with organizations supporting people with migration experience to understand their cultural needs and preferences.³⁹

Educational Workshops: Organize workshops and courses facilitating mutual understanding between residents and those with migration experience, fostering cultural exchange.

Museum and Cultural Guide Inclusivity: Advocate for the inclusion of minority cultures in museum collections, cultural guides, and content provided by tour guides.

---

its intercultural competence and promote a more inclusive and harmonious urban environment.

³⁷ There is an Information Point for Foreigners in Krakow - however, foreigners still have problems with dealing with official matters.

³⁸ Multicultural Festival – New Krakowians 2024 (Willa Decjusza Association), Equality Festival. Conrad Festival – theme: migrations.

³⁹ This task is carried out by the Multicultural Center in Krakow.

SUMMARY

The report focuses on the complexity of migration and minorities in the context of contemporary society, taking into account the impact of key events, including the COVID-19 pandemic, the crisis at the European Union's border with Belarus, and Russia's attack on Ukraine. The analysis emphasizes that migration processes require active participation from both migrants and the local community. Local communities, municipal authorities, and cultural institutions play a significant role in the effective integration of immigrants. This grassroots orientation is termed in the literature as the "local turn." There is a growing suggestion that integration requires not only the willingness of migrants but, above all, structural changes in the receiving society.

The study focuses on Krakow, where foreigners constitute approximately 10% of the population. The research aims to analyze existing urban development strategies. The report is the result of desk research, primarily examining urban documents such as "I Want to Live Here Krakow 2030" and "Open Krakow." An important element was debates and workshops with integration experts, representatives of those with migration experience, and discussions with local government representatives. The research also included a survey (in four languages) and interviews with new citizens of Krakow, whether they have been living in the city for several years or have just arrived. They view the city as a stop on their journey. Recommendations developed during the participatory process include horizontal policies, integration of human rights principles at all levels, multiculturalism training for officials, analysis of developmental trends, promotion of communication between various urban entities, and organization of multicultural events. They point to the need for close collaboration between local government, its departments, cultural institutions, Krakow residents, and new residents. Solutions proposed by respondents demonstrate that only collaboration, mutual engagement, and participatory processes guarantee effective and complete integration. The study also identified differences in the identity and integration of Krakow residents with migration experience, highlighting language, bureaucratic, and social barriers. It emphasizes the crucial role of actions (not just strategies) supporting integration and organizing events for all cultures and residents.

Conclusions from the analysis of Krakow's social life in the context of diverse community integration highlight achievements. They also allow for the direction and intensification of further efforts in the areas of equal treatment, education, the job market, and culture. In summary, the research has proven that integration is a two-way process, and the crucial role of local communities and cultural institutions is vital for creating an open and integrated society.

Разом завдяки культурі - звіт українською

Звіт акцентує на складності міграції та груп меншин в контексті сучасного суспільства, враховуючи вплив ключових подій, таких як пандемія COVID-19, криза на кордоні Європейського союзу з Білоруссю та напад Росії на Україну. Результати аналізу підкреслюють, що міграційні процеси потребують активної участі як мігрантів, так і місцевого населення. Місцеві спільноти, міські влади та культурні установи відіграють важливу роль в ефективній інтеграції іммігрантів. Такий, зокрема, локально орієнтований підхід в літературі називається «локальним поворотом». Часто вказується на те, що для інтеграції необхідні не лише бажання з боку мігрантів, але й структурні зміни в приймаючому суспільстві.

Дослідження фокусується на Кракові, де іноземці становлять близько 10% населення. Метою дослідження є аналіз внутрішніх стратегій розвитку міста. Звіт є результатом дослідження типу «deskriptivний аналіз», який охоплює міські документи, такі як «Тут хочу жити Краків 2030» та «Відкритий Краків». Важливим елементом були дебати та майстер-класи з експертами з інтеграції менших груп, представниками осіб із досвідом міграції, а також розмови з представниками самоврядування. У рамках дослідження також проведено опитування (на чотирьох мовах) та інтерв'ю з новими мешканцями Кракова, які проживають у місті постійно або прибули нещодавно і розглядають місто як зупинку на своєму подальшому шляху.

Розроблені під час участі в дослідженні рекомендації включають горизонтальну політику, інтеграцію принципів прав людини на всіх рівнях, навчання для посадовців з мультикультурності, аналіз тенденцій розвитку, підтримку комунікації між різними міськими суб'єктами, організацію багатокультурних заходів. Це вказує на необхідність тісної співпраці між органами самоврядування, його відділами, культурними установами, мешканцями Кракова та новими мешканцями. Запропоновані рішення респондентів підтверджують, що лише співпраця, взаємне залучення та партисипація гарантують ефективну і повну інтеграцію. Дослідження також дозволило виявити відмінності в ідентичності та інтеграції мешканців Кракова із досвідом міграції, зважаючи на мовні, бюрократичні та соціальні бар'єри. Звіт підкреслює важливість заходів (не лише стратегій), які підтримують інтеграцію та організацію подій для всіх культур та мешканців.

Висновки з аналізу соціального життя Кракова в контексті інтеграції різноманітної громади підкреслюють досягнення, але одночасно дають напрямок і підсилюють подальші заходи у сфері рівноправ'я, освіти, ринку праці та культури. Підсумовуючи, дослідження підтвердило, що інтеграція - це двосторонній процес, а роль місцевих спільнот і культурних установ є ключовою для створення відкритого та об'єднаного суспільства.

Звіт з остаточними рекомендаціями:

На завершення, комплексний набір рекомендацій, наведених нижче, окреслює цілісний підхід створений для сприяння інклюзивності, різноманітності та культурній інтеграції в місті Кракові:

Горизонтальний напрямок політики: Приділяти увагу стратегіям, що виходять за межі галузевих розмежувань, сприяючи співпраці між адміністративними одиницями.

Забезпечення прав людини: Зберігати принципи прав людини на всіх рівнях функціонування міста, промучуючи структуру заходів, що підтримують рівність та інклюзивність.

Антидискримінаційна інтеграція: Включити питання антидискримінації у структуру всіх програм відділень, щоб сприяти всеохоплюючій засаді рівності.

Офіційна робота з підвищення обізнаності: Забезпечити тренінгові ініціативи з багатокультурності та антидискримінації для посадових осіб, щоб сприяти багатогранному розумінню різноманітних перспектив.

Участь академічних та корпоративних структур: Визнати важливу роль краківських вищих навчальних закладів та міжнародних компаній у залученні та інтеграції іноземців, закликаючи їх до спільних зусиль.

Внутрішнє та зовнішнє мапування: Проводити внутрішнє мапування різних секторів і відділів політики міста, а також зовнішнє мапування культурних установ, при цьому враховуючи висновки інституційних досліджень.

Комплексне мапування потреб: Систематичне мапування потреб всіх мешканців, забезпечуючи багатогранне розуміння різноманітних вимог.

Комунікація та обмін: Сприяти комунікації та обміну досвідом серед усіх міських активістів, включаючи офіційних, інституційних та представників громадських організацій.

Залучення мігрантів до розробки стратегій: Приймати участь в стратегіях та плануванні дій, заохочуючи використання відкритих інструментів консультації, із залученням цінних уваг осіб із досвідом міграції.

Підхід, орієнтований на мігрантів: Бачення мігрантів як невід'ємних нових мешканців, організовуючи зустрічі з ними та вноминаючи їх на роль експертів з питань міграції.

Створення відкритих інструментів консультації: Прислухатися до людей із досвідом міграції (Мігранти як експерти з питань міграції).

Ідентифікація бар'єрів: Знаходити та нівелювати бар'єри, з якими стикаються меншини та люди з досвідом міграції; створювати середовища без бар'єрів.

Тракування мігрантів як нових мешканців: Акцентувати на інтеграції мігрантів як нових мешканців, що є важливим елементом створення відкритої та інклюзивної спільноти.

Включення в культурну сферу: Заохочувати культурні установи наймати мігрантів на роботу, сприяючи засадам різноманітності на ринку праці.

Співпраця з районними радами: Сприяти співпраці між районними радами та представниками меншин, а також людей із досвідом міграції.

Місцева та міжнародна співпраця: Зміцнювати місцеві та міжнародні зусилля в установленні контактів для співпраці, сприяючи глобальному напрямку на культурну інтеграцію.

Консультативні команди та ради: Створювати консультаційні команди та ради під керівництвом мера, запрошуючи представників різних мігрантських груп, враховуючи етнічність та клас.

Дії базовані на знаннях: Базування дій місцевих влади, об'єднань та установ на знаннях із компетентних джерел.

Інклюзивна інтеграція міських установ: Реалістичне включення міських інституцій, таких як наприклад Бібліотека Кракова, в рамки соціальної інтеграції через залучення мігрантів з України.

Багатомовні пункти обслуговування: Створювати багатомовні пункти обслуговування, із залученням кваліфікованого персоналу — для допомоги особам із досвідом міграції. Одночасно покращувати адміністративні процеси для нових мешканців.

Промоція культурної спадщини: Промувати культурну спадщину Кракова, включаючи його багатокультурні аспекти, та брати до уваги його звичаїв та традиції під час культурних заходів.

Інклюзивна роль культури: Просувати інклюзивну функцію культури, позиціонуючи її як сферу для створення колективного почуття спільноти.

Багатокультурні заходи: Організувати багатокультурні заходи, виходячи за межі однієї культурної традиції, та сприяти взаєморозумінню та взаємодії.

Залучення до спільноти: Залучати людей із досвідом міграції до громадських заходів, наголошуючи на моделі участі місцевого та міського управліннь культурою.

Культурне мапування зігнорованих культур: Знаходити та мапувати культури людей із досвідом міграції, які могли бути пропущені; роблячи особливий акцент на культурах Азії.

Мережеві заходи: Сприяти заходам, які підтримують мережеві відносини та неформальні розмови, з'єднуючи осіб із різноманітними меншинними та міграційними групами для формування звязків та розвитку їхнього заангажування в спільноті.

Програми інтеграції іноземців: Визначати та відповідати на потреби іноземців, створюючи програми, які підтримують їх довгострокову інтеграцію, особливо, через освіту та активне заангажування в спільноті.

Співпраця з організаціями підтримки: Налагоджувати співпрацю з організаціями, що надають підтримку людям із досвідом міграції, для того щоб розуміти їх культурні потреби та вподобання.

Освітні семінари: Організувати семінари та курси, які сприяють взаєморозумінню між мешканцями та тими, хто має досвід міграції — сприяючи культурній взаємодії.

Інклюзивність музеїв і культурних путівників: Пропагувати включення культурних меншостей в музейні колекції, культурні путівники та матеріали, які розробляються для екскурсиводів.

Resumen

El informe se centra en la complejidad de la migración y las minorías en el contexto de la sociedad contemporánea, teniendo en cuenta el impacto de eventos clave como la pandemia de COVID-19, la crisis en la frontera de la Unión Europea con Bielorrusia y el ataque de Rusia a Ucrania. El análisis enfatiza que los procesos migratorios requieren la participación activa tanto de los migrantes como de la comunidad local. Las comunidades locales, las autoridades municipales e instituciones culturales desempeñan un papel significativo en la integración efectiva de los inmigrantes. Esta orientación desde la base se denomina en la literatura como el «giro local». Cada vez más, se sugiere que la integración no solo depende de la disposición de los migrantes, sino, sobre todo, de cambios estructurales en la sociedad receptora.

El estudio se enfoca en Cracovia, donde los extranjeros constituyen aproximadamente el 10% de la población. La investigación tiene como objetivo analizar las estrategias existentes de desarrollo urbano. El informe es el resultado de una investigación de escritorio, examinando principalmente documentos urbanos como «Quiero Vivir Aquí Cracovia 2030» y «Cracovia Abierta». Un elemento importante fueron los debates y talleres con expertos en integración, representantes de personas con experiencia migratoria y conversaciones con representantes del gobierno local. La investigación también incluyó una encuesta (en cuatro idiomas) y entrevistas con nuevos ciudadanos de Cracovia, ya sea que hayan vivido en la ciudad durante varios años o que acaben de llegar, considerando la ciudad como una parada en su viaje. Las recomendaciones desarrolladas durante el proceso participativo incluyen políticas horizontales, integración de principios de derechos humanos en todos los niveles, capacitación en multiculturalismo para funcionarios, análisis de tendencias de desarrollo, y promoción de la comunicación entre diversas entidades urbanas, así como la organización de eventos multiculturales. Se señala la necesidad de una estrecha colaboración entre el gobierno local, sus departamentos, instituciones culturales, residentes de Cracovia y nuevos residentes. Las soluciones propuestas por los encuestados demuestran que solo la colaboración, la participación mutua y los procesos participativos garantizan una integración efectiva y completa. El estudio también identificó diferencias en la identidad e integración de los residentes de Cracovia con experiencia migratoria, destacando barreras lingüísticas, burocráticas y sociales. Se enfatiza la importancia de acciones (no solo estrategias) que respalden la integración y la organización de eventos para todas las culturas y residentes.

Las conclusiones del análisis de la vida social de Cracovia en el contexto de la integración diversa de la comunidad resaltan logros y también permiten orientar e intensificar esfuerzos adicionales en áreas como el trato igualitario, la educación, el mercado laboral y la cultura. En resumen, la investigación ha demostrado que la integración es un proceso bidireccional y que el papel crucial de las comunidades locales e instituciones culturales es fundamental para crear una sociedad abierta e integrada.

83

CONCLUSIONES FINALES DERIVADAS DEL ESTUDIO REALIZADO

El conjunto integral de recomendaciones presentadas a continuación representa un enfoque holístico para apoyar la inclusividad, diversidad e integración cultural en la ciudad de Cracovia:

Enfoque horizontal en la política: Priorizar estrategias que trasciendan las fronteras sectoriales, fomentando la colaboración entre los departamentos administrativos.

Implementación de los derechos humanos: Introducir principios de derechos humanos en todos los niveles de funcionamiento de la ciudad, promoviendo marcos que respalden la igualdad y la inclusión.

Incorporación de la lucha contra la discriminación en la corriente principal: Introducir un programa de lucha contra la discriminación en la estructura de todos los programas departamentales, respaldando un compromiso omnipresente con la igualdad.

Construcción oficial de conciencia: Garantizar iniciativas de capacitación para funcionarios sobre multiculturalismo y la lucha contra la discriminación, respaldando una comprensión diversa de diversas perspectivas.

Compromiso académico y corporativo: Reconocer el papel clave de las instituciones académicas de Cracovia y las empresas internacionales en atraer e integrar a extranjeros, instando a esfuerzos conjuntos.

Mapeo integral de necesidades: Cartografiar sistemáticamente las necesidades de todos los residentes, asegurando una comprensión detallada de los diversos requisitos.

Mapeo interno y externo: Realizar un mapeo interno de diversos sectores y departamentos de la política urbana, y crear un mapa de instituciones culturales, teniendo en cuenta las conclusiones de los diagnósticos institucionales.

Comunicación e intercambio: Apoyar la comunicación y el intercambio de experiencias entre todos los actores urbanos, incluidos representantes de autoridades oficiales, institucionales y organizaciones no gubernamentales.

Tratar a los migrantes como nuevos residentes: Destacar la integración de los migrantes como nuevos residentes es esencial para crear una comunidad amigable e inclusiva.

Organización de reuniones con migrantes: La organización activa de reuniones con migrantes proporciona una plataforma organizada para la interacción directa y la participación.

Adopción de una estrategia participativa: Aplicar una estrategia participativa y planificación de acciones, utilizando herramientas de consultas abiertas para escuchar valiosas percepciones de personas con experiencia migratoria.

Construcción de herramientas de consultas abiertas: Escuchar a personas con experiencia migratoria (migrantes como expertos en migración).

Identificación de barreras: Definir y eliminar las barreras enfrentadas por grupos minoritarios y personas con experiencia migratoria, construyendo un entorno libre de obstáculos.

Inclusión en el empleo cultural: Incentivar a las instituciones culturales a contratar a migrantes, promoviendo la diversidad de la fuerza laboral.

Cooperación con Consejos de Distrito: Facilitar la colaboración entre los Consejos de Distrito y representantes de minorías y personas con experiencia migratoria.

Redes locales e internacionales: Reforzar los esfuerzos para crear redes locales e internacionales, respaldando una perspectiva global de la integración cultural.

Equipos y consejos asesores: Establecer equipos o consejos asesores subordinados al presidente e invitar a representantes de diversos grupos de migrantes, teniendo en cuenta su origen étnico y clase.

Acciones basadas en el conocimiento: Basar las acciones de las autoridades locales, asociaciones e instituciones en conocimientos meticulosamente recopilados de fuentes competentes.

Integración inclusiva de instituciones municipales: Integrar realmente a las instituciones municipales, como la Biblioteca de Cracovia, en los marcos de integración social, especialmente con la participación de inmigrantes de Ucrania.

Puntos de atención multilingües: Crear puntos de atención multilingües con personal calificado para ayudar a personas con experiencia migratoria, al mismo tiempo agilizando los procesos administrativos para nuevos residentes.

Promoción del patrimonio cultural: Promover el patrimonio de Cracovia, incluida su multiculturalidad, y cultivar costumbres y tradiciones durante eventos culturales.

Papel inclusivo de la cultura: Promover la función inclusiva de la cultura, tratándola como un ámbito para fomentar un sentido colectivo de comunidad.

Eventos multiculturales: Organizar eventos y días multiculturales que vayan más allá de una sola área cultural y faciliten la comprensión mutua y la interacción.

Compromiso social: Involucrar a personas con experiencia migratoria en actividades sociales, poniendo énfasis en un modelo de gestión participativa de la cultura local y urbana.

Mapeo cultural de culturas pasadas por alto: Identificar y mapear las culturas de personas con experiencia migratoria que pueden pasarse por alto, prestando especial atención a las culturas asiáticas.

Eventos de networking: Organizar eventos que fomenten la creación de contactos y conversaciones informales, conectando a personas de diferentes grupos minoritarios y migrantes para construir lazos y respaldar la membresía en la comunidad.

Programas de Integración de Extranjeros: Identificar y abordar las necesidades de los extranjeros desarrollando programas que respalden su integración a largo plazo, especialmente a través de la educación y la participación social.

Colaboración con organizaciones de apoyo: Colaborar con organizaciones que respalden a personas con experiencia migratoria para comprender sus necesidades y preferencias culturales.

Talleres educativos: Organizar talleres y cursos que faciliten la comprensión mutua entre los residentes y las personas con experiencias migratorias, fomentando el intercambio cultural.

Integración de guías turísticos y culturales: Incluir las culturas minoritarias en las colecciones de museos, guías culturales y contenido proporcionado por guías turísticos.

